

პრილი

68

№5 (1150)

საზოგადოებრივ-ლიბერალური ჟურნალი

13 აპრილი

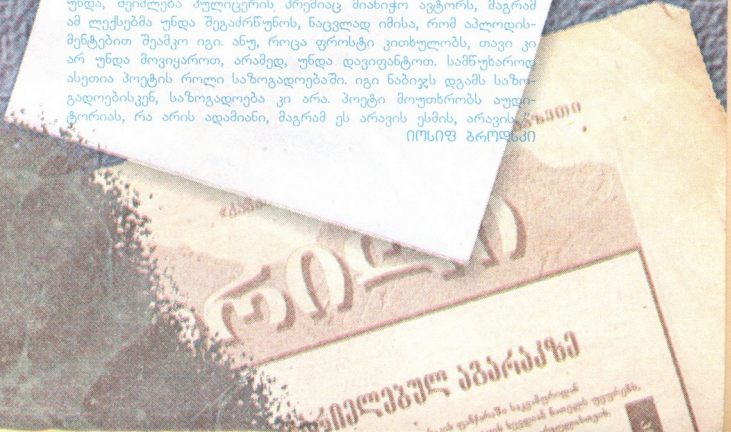
1134
2000

ფასი 50 თეთრი

#5 2000

"თუკი ყურადღებით წაიკითხავ ფროსტის ლექსებს, რა თქმა უნდა, შეიძლება პულიცერის პრემიაც მიანიჭო ავტორს, მაგრამ ამ ლექსებმა უნდა შეგაძრწუნოს, ნაცვლად იმისა, რომ აპლოდის-მენტებით შეამკო იგი. ანუ, როცა ფროსტი კითხულობს, თავი კი არ უნდა მოვიყაროთ, არამედ, უნდა დავიფანტოთ. სამწუხაროდ ასეთია პოეტის როლი საზოგადოებაში. იგი ნაბიჯს დგამს საზოგადოებისკენ, საზოგადოება კი არა. პოეტი მოუთხრობს აუდიტორიას, რა არის ადამიანი, მაგრამ ეს არავის ესმის, არავის აზრად იოსივ ბრიყვანი

პრილი

საზოგადოებრივი-ლიბერალური
ასოციაცია "პრილი" გამომცემი

პრილი - დასავლური სიწმინდეა (ნი)
სულხან-საბა

პრილი - შხის შუქი, რამეზე დამდგარი
ქართული ენის
განვითარების ღონისძიება

მთავარი რედაქტორი შადივან შამანაძე

სარედაქციო საბჭო

მალხაზ ხარბედია
(მთრედაქტორის მოადგილე)
ლევან აბაშიძე
ია ანთაძე
ირმა არჩუაშვილი
ანდრო ბუაჩიძე
გია გორგოძე
თამაზ ვასაძე
ნინო ზურიაშვილი
ზაზა თვარაძე
ვახტანგ კომახიძე
დავით ნინიკაშვილი
(პასუხისმგებელი მდივანი)
ზვიად რატიანი
ირაკლი სამსონაძე
სოზარ სუბელიანი
ზაზა ფაჩუაშვილი
ზაზა ჭილაძე

დირექტორი

მიხეილ ჩიტაძე

კომპიუტერიული უზრუნველყოფა
თამაზ ჩხაიძე

ტელ: 93-40-35, 93-52-96;

ფაქსი: 98-67-90;

e-mail: kharbedia@yahoo.com

მისამართი: პ. ინგოროყვას ქ. №5

ჟურნალი იბეჭდება გაზეთ
"კავკასიონის" სარედაქციო ბაზაზე

№5 სთუმბათი, 13 აპრილი, 2000
გამოცემის ორ კვირაში ერთხელ

ლიბერალურა

ეგზარ კვიტიანიშვილი დღიურებიდან.....	1
მანო შატაბერაშვილი ზაფხული	5
გიორგი ლოქანიძე წინკლების ქობიდან - ჭიანჭველებშესეულ ქობამდე.....	9
ალექსი ცვიტიანიშვილი ლექსები	12
გამაკა ლეკიანიშვილი ლექსები.....	13
მარკა კლასკო ქირველი ნაბიჯი ღრუბლებში.....	22
პროზა	
მალხაზ ხარბედია ფროსტის გაკვეთილი.....	14
რობერტ ფროსტი გაკვეთილი დღეისათვის.....	15
იოსებ ბროფსკი: "ფროსტის გმირები ლაპარაკის გარეშე საუბრობენ".....	17
ნარლზ სიმიაი: "ფროსტის უნივერსიტეტში ვასწავლი".....	21
პუბლიცისტიკა	
მასილ მაღლაფრიძე მამულის კვამლით ხერტიფიცირებულნი.....	25
ია ანთაძე შევარდნაძის გამარჯვების ზოგიერთი მიზეზი.....	28
ვახტანგ კომახიძე პრივილეგიები, რომელიც ხელისუფლებას არ ეთმობა.....	31
ჟორჯ სოროსი მზარე საფიქრალი და რუსეთის მომავლის რწმენა.....	33
ზაზა ფაჩუაშვილი ცრემლა თქვა, კაცი მართო კედებო.....	35

დღიურებიდან

წინათმასახვით

ზვირად მიწვას რალაცეაზის ჩანიშვნა უმეტესად ამას დლოურის იერი აქვს, ზოგჯერ კი რაიმე დაკვირვებისა. მაინცდამაინც თანმიმდევრულად არ ვაკეთებ ამას. როგორც იტყვიან, შემთხვევიდან შემთხვევამდე მოხდება ნანახ-განცდილისა თუ ნაფიქრის ჩანერა. ადრე ცალკეულ ფურცლებზე ვწერიდი და საკმაოდ ბევრი გამება, გამეფანტა. ათ წელზე მეტია ბლოკნოტებისა და მოზრდილი ზომის რვეულებს ვიყენებ საამისოდ და შედარებით მოწესრიგდი, გარკვეულ სისტემაში მოვეცედი. ლამის იური ოლეშას პრინციპის მიმდევარი ვაგვდებ ("არც ერთი დღე უსტრიქონოდ"). ამას თავისი ნაკლიც ექნება და ღირსებაც.

გასავარჯიშებლად (ფორმა რომ შევინარჩუნო და აღქმა არ მომიჩლუნდეს) სხვადასხვა ტიპისა და ხასიათის ლექსებსაც ვწერ, მაგრამ ესენი ცალკეა დასახარისხებელი. უკვე იმდენი რამე მაქვს დახვავებული, ნიგნებად რომ გამომიცნო, თვითონვე გამოიჩრდებდა გადათვლიერება. ზოგჯერ (ჩანი რომ გადაის) იმდენად მეუცხოება ოდესაც ჩემი ხელით ჩანერილი, არცკი მჯერა, რომ ასეთი უცნაური რალაც თავში მომივიდა.

ამჟამად გადავწყვიტე, შევადგომოდი დამქანცველ და უმაღურ საქმეს (ჩანაწერების ამოკრება და დალაგება), რომელიც დიდ შვებას ვერც მე მომგვრის და ვერც ნამკითხველს, სასიამოვნო ბევრი ვერაფერი იქნება. ერთი კია - ასეთ დროს უკან დაბევა არ მქვია. უპირატესობას განწყობილებათა და თემათა ნათესაობას ვანიჭებ და, ამდენად, ქრონოლოგიური პრინციპი ყოველთვის არ იქნება დაცული.

* * *

18.08.93. პუშკინის თემისა არ იყოს, კარგა ხანია, მეც დამიბდა ფაზი, როცა "წლები პროზისკენ მხრიან". იტყვიან, დრო მაინც თავისას შერება, სისხლი შემოდვდა, იზორება, ისე ლაღად, თავისუფლად ვიღარ დამქრის ძარღვებში და ავარდნილი, კისრისტებით გაქუფული სტრიქონების ნაცვლად განელოდი, ნალექი კვევით ბლანტე წინადადებები მოჰყვება ფიქრსა თუ კალამს. ბევრი რამ ჩანიწული მაქვს სხვადასხვა სატიკალადებსა და რვეულში, აქა-იქ გაბნეულ ფურცლებსა და არშიებზე. ყველაზე მძაფრ და ამოუშლელ ზემოქმედებას (აქ სრულეთითაც არა ვარ გამონაკლისი, ჩვეულებრივ სება არანაირად რომ არ ამინახლარდებდა, მითუმეტეს, ნიგნად რომ არ გამოიტყმა, ამას შეგუებული ვარ). ორყოფობის, მრევობის საბაბს მძალეს უდებები, ჩემი მიხვედლ-მოხვედლ ნუნებიდან გამოიმდინარე ქარბი ორნამენტულობა, რასაც ზამფელი, კლასიკური სისადავის პროზა ნაკლებად ეგუება; თუმცა ისიც სათქმელია - მე არ და ვერ ვიქნები ჩვეულებრივად გაგებული მოთხრობებისა თუ ნიველების ავტორი. პოეზიებზე ხომ ოცნებასაც ვერ ვაგებებდი, რასც დავეწერ, ჩემი უშუალო შგერნებებიდან იქნება ამოზრდილი, რეალურ საგანებს შესორცებული. მოგონილი ამბავი ან წინასწარ ავტორი სება ნაკლებად მიზნებს და აქეთვეს რომ მიემართა ჩემი ჯერ კიდევ დაუმწერილი სრული და მცირე უნარი, აღბათ ნავაგებები. გულახდილად ვამბობ - არა ვარ დიდად მონადინებული, ლიტერატურულ სარიბელზე (თით ამ სარიბელს არსებობაც მეუჭება) რაიმე წარმეტება მოვიპოვო. ეს ვიცი მხოლოდ - მე ჩემსას ვაგაკეთებ.

მსსლპი

10.03.97. ხილის დიდი მოყვარული ვარ და დღეს გამასწნადა ფურიაში, ჩემს სოფელში, ჩემი ბავშვობისას, რა და რა მსხალი ხარბობდა. არ დამაზინყებდა - გვარჯალაძეების ეზოში, მათი ოჯახისაბლის უკან, იდგა ტინაპრიალეზული, დიდი მსხლის ხე. აპრილის თვეში, როცა ჩველი ფოთლების გაშლის შემდეგ ყვავილს გამოიტანდა, ბევრჯერ მოწუხულს ამიხედავს იმ ტანმალიდი მსხლის ხისათვის. გაზაფხული ოდნევადა მსუხედა სიგრილეში აღანდული, უზარმაზარ თეთრ კლამპატრს გავდა გარშემო ფურცლები ეცხია და ისმოდა მათი დაგუდული, სხამეწყობილი ზუსური. ისიც შემძლია ვთქვა - თეთრად აბოლებული ყვავილები შავში შეჩერებულ ფანტლებსადაც გაასხენებდა და სანთლის ოხლად დაილილი ბურბურშელასაც. მაშინაც მიკვირდა - რა ხელს გამოჰყავდა მტვრიანი ბუტკობის ირგვლივ შემოგარსული ყვავილთა პანანკიტელა, აბრეშუმის კაბები თუ წინასაფრები - ერთმანეთთან შეზავებული უნახულო შავიფერება და მოლაბუნე ნაბი. მაინც მიხაროდა - მერამდენედ, შავ, ნოტიო მინაში ჩახლართულმა ფესვებმა მოკრივებული ცა, შავრში გამეფდარი სისველე დაანახეს ყვავილებს, მათი სიფერიდანა, ოღოდა დასაფლეთი ფრთებით გადაანახეს მწვანე მინდორი. იმის მერე ისეთი სილაბაზე აღარც მომოდანდებია. რაც დრო გადის, ვრწმუნდები - მინის ნიალიდან ხეზე ლამაზი და სუფთა არაფერი არ ამოზრდილა. შევეყურები და ვიციარ - დღესას ამ გასტანდა ყვავილობის დღესასწაული (ვინ გაღირსებს ამ აოდენა ბედნიერებას), სახე უნდა ეცვალა, ფოთქებად უნდა დაცვიწლიოყო, ქარს გაჰყოლოდა.

ყოველგვარ შემთხვევითობას ძირკვავს ეს შეუცვამელი აუცილებლობა - ყველაფერს, გამოსხმულს (ფოთლოს, ნაყოფს - ღვრორზე დაკიდებულს), გამოემბება მკვებავი ყუნწი; საკვირველია, როგორი დაქინებით

21702

ებლაუჭება სიცოცხლე მასაზრდოებელ წყაროს ანუ თავის თავს (აქ უნებურად გაგახსენდება ჭიპლარი, რომელიც, ბევრი თუ ისმარტალე საშობი, შეიძლება ყელზე დაგეხვიოს და გაივადლო).

ახლა რომ შემავფთა სადმე, მივარიან ლაშქში, ჩემგან ნახსენები და ნაფერები მოყვავილე მსხალი, პირდაპირ რძემონოლილ ბალახზე დაეწყოებდი, როგორც ცის სამადლობად ანთებულ ვეება სანთელს... კარგად მასსოვს, იგი დამწიფებიათაც სხვებზე ადრე მწიფებოდა. ნაყოფი პრილა, ალაპალაპებული იყო, ღია მწვანე ფერისა, მოზრდილი გულაბის ფორმა ჰქონდა, ოღონდ ყუნწთან უფრო დაქანებული და ისე დავიწროებულა. მძიმე იყო, წვინანი და იოლად წყდებოდა. დაცვიქისას ცალი გვერდი უზრტყედებოდა, უშუქდებოდა და ექვეებოდა, ნაპრალეში უწინდებოდა, ბალახში ეგდო სათუთი და თქლავი, შეყვითლებაც იცოდა, მის ჭამას არავფერი ჯობდა. ძირს ჩამოვარდნილს, გახეთქილს, ფრთებჩამარყვებულს, მქრალ-ზოლებიანი ფუტკრები ასხდებოდნენ (ნეტა თუ ასხენდებოდათ იმ ხის ყვავილობა), დაცოცავდნენ და უტკბეს წვეს წუნწინდენ. ნანიღლებოდნენ, თითო ნაყოფს თითო ფუტკარი ალოავდა. დაცვექროდი - თვალწინ მიდგას კუმშვა და გაშლა მისი მუუსუებიანი, თითქოსდა დიორთქლი, დაზნექილი მუსტისა, სადაც თაფლად გადასაქცევი ბანგი თუ ნექტარი გროვდებოდა.

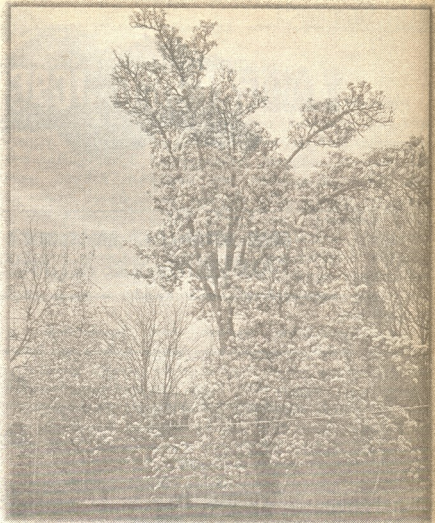
დიასახლისის, ქვრივი ქალის, სახელის გამო, იმ მადლიან, უხგნაყოფიან ხეს "ტასოლას მსხალსაც" ვცხახდით და ამის თქმისას მე დახეთქილ ენაზე თითქოს ბადავის მუშუნა წვესის სისოვლე მკვლევოდა. იმის გემოს ველარასოდეს დავიბრუნებ. ბოლოს თანდათან გახმა და მოჭრეს. დღემდე გულს მაკლია.

ჩვეს ეზომოც ბლომად იყო მსხლები ბებიჩემის, ლეონინა ფირცხალიაშვილის წყალობით. სახლის წინ ახლაც არის დარჩენილი გადაბეული, ტკბილი ჯიშის მსხალი. მისი ნაყოფი ენას დაგიკამავდა, წვენი ნაკლებად ჰქონდა, მაგრამ სასაბოჟო იყო. ადრე, სანამ უხვად იყო გატოტილი, ჩიტები ეჭვია. მერე კანტჩუნება ისხამდა. მკვრივი ნაყოფი ფოთლისფერი, ძნელი შესაწმენდი იყო, მაგრამ ჭიკს ვურტყამები და ვავადებდი. თანდათან ღრუბნი გაიჩინა, დასხიპეს და გაკურნეს. ახლა თითქმის ცარიელა ტანია. დასანანი კია, იწვითათ ჯიშისა იყო.

ჩვენი ხის სახლის გვერდზე ახლაც არის, ვინ იცის, რა ხნის, საადრეო მსხალი, მომცრო, ალაგ-ალაგ ჩაწყლულ-ტლ, ხალებიან ნაყოფს რომ ისხამს, ძალიან ტკბილია. წინ, ლობხთან (ადრე იქ ტრიფოლიატი იყო) დარჩენილია ბია მსხალი, ხავერდოვანი, ნაკლებად წვინანი, მაგრამ სურნელოვანი და გემრიელი, კომშნად შეჯვარებულს ჰგავს; ალაგ-ალაგ ისიც კომშოვით არის ჩაწნეული, რომ ჩაქობიან, მოყვითალო გული აბრჭყვიალებულ კრისტალე-ბივით ბრწყინავს.

სახლის უკან, ნავენახარში, ახლაც შეიძლება ნახო დაფურტოებული, ხავით დაფარული, გადაბეული და ძოვსე გაბარებული (რამდენიმე ყლორტი გამოიტანა და მძლავა აშერილ სუსტ ტოტებზე აქცია), უფროილესი შაქარი მსხალი (მეტწილად მურაბად ხარშავდნენ). ეს ჯიშში დიდი იზრდება და უამრავ წვრილ ნაყოფს ისხამს, სანამ დაბერდებოდეს. ერთობლ, როცა ოჯახის წევრებმა რაღაცზე უფლი მომავგანინეს, იმ ხეზე ავდევრი და დაღმებამდე იქ ვიყავი. მთელი სოფელი შეჰყარეს, გაჰკიოვნი. ბოლოს შემეცოდნენ ბებიჩემი და მამიდამეტი და გამოვეპასუხე, ჩამოვფერი. შაქარი მსხალსაც, ყვავილობისას, უხვად ენება მოფუსფუსე, ოქროსფერ მტკვრში ამოგინავლავდი ფუტკარი...

ჩვეს ეზომოვე იყო საკმაოდ გავრცელებული მრგვალი, გრძელყუნწიანი მსხალი, საამოდ ტკბილი და წვინთი სავსე, საივანობის ეძახდნენ. ერთი ძირი, გადამბრილი, ახლაც დარჩენილია წინ, დაფენების მხარეს, მაგრამ ვკონებ აღარ ისხამს, დიდილა. სამზარეულოდ გადაკეთებულ ნაღლისთან ხუთი-ექვსი წლის წინ მოჭრეს დიდი ხნის საკ-

ვირკვობი მსხალი (მის ხაქსმოვებულ სხეულზე მანამდე ალუშინის პირსახანი გვერდს მიქცედებულა). რომელმაც მალე დაშუქება და ნაყოფის მომსუყება იცოდა, ცომივით იზილებოდა პირში და არ მიყვარდა.

ჭასთან, ჭურჭვის სახლოვეს, გვედგა დიდი ხექტურ-რიც, რომელსაც ნამეტანი მოყრა ფოთრი და ნაყოფს არ იბამდა. ერთი ზამირის პირს მამიდამეტი შუამდ მოაჭრევიან ნათესავს. იმაზე ლექსიც მაქვს დაწერილი. ჩვენი ეზოს გადაღმა, მოშორებით (საბავანიან, რაყაში) შეგულებული მქონდა კაცისთავა მსალი (კახეთში ვირმსხალს ეძახიან). ვეება ნაყოფი ვკიდა მის ტოტებზე, მრგვალი და ტკბილი, კილოზე მეტს იწონიდა.

მე რომ მახსოვს, იმ მსხლებიდან ბევრი გადაჯიშდა, მყნობა თითქმის აღარავინ იცის, გადაჭვივინენ, ველარ იცლიან საამისოდ. ბერიკაცები, ამ საქმის მკომდნი, დაიხოცნენ, ახალგაზრდები ნაკლებად ზრუნავენ ხეხილის კულტურაზე. პატარაობისას, მე თავად მიხნახვებ ბლების, მსხლების, ვაშლების და სხვა ხილის დამწარა მურენი კაცს მოზრდილი, საგანგებო ჯავყა ჰქონდა, დასამყნელ ყლორტს ჩასვამდა ხის ტოტის ვანსარში, თაფლის სანთლი შეგლისავდა და სათუთად შეკონავდა ნაჭრით, რაში ნამყენი სიცოცხეს არ დაეზრო. ახლა ვილა მოიცილის საამისოდ. სულ გადაუნდა და დაჭიანდა სხვადასხვა ჯიშის უფერიილესი ბუბები, მწარე ბუბები (მაშალა) კია უმეორჩენილი. ყველაშვე ამხმარია ხილის ბაღები, ნაყოფის გამოტახასაც ვერ ასწრებს. დასავლეთი საქართველოს ხილი დიდად დაზარალა ჩერნობილის აფეთქებამაც, შემაზოფოთებელი ზევაგლეწა მოახდინა.

ჩემს სოფელში, რომელიც ამჟამად სანახევროდ დაცარიელებულია, ვაშლის ხეებიც ნაირ-ნაირი მახსოვს. ლომისი ვაშლი (მოგარძო) და ნაყარი ვაშლი (ნამკვილი ზღაპარი), ჩვენს, მოგვიანებით ჩამოჭრილ ეზოშიც ხარობდა. ზამირის (დემირი) ვაშლი, ერთი ძირი, მჭონი ახლაც უნდა იდგეს სახლის უკან; ქროფლიანი, გემრიელი ნაყოფი აქვს, გვიან მწიფდება და კარგადაც ინახება.

იმავე გავრჯალაძეების ეზოში, ტლ უკან, ღობის ძირას, იდგა გავრჯალაძე, სრიალა ხილის ვაშლის ხე; ადრე მწიფდებოდა, ხმარად დამიკრეფია, გვერდწმინთილესული პატარა-პატარა, საუფროსო გემოს მსუბუქი ვაშლები, "საშფო ვაშლს" რომ ვცხახდით. მერე აღარსად შეშხვედრია.

ვინ მოსთვლის, რამდენჯერ გადავმჯდარივარ მის დიდ, დღისიკენ გადაშვერილ ტოტზე. ახლა იქ აღარც დღეუ მჩირიალებს, მინასთან გასწორებული ნანისქელიარია. კაკლის ხეებიც რა ხანია გაბაძა და მოჭრეს, ამიძირკვეს. მიჭირს ხალისიანად ყოფნა. მწელია, არ დაგაღონოს იმან, რომ ყველაფერი, რასაც ოდესღაც ხედავდი, ესებოდი, გაქრა და განცდილის, ნანახის გაცოცხლება (ისიც მცირე ხნით) მოგონების გარდა არაფერს ძალუძს.

* * *

12.11.92. რამდენი დროც არ უნდა გასულიყო დღემდე, საექვოა ვინმეს დაენერა ეს უზნალო, არაფრით გამორჩეული სტრუქტურები: არაფერმა არ იცის ისეთი თვალის საამბებელი გატრუნვა, როგორც ვაზის გაყვითლებულმა ფოთლებმა ნოემბერში. გვერდმა, თითოეული მათგანი ტბის მოსარკულ ზედაპირზე დაახატეს და გეშინია, წყლის სიღრმიდან ამოცურებულმა თევზის შავმა ტოქმამ არ შეარხისო რომელიმე ათი-თორმეტი დღეც და დაცვენით, მოკრუნული ფოთლები ეზოსა და ქუჩის მტვერში ამოვიანგლება. ასეთია სილამაზის ძალაც და უწყობაც. იცი, ეს გარინებულ მოჩვენებითია და ამ წამს ათასი უბედურება ხდება. ბორბლებმა საზარდად აიშვა თავი, მიზღავდა. ბევრ რამზე მიკვდება და მივლიჯება გული, მაგრამ ახლა ამაზე ვერაფერს ვიტყვი.

ძალიან მანუშებს უბედური მამიდაჩემის ბედი, ლანჩუში რომ მყავს მიტოვებულა და თითქმის ვერაფერს ხედავს, ბრძვდება. აღბათ მალე ნაიყვანს ბიძაჩემი ზემო ჩიხათში, თუ დაიყოლია.

სულ უფრო ხშირად მასხენდება, იროგორ თან მყევობდა და მივლდა მამიდაჩემი ბავშვობისა, სოფელში მყოფს. არასოდეს დაბავიწყდება, ავაბმყოფს, სცხიანს, ფეხებს რომ დაითითილივდა და გამხვევდა შინისდგერ საბაზში. ახლაც, ამდენი წლის მერე, ხის შპალერაკრულ ფედლისკენ გადაბრუნებულს ცხედავ ჩემს თავს. ამ დეერის მიზეზი აღბათ ის არის, რომ უსაშველოდ დადილილი, განგრევილებული ვარ და განმარტება მინდა. მწელია, როცა ხვალისდელი დღე არ გეიმედება.

ეს ყველაფერი ასეა და მინც, ნოემბრის ამ მზიან დღეს უზომოდ მსიამოვნებს მავთულებიდან კოპიტის ხეზე გადაცოცხებული, დამარბამეველად მობრიალე ვაზის ფოთლების ოქროსფერი შუქი და ვიცი, მუდამ გულანთებული დაველოდები ამ შუკავებელი სასნაულის განმეორებას.

* * *

27.07.90. "ყველაზე ლამაზად კომში მყავის..." - წერს ერთგან დიდებული ანა აზმატოვა (ომის დროს, ტაშვენტში საცხოვრებლად გადაყვანილმა იხილა). შეუძლებელიც იყო, ბუნების ეს სასწაული პოეტის თვალს არ შეეშინია. მართლაც, თუ დააკვირდები აპრილში აყვავებულ კომშის ტიტებს, გამოაგნებელი მშვენიერება ბოლავს შენს თვალწინ. ოთხი სიფრთვანა, არამკვეციური ფერის ფურცელი ქმნის პანაი მოთეთრო-მოვარდისფრო ჯამს, რომლის ფსკერზე მერე ციცქნა ნაყოფი უნდა ამოიზარდოს. საკვირველად ლამაზია ბლებიბა და ზოგიერთი ჯიშის ვაშლის ყვავილობაც, მაგრამ პოეტი, ცხადია, მათაც უყურებდა და ყველას მინც პანაი კელამტრებად ამონთებული კომშის ყვავილები ამჯობინა. მე, როცა "შპიორის" მხარეს ქართული პურის საყიდლად მივიდოდი, არ შეიძლება, არ შეგჩერებულიყავი საკონდიტროს გვერდით, სადაც ყოველ გაზაფხულზე კომშის ხე გადაიმენტება ხოლმე.

მინდა გამოვცადო - ისევ თუ შემძრავს და ამაფორიბეტებს ის სილამაზე. ძალიან მეპარება ეჭვი. წღვეანდელმა გაზაფხულმა და ჩემს თავს დატეხილმა უზომო უბედურებამ ყველა სურვილი ჩაკლა ჩემში, ასე გეონია, შიე-

ნული ჩამიგლიჯა. სხვანაირი კაცი გავხდი, როგორღაც გამოვშრი, გავხვედი, ცხოვრების აზრი და ყინი დავკარგე. მექანიკურად თუ გავაკეთებ ანი რამეს. არადა, რამდენი ჩანაფერი მინყვია სულწასაბერი და ხორცშესასხმელი. ყველაფერის სამერხივად გადადებდა ვიცოდი.

ერთადერთი ძაფი, რითაც ამ ცრადველ მინასთან ვერ კიდევ ვარ დაკავშირებული, პატარა ბაქარია. მისი დაუოკებელი მოძრაობა და კროფნი მასხენებს, რომ გულწლადაკრწნის, გაუქმების უფლებმა მინც არა მამცეს. რაღაც ძალია უნდა ეიპოვო ჩემს გაუბედურებულ თავში. სხვა გზა არ ჩანს. რა დამრჩენია - ისევ წარის დინებას უნდა მივბრუნო. ჩემწარი დღეში სხვებზე დაკონდინალი და ცოცხლობდი. ასეთი ფეტირი მამატაიოს ჩემი დაიუნას ტანჯულმა სულმა.

* * *

15.04.94. დღეს საბავშვო ბაღის ეზოში დიდხანს ვუყურე აყვავებულ პატარა მსხლის ხეს, ჩვილი, ოდნავ წებოვანი ფოთლებით შემოსილს. სიღბითი ახალშობილის კანს თუ შეადრი აბრეშუმებით სათოთს. მის შემხედვარესაც შეუძლია თქვას - მარტო ამისთანა საოცრების სახილველად ღირდა გაჩენა. ამ დროს ქვეყანაზე რამდენი საშინელება ხდება და უშეტესწილად ადამიანის გამოიწობით. აპრილს მშვენიერებით აღბათ არც ერთი თვე არ შეედრება. შაჰრაც სხვანაირია ამ დროს, სახეზე გელამუნება. აპრილისგანვე მასხოსს საშინელი მჭერი, რამაც ნელ-ნელა გადამტება, სამუდამოდ დამასვა დელი.

ამ დელით ერთი რაღაცეც დამამასხოსდა. რუსთაველისკენ მივიდოდი. შადრევნის ახლოს ფეხდადგმული, ნელგადახსნილი ზოფო ედარი. არ იყო ბოლომდე მკვდარი, მაგრამ არც ბვეერი უკვლავა მის გათავებას. გამოიარა ათიოდე წლის ჩაითიანმა ბიჭუნამ. იმ ჩოჭოზე უნდა დავედა ფეხი, მაგრამ დანახანა და გადაახტა, გადაველო. გაშიზარდა. ვერ კიდევ არ დაღუშულა ყველაფერი. ვიფიქრე, რომ იმ ყმანვილისგან კაცი გამოვიდოდა, იწნაირი, დანდობა რომ იცის. სახეზეც ლამაზი იყო, ოჯახში გაზრდილს გავდა.

ბავშვი

ხანაძე თეიმურაზი
 0 0 0 8 5 0 0
 2 0 2 0 0 0 0 0 0 0

და მაშინვე უკან არ შემაღლა; - მაშინ კი უსიტყვოდ გაბარუნდი, რადგან გაგახსენდა, რომ იმარას ნათქვამი უკონდა, ზოგიერთებთან აღიბასაღებთ(მოდინდები) ვაკულეტეტის დეკანად ვასალებ თაქო. იმასვე მიხედი, რომ თავი-სი შოფრისა დაგაბარალა და ამა, მეფის ტოლი კაცის საყვარელი შენთან ხომ არ წამაიკეტებდა. რა თქმა უნდა, არა გწყენია, მოდიოდი და ნაიბობობი ქალებზე, იმარას რომ აძლევდნენ; შენც ადრე თუ გვიან ხომ მაინც გაიზარებდი ამ მიწვევადმი ბედნიერებას იმარას ხელდასხებით - მოჭიდავის და მოკრევის, როდესაც სახეობაში ქაბუჯა შორის, შესაბამისად საქართველოს და სსრკ-ს ყოფილი ჩემპიონის, ახლა კი აფიციენტოა გულის მესაიდუმლე, ლოთი და შეუშდგარი წიგნის ჭია იმარას ხელდასხმით იმარასი, რომლის უფსუხვი სიყვარულითაა ძველთაველი საბავი, უქმად მეგაგის რაგორც კი დამიკულებს, მაშინვე იმის გაგაქმლებას რომ მაიჭალებს:

შემდეგ, სასტუმრო ათაბას რომ შევიდნენ, ასისთავს ერთი კი გაუღევა - კენჭუქს ჩამოუხსნი ყველადანი, მაგრამ მაშინვე გადაიფიქრა - მასზე დაიდა სიტყვა "ერთგულთა" იყო გამოყვანილი ყალბით და მათი ხელისმომჭედი გენერალი ოპიკი, იმედი, აპატიებდა, თუ მის მიერ დაწერილი ამ იეროგლიფიანად სისხლის შეფუძნი მიანდებდა... ქალ-ვაჟი პირისპირ ჩაქდა ფეხბრახებით და თვალბუმი ჩახედა ერთმანეთს - ქმარს მუხლებზე ხმალი ედო და სარკვევით უღაბაბებდა და რეკოს რატომღაც მათი პირველი ლაბე შამაოკონდა - ლამის გაუხალისი სვედა მოხვდა. თოვლისფრად მოელვარე კიბონიბი გახვეული საყვარელი არსების ცეკრისას ასისთავს სიმთრანისმგაგარი გრძობა შორისა; ახლა კი აშენებს, როგორ შეეცდებოდა სიკვდილს, სამშობლოს დასაცავად ომში ნასალა რომ დროსებოდა. პატარაობის სამიზნი გამონგობილი ქალი ხომ ყოველზე იმის განსახიერება იყო, რისთვისაც აქამდე ცეცხრობა - იმპერატორისა, იაბონიისა, საბრძოლო აღმოსავლეთი და ახლა ყველა ეს სიმბოლო ცოლის თვალბუმი უშვებდა და ასისთავს. ყველა სასიკვდილო სამზადისს შემოურე ქალი ფიქრობდა, არა არის რა ამაზე ახლა საცდელი. კაცს მუნდარი ყოველთვის უხებოდა, მაგრამ ახლა, სიკვდილის თვალბუმი მაკვირავს, სულ სხვა, ენით აუნერული სიმშენიერე შეეძინა...

...შე ახლა შენზე ვფიქრობ, ვისი ტკიპილი სიზმრებზე სახელონივზე ფიქრობაა გაკერებულზე ახლავ და დღისითაც, როცა სიძის დიაკნე ჩვენსავით მუშტრის მოლოდინში ჩამწერივებთან, და ჩემს წიგნებთან შამაბი დაიბრება და იმარას მონაცოლის თავნყაროს მებნელი, შედგომით გადფურცლავს ალა-ჩინორი ნახაბით დამწვებულ სულ სხვა ფოლიანტს, განა არ შეგშურდება მისი? განა არ გაგაფოროლებს იმის გახსენება, როგორ ზის ტიპიზილი სტუდენტი თავის ვინორ სენაკში მარტოდმარტო... გარეთ შემოდგომის ღამეა, ზეციურ სიმაღლეებში ვერცხლისფერი მდინარე მიციმიციმებს, მთავარე შეეცხეულა... სტუდენტე ყვაილთა ჩრდილქვეშ გაიკირინებს და შორეულსა და ახალღებულზე ფიქრობს... ანახდად უცნობ ქალიშვილს დაიბანდა, რომელიც ღობეს გადმოაბიჯებს, სტუდენტთან მიგაგმანდება, თვალბუმი ჩახედავს და კოითხავს, რაზე ჩაფიქრებულხარო ვაჟი ქალს ხელს ნააღვლეს, მინ შემობიბატეებს და თავდაყინეებით

მიცემა სიყვარულს... ასე იწყება მაქციასა და ადამიანის უკნაური ტრავმა... განა შენც არ გაგაგრეოლებს შუა საუკუნეების ჩინური მიობრობებისა და მისტურე ტექსტისა ან ნატრე ნახაბთან შეხება?

Item: მაგრა ერთადერთი იყო ჩვენს შორის, სტუდენტობიანად ცხოვრების საზრისს რომ ეძებდა და ამ ძიებაში და ტემპირიტების ფორმალის აღმოჩენა საგეთვამდე მიიყვანდა და ამ ლაბეში, შიშველი ქალების მურავალებით რომ არის გაჯერებულ, კვლევა გასწავლავს ასიათისს ქუჩიანად ლაბ-ლაბობით მანეთ-მანეთად მამუშვეული შეშლილი ტრიპირიანი მანდილონების ესკრტიტი ჩვენს ქარს მომგვარი ჩვენი მთავარი მეგობარი; ბოდიში, და მიმეკარებს ის კილევა, გაბუნის ბუდეს რომ გადაუფრინა, რასაც იმარა აქ შეტრებოდა - შენც ხომ გახსოვს, რამდენჯერ ავკრევევითა მის მშენიერე, სანყალ და დაუკებულ თავყანისმცემლებთან ერთად... გაისხენ, თუ გაგაღვიძება - თუმცე ვერ არ მოსულა ვაბი... ჯამი რომ მოვა, დარწმუნებულად ვარ, იმარას არ ეძინება; ადამი არც ახლა სინება (წენად ცოლის ძალზე შოლავებში გატრუნული იმარა სიტყვის მასალად ვახსენე მოვლიდა)... რომელი ერთი ჩვენი ქუიფე გაგახსენო, ჩემო გულითიან მეგობარი? თუნდაც ის ლაბე... გემასსაგებდა ალაბათ... რომ მისივედ, მორჩი ზარასი, რეკედ; მაგრამ რა დროს ვაჭუმება გარეთ გაიხედ და რამდენ სიმარალეს ფარავს ღამის მოშრილიე ჩრდილები - რამდენ სიბიძურეს, რამდენ უაზრო ფუსუსებს, მკვლელობის, გარყვნილებასა და სენს... რა დროს მოზომილი სიტყვაა, როცა ყველაფერი იმარას ცხოვრებისა და ფიქრების დარდადა აწენილი... აწენილი შამაბის ფიქრებზე... და როცავეც შეშენიერი იაბონიელი წავლის სიკვდილის უკანასკნელ ნაწიბს აღწერის მიგაგებდა, შამაბივე იბებება, წერევილად, მაგრამ აღკვერებით მისხენ, სამუშ-სამუშ, თავის კოლეგა წაჰკარავს ხოლმე მუკულუგუს - ყურადღებით იყავი და ეს უკანასკნელი იძულებულია თავი მოიკატუნოს - ისე მაინტერესებს, შეტი არ შეიძლება...

- მორჩა, დროა უკვე! - თქვა ასისთავმა.
რეკომ დაზღადა, ღამის იბატავად დაფურა თავი. ასისთავმა ხილდა თანერი ნაჭერი ისე შემოხაზი, რომ გარეთ მხოლოდ ოციადე იბატემტრის სიგარის პირდა დარჩა, მუნდელი შეხსნა, მარცხენაში ხმლის ვადა ჩაბლუჯა, მარჯვენაში - ნაჭერმუხობეული პირი და ამ პოზაში დაეშვა. შაერი საზარელმა მდებარებაში გააყრა. მისი ხლები, დრო, პაერი და მდუმარება შენივდა და მოლოდინში გაიწა... ბოლოს ის უშრაბა ენით აუნერელმა ხმამ გააბამ და კაცს მოეჩვენა, რომ თვითონ კი არა, სულ სხვამ გაუგულავა მუცელი რაღაც ღლავეტი საგნით. ასისთავმა მუცელზე დაიხდა: ფოლიანდ მასზე შემოტყობილი ნაჭარამდე, სხეულში შესულიყო და ისიც მოელი ძალით დაიწავა - საღადად შორეული ჩასასა ვოჯობითური ტყვიელი, ლავასავით იხეულა, ყოველგვარი წინაზლია გადმონანგრა და გარეთ გადმოთქილავდა. ასისთავი კბილებით ჩაფერინდა ქვედა ტუჩს და ყვირილის შეკავება ცდილობდა.
"აი, რა ყოფილა თურმე მარკალი", გაიფიქრა და კიდევ უფრო ძლიერად დაიწავ მარკალს. "უცნაურია, რომ სამყარო კვლავ ძველადვედ არსებობს და მცე ვკვლავებს ვებედა". ქალი ქმრის გაფიქრებულ სახეს აკვირებოდა და არ იცოდა, რითი მიშეულებოდა მისი ვალია, ადგილზე იჯდეს და მშვიდად ადვენოს თავილი ყოველგვს - ეს ქმრის უკანასკნელი ბრძანება იყო. ოციერი თავდაუზოგავად აწებოდა ხმლს, მაგრამ ძალა ეცლებოდა და დროდადრო თუ გაიკვლედად მუცლის დროს. იანზდად ტყვიელი ყუმბარასავით ვასკდა, დაიშალა და სამინილი სისწრაფით მოედო, მერე უზარმაზარ ზარად გადაიქცა, თავზე ჩამოეშობ და აგუგუნდა... ერთხელაც მოიკრინა ძალა და როცავეც ხმლის პირმა მუცლის შუაგულს მიადინა, გახსნედა და უფრო ძალუდა ჩააფრინდა ფოლიანდ შემოხვეული ნაჭერს. გაიშეშო ყველაფერი სისხლში იყო ამოსვლილი, თვითონაც სისხლის გუბებში იჯდა, სახეზე თითქოს მკვდრის ნიღბი გადაჰკრავდა; ის კი კვლავ გულმოდგინედ ივატრებდა მუცელს... შემდეგ, დამიძებული ხმალი, ძლიერ-ძლიერობით გამოირო, ასწია და ხსიერან მიტანა - შეკურალი საკინედ უშლიდა ხელს. აქ კი ქალმა ველარ მოითინა, ქმართან მიფორიხდა და საკინედ გადაუხსნა - სის-

ის შემდეგ იღება კარი. ზღურბლზე დონზე შემოვირდები
ქალი დგას და წარბეჭეული უხმოთ კავიალივით.

- ამოიღე ქალი ხმა, - ტუსკასე ქალი მურმანი.
- ესენი არიან ბიჭო, მეფის ტოლი სტუმრები? - ქა-
ლი კარს იცემა და ჩვენს ცნობის მის მოჯახუფებას ლამობს,
მაგრამ აქ აღადნ მურმანი და იმარა მიანყდებიან და რა თქმა
უნდა არ აკვირდებიან.

- თორი, რა მოხდა, შვილო, - ისმის ოთახიდან. წინკარ-
ში კაფანდარა დედაბერი გამოვარდება და ჩვენს დანახავზე
გველანკებითი შემდება.

- მოხვედი, ხომ, შე გათასხირებულა? - ქონიით ამით-
ქვას და იქვე მიყუდებულ ცოცხს წააბნას ხელს.
- დააგდე მაგი ცოცხი, ვენერა; და საერთოდ - შენთვის
ეგდე, როცა არავინ გეკითხება, - თავლახს გადაუბრიალებს
თორი დედაბერს და ომარას მიუბრუნდება:

- სად დიაკარგი? ისე ბოზებში დანაწანალებდი - არა?
მე არ ვიყო თორი, შენ რომ შეგარჩინო ასეთი თავსლავის
დასხმა! დათორი და მოიგინა -რა?

- ასე ექვეცი ხომ მოშობი დედას? - ახია ჩემზე - ამას-
თან ერთად უნდა გამეგდე და მაშინ ვნახავდი, როგორც მო-
მეტყველი, - თავის ადგილზე აბრუნებს ცოცხს ვენერა.

- საკუთარი სახლიდან გვაგვებ, შე უკანა?! - ერთი მაჩ-
ვენე, რისი ტრაკი გაქვს და სადე ჩემი გაგვამა. - გაკუჭმე-
ბა უტვებ მურმანი. - მაშინ კაცი არ ვიყო, ეს სიტყვები რომ
შეგარჩინო! - და თითქოს თავის სიტყვებს ბეჭებს ასავსო,
ლლავში იტკივებს ხელს, მერე ანახლად ვენერას მიახტება და
მოუწვევს. ვენერა წაიკუცხება - ავიცდები, მაგრამ შვილო შვი-
ლი დიჭერს, თავისკენ მიიბრუნებს და ქაღალდის თავს უკოც-
ხის - შენზე უფლებით ვინა მეგავს და აბა როგორ იფიქრო, რომ
დაგარჯვადიო. ერთხანს ასეა ჩაფურჩინო ბუბიას და რწვეა-
რწვეით ეწურულება, შემდეგ ცალ ხელს დედისკენ გაიშვებს,
თავის ურწვეს - მომიხსლოვდი. იმასაც ჩაიკრავს დედამო და
გულბოძვადრი უხსნის, თუ როგორ უფვარს და ახლად მიუ-
ხსნდება, ვერაფრით აიტანს საკუთარი სტუმრის შეურაცხო-
ვას... შემდგობად აისას, ჩვენს თავს წარუდგენს უკოცხსა და
ჩვენც, ყოველ მის გამომტებულ ვითარებას თავის ქვეითი ევ-
თანხმები - მეც, ომარაც, შენც, ჩემი ვენერალო, და თუ და-
მიჯვრებ - შენც, ჩემო სულზე უტვებუო, შოლოდ თორი შე-
რაგვარებება ძე ვენერის მზერით, ვიდრე მურმანი ჯავლისურ
სიტყვებში არ წარმოთქვამას:

- დედე ვან, ბებო მუი, შე ცოტა ღვირო, ომარამ და ამ
პატონისა ხანა ხანა მე შამანდარი და პურმარელი ავილი -
აქ ჩაუტყობით-თქვა - თანაც შე ჩემთვის ისეთი დღეა, პროსს-
ტა აზრზე ვერ მოხვალთ: ჩემი სიმღერა დაამტკიცეს კომკავ-
შირის ტვამი...

"პურმარელი", "შამანდარი", "ცეკაო" - თორის თვალბ-
ში მყის დაიგნებდა ომარასათვის აგრერიცად ნაცნობი კოცო-
ნი და ცოტა ხანში, ვინო, გრძელ ოთახში მაგიდას უხსნდ-
ვართ, სამზარეულოდან კი ომარას მიერ მოტილიო პურმარი-
ლის გამ-ჭურჭლებუ გადმოხრების პროცესის მაუწყებელი
წრიალი გაისმის; ოღონდ თქვენი უკვე სიზმარშილა გელამუ-
ნებით ის არავედლებდები ჩემში, ჩემო კვილირო...

შემოდეს თორი - აშკარად გამოკვირებით გუნებითა და
მზერით - რესტორნიდან ნამოღებული კაზინო თობლით, "გა-
რეკვიბითა" და თერჯოლის ანტიმონტარისული შამანდარი
ხელდაშემუნებულ; ხორავს სუფრაზე აწყობს და უკანვე
ბრუნდება, ხანდ ოდნავ შეყოვნდება და ომარას ანიშნავს -
მომიჯვრე. ციხე დროს არ კარგავს, ჩვეული სიტყვებით ნამოხ-
ტება და სულ კუნტრუო-კუნტრუოში გაუჩინარდებიან კარს
მიღმა...

ოთახში ერთხანად დუმული ჩამოვარდება და ამ სიწყ-
მე თორის დედის ჩურჩული გაისმება:
- გათასხირებულაო, შენი!

დედაბერი თავლახს ავიცდებს. ჯერ შვილიშვილს გადაეც-
დავს - საკუთარი სიმღერის მომავალ გამარჯვებაზე მიცნე-
ბე მურმანი თავს ავანტურებს და მაგადანვ აკაკუნებს თითებს -
აშკარად ნ. ერეკლეოტის ტვითება... ვენერას მზერა ახლა ჩემ-
სას შესვდება: იქნებ, რამენიარად, ჩემი მოკავშირე გადვიო, მა-
ნიშნებს თითქოს, მაგრამ მე თვალს ვარიგებ და ისიც დავი-
წყობები წამოვარდება და ფეხმტკიანი კრუხებით, ბორძიკ-
ბორძიკით გაბრბის კარისკენ... თქვენს მტერს - რა ხმებზე წინ-
კარიდან ისმის, და მალე ცოცხისა და აქანდაზის ცვებით ოთ-

ახში შემოვრის სახელწოდებელი ომარას და თორის: ომარას დე-
ქანი აქვს მოლიადებული, თორი დეკოლტიდან ამოადებული
ცალი ძუძუს აზღვდები შეურთებითა დაკავებულა - ორივენი
სკოლის დირექტორის მიერ ტულელტში ცულულტობაში წანს-
რებული მოწინაველებითი ავირან კედელს... ოთახში სიწყობა -
გვეუფერხლებდა ალბათ.

- ჩაახტედი ახლა შენი მორითმული სახმელი - გაფუჭე-
ბული, გარევილი შენი - ბუტბუტებს ვენერა და ჩემს გვერ-
დით იკავებს ადგულს სუფრასთან... ა... პატრონი, შემოშვი
ახლა ესენი სახლი... - და რატომღაც მე მაშინდობდა... მე
კვლავ თვალს ვარიგებ და ანახლად მურმანის მზერას ვანყ-
დები - "გარევილი" და ბოლმით დამძიმებულ მზერას - თან
მე მომშტრებიან და თან ცალი ხელით მის ზურგს უკან მდგარ
სანერ მაგიდაზე აფათურებს ხელს. ბოლოს მოძებნის იმას,
რასაც ეძებდა - მაგადანვით კაი მოტვლებული მარმარილი
პრესსაბიე ჩაუბეჭავს და მტერს გვიღვრებს - კოლინა კულ-
მინაციას აღწევს, თქვენი ჩვენს მოხვედრე ამხელა ქვა! თვალს
განვეცხვს ვერ ვასწრებ, ისე გამოვარდება ყუბიარასავით, მაგ-
რამ არც ჩემზე, და თქვენი წარმოადგინეთ - არც თქვენსკენ,
ჩემო კეთილიო!

- აცალე, ქალო, დედაშენს ცხოვრება! - აღბობნება ხავი-
ლი მურმანი და პრესსაბიე ბებიანის ქცევის სახეში... ბებე-
რი უხბე შენ და, ვენერა კაი მოკრივისათი იცვენს - რწვე-
რა დიდად გამეცადინებულია ამ საქმეში. ქვა კედელს ეხეთქე-
ბა და შენს ფეხებთან ეცემა საშინელი ბრავკავითი, ჩემო ვე-
ნერალო. შენ ერთს შეიმუშვები - მარცხის მაგივრად მარ-
ჯვენაზე ჩამოაყრდნობ თავს და კვლავ ტკბილ სიზმრებს უბ-
რუნდები...

და ვენების გასნა:
მურმანი თავის შეცდომას ხედება, მაგიდის ქვეშედან ბე-
ზამითას გამოტვრება და შერიგების ნიშნად გულში იკრავს;
ვენერას ვთრავს მივარდება და სამივე ერთმანეთს კოცინას.
დაახალბობა ერთხანად ქრება - შენდობის შემდგომ დიდი
დროსტარების ეამი დებება: ამ საქმეში ყველა აქტიურად ვმო-
ხსნილივით - ომარაც, თორიც, მურმანაც, ვენერაც, მეც და
დროდადრო თქვენი - ბედნიერებით აღვლი მურმანს, რიგ-
რიგობით რომ გავმორჩილს, თქვენი უშტერი დროდადრო
ლოყებს... მართლაც სასიხარულოა, რომ ყველაფერი შევი ნ-
ცილი მოავრება - მურმანი პიანისის მიუღებდა, საკუთარი სიმ-
ღერებს დაამბურებს, დედამისს ტექსტებზე რომ შეუთხზავს.
თავად თორი ფეხზე დებდა და ამ აკომპანიმენტის თანხლ-
ბით ვითხლავს ლექსებს; ვენერა და ომარაც შერიგებულა...

...ერიც წელ-წელს ნამოღება. მუმარებითა და სისხლით
სახე ოთახი გაიარა, ქვეითი, სამზარეულოში ჩავიდა, გაზი
გადავება და კარი გააღო - რა არის, ხრწნის დანყვამდე მო-
ხიხიწ ვაგვიბები. ბინაში ციცი ციცი შემოიჭრა. უკაცრიელ ქუ-
ჩაზე ჩანს კრებილებული ხეების კენწერობის თავზე ვარსკვლავ-
ბი ცომციმბდნენ. შემდგე, კვლავ ზვითი აბრუნდა, ქმარს თავი
გადაწოდა, უსიციველო თვალბით ჩახვდა და უპანსკენ-
ლად ჩაიკაცნა. მტერს წამოგდა - კარბის კარი გამოიღო, სა-
ტყვარი და თთირი სხანნი გამოიტანა, ვერუმარული წისკა,
კომორი გულდაგულ გაისწორა და ზედ სხანნი შემოიჭრა.
ქმრის გვერდით დაჯდა და ახალა იგრძნო, როგორ ჩასწე-

მირკი ლუგანიძე

წინსკლავის ქობიდან - ჭიანჭველებს ქობადა

და "დიად არსს", ასე რომ ეთავყენებოდა ასისთავი - ადრე ამ იღუმბლი მოძღვრების შესახებ მხოლოდ ყურმოკვრით თუ ვა-
ცობა, ახლა კი თავადვე იყო მისი ნაწილი: რეკომპ სიტყვა-
რი ყელზე მიიხეობდა და დაწვავ. ხელში უკანკველი, მაგ-
რამ ძალა მოიკრიბა და მკვეთრად - თუნავ გუზუველით ჩა-
იღა. შვიდიდან რაღაც ცხელმა ამოასხა პირში და მის თვალ-
წინ სამყარო წითლად აფეთქდა...

ჩვენი ის ლამე ქიფში გავატარეთ, ლამის ალიონზე და-
ვიხლბინეთ და მხოლოდ ნაშუადღევს შევიტყვეთ, რომ თურ-
მე ავღანეთში ვაცილებდით იმბრას...

იქნებ მოვავიწყდეთ ის ლამე მას შემდეგ უამრავმა წყალ-
მა ჩაიარა: ომბრა ავღანეთიდან დამარცხებული ჩამოვიდა -
არც დასტა-დასტა ჩეკები ჩამოუტანია, კიდევ ორჯერ მოვიდა
ასათიანის ქუჩაზე, და კიდევ ორი უაზრო, ოღონდ აშვერად
საკუთარი ომიდან დაბრუნდა დამარცხებული... შამხათიაც, მი-
სი ჯველობის ტრფობის უპასუხო ობიექტმაც შეიცვალა ხე-
ლობა - მოყვარულებიდან პროფესიონალებში გადაინაცვლა
და ახლა ჩემს გვერდით დგას... ერთად ვაევირდებით რუსთა-
ვლებზე მონანაწალე გიგებს, პოეტებს, პოეზებსა და წიგნის ჭი-
ვებს ახლადგამომცხვარი პოლიტიკოსებსა და უმცირესობათა
უფლებების დამცველთ: ყველა სავაჭრობა გაბოსული და რა-
საც ხელს გამოკრავს - ყიდის. დროდადრო თქვენც მოგვ-
რათ ხოლმე თვალს, ჩემო კეთილნი აკი ვთქვი, შამხათი იქმს
გვერდით დგას-მეთქი, და თვალცრემლიანი მაყოლინებს იმ ამ-
ბავს, ერთ დროს, პატრონიჭობის, სიყვარულითა და ერთგუ-
ლების გამოხატულებად რომ მიგვანჩნდა - მეც, შენც, ჩემო
სულზე უტკბესო, და ალბათ შენც - ჩემო გენერალო.

და ახლაც, მისწინეთ, ჩემო კეთილნი, ვიდრე ლამის
წყვიდავი ბლანტად ეკერის ქალაქს, აგურის მძიმე, ალაგ-ალ-
აგ ბათქაშაშიაოროლი სახლებს, მათ ფამთასლისაგან ჩამქრული
სალებავის ხეულებით შემოსილი ოთახების კედლებს, მასიურ
წიგნის კარდაბებსა და ჩაწუქურთმებულ საწერ მაგიდებს, ვიდ-
რე ღია ფანჯრებთან მიწოლილი მშველი მავრითელი ქალე-
ბი ყვსიდად უცქერენ სიციხისაგან დაქსნული აკაცილების მრუ-
მე სილუეტებს, ვიდრე მათი ფიქრი მკვერი თიბებს შორის
მოქცეულ ახლად გაფურჩქულ მავ გარდნა და ოხმხიბლი, ვიდ-
რე მათ მშვენიერ სხეულებში ძალბუნად შეედინება ზაფხულის
ალბური, დროებით თავი ანებეთ ამოი საქციებზე ზრუნვას,
ანთეთ შუბის ვარწნიბი და ერთად მოვივინეთ ჩვენი უფარ-
სი მეგობარი ომბრა - ბოლო მხოლოდნი ომის დროს დაბადე-
ბული და ამა გარემოებათა გამო "ომს არად" სახელდებულნი.
მოქცებნით და შამხათის შევსებდებოთ.

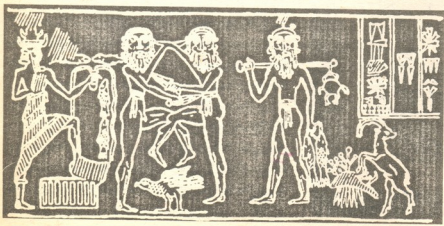
არარსებული არსებულად მიიღე მძიო, არსებული კი მი-
იწნი არარსებულადო", რამდენჯერ დავუმოძღვრევიართ ომბ-
რას, და იქნებ, ამ ოქროს სიტყვებმა მაინც გაგაადვილოთ და-
დების ოლიმპიდან ჩვენი შემწნევა. ერთხელაც ვიხსენით ჩვე-
ნი მეგობარი და ჰერიი - ქალაქის ზვაცსა და ოხმხიარში ამ-
ოვლებებზეა არად ჩავავიციეთ დომაქზე ნებეირობის უტკბე-
ნი წამები და მრისწინით, რა ხდება ქალაქის ქუჩებში, რო-
მელთა ქუჭყი და ივლისის სიცხისაგან აშლილი ოხმხიარნი ღა-
მის რომბიტაკულ ბიბლშია განვეული და თუ სადმე რაიმე
შემზარავე არ მოხდა, ასე მომხიბლავადვე მოგაჩვენებდა, ვიდ-
რე სხვიმდეღარე ფისი ტითონის საწიველიდან არ ადგება
და ვარდისფერი თითებით ხელწინადად დილის ახალგაჯიყრელ
ზვამში ჩვენი დროის ყველაზე უტყუარი ემბათილწერლებს -
ბოზრეცსა და წიგნის ჭივებს არ გამოყრის, ვის რიგებსაც ავრე
უდრიოდ რომ გამოიაკლიდ - უტკბესო სულზე ჩემო, შენც
და...

ნაირა ბელაშვილის წიგნი "ავტობი-

ოგრაფული, მეტისმეტად ავტობიოგრაფული", რომე-
ლი ამას წინათ გამოქვა "კავკასიური სახლის" გამო-
ცემლობამ, რომან "სარკის ნატყეხსა" და ბოლო წლებ-
ში. უფრო ზუსტად მეოცე საუკუნის ბოლო ათწლეულ-
ში დაწერილ ლექსებს აერთიანებს. დაწერის თარიღის
ასეთი დაწესება ეგებ აუცილებელი არც კი ყოფილი-
ყო, რომ არა წიგნის დაბამული, ნერეული კონტექსტი,
რაც უწირედ ჩვენი საუკუნის ბოლო წლების მახასია-
თებლად იქცა და რამაც მწამენელოგნივლად განსაზღ-
ვრა ნაირა გელაშვილის რომანის ტრაგიკული პათოსი.
თუქცა, სიტყმა "ტრაგეკული" ამ შემთხვევაში მოკლე-
ბულია იმ სიმამფრეს რომლითაც მას თუნდაც კლასი-
კური ბერძნულ ტრაგედიებთან დაკავშირებით შეეძლე-
ოქნება, რადგანაც ნაირა გელაშვილის წიგნი დაწვობის
ვახსენებთა, უფრო ზუსტად იმ ადამიანის განცდებთა,
ცხთესისაც ბავშვობა ცხოვრებას ვარკვეული მონაკვეთი
კი არა, სულეირი მდომბრებთა, ერთვარი თაური
საწმინდეა, რომლის შემზარუნებლობის ბოძილაც ბა-
დებს სწორედ ტრაგეკმის განცდებსაც და საზოგადოებ-
თან თუ საკუთარ მესთან კონფლიქტებსაც. ერთ-ერთ
ლექსში ნაირა გელაშვილი ამბობს, "ეს ბოლო ხანია, რა-
დაცას დადებე. და რას, ვერ ვხვდები. გაფრთხილდი მაქვს
ჭკუა-გონება (დედაქალაქის ბინადარი ვარ)". მოცემუ-
ლი ფრაგმენტი ზუსტად ასახავს იმ ტკივილს, რის გა-
ძიც და რასითვისაც დაიწერა ეს წიგნი. ერთი მხრით "დე-
დაქალაქის ბინადრობა" ანუ ის მკაცრად ურბანისტული
გარემო, რაც იწვევს "ჭკუა-გონების გაფანტულობას" -
გაუცხობებს ბუნებასთან, მიწასთან, საყვარლთან და მე-
ორე მხრით - ბავშვობა, როგორც სიმშვიდე, როგორც
წონასწორობა, როგორც პარმონია, რომელიც წლებთან
ერთად თანდათან უფრო ირღვევა და იფანტება...

ამ თვალსაზრისით, რომანიც (რომლითაც იწვევა
წიგნი) და ლექსებიც (რომლითაც ბოლოდება იგი)
ერთ მთლიანობად წარმოიგებება და ავტორის პი-
როვნული გამოცდილებების თუ ცხოვრებისეული

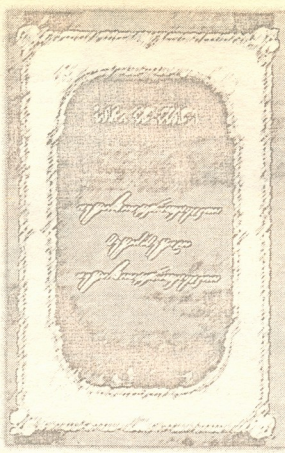
ბრილი

თლიანდა და არა მხოლოდ იმის გამო, რომ ორივე მათგანი - ილია ჭავჭავაძე და მწერლის ძამაკ - მივეყვას ხელთ დაიღუპა, ან იმად, რომ ნაირა გელაშვილიც და ილია ჭავჭავაძეც ერთი კუთხის შეკლები არიან, არამედ აღმათურ და იმიტომ, რომ დღესაც აქტუალურია ის პრობლემები მეცხრამეტე საუკუნიდან სავალალო შემკვიდრებად რომ გადმოვიყვებო. ბუნებრივია, თანამედროვე ქართველი მწერალი ცდილობს, ათასგვარი წვეცლავარდნიანი საკითხავის პასუხი სწორედ წინაართა ინტელექტუალურ თუ სულიერ შემკვიდრებაში მოიძიოს და არა იმ ვიპატირობების ფანატური აღიზნებებში, რომელთა შემხედვარე ავტორი თავის ერთ-ერთ ლექსში უსამბობლობას ნატრობს, მაგრამ ეს ნატურა სულაც არ გახლავთ ტიპური ტაბიბის აღვითარებული შუბსილი: "სჯობს, ადარ გქონდეს სულაც სამშობლო ანდა არ იყოს ასე ლამაზი". მითი ქართველი ერის განსაკუთრებულობის თაობაზე ჩვენსა ეროვნულმა დამოუკიდებლობამ საბოლოოდ დაანერგა, რადგან ჩვენ არც ისეთი კარგები გამოვლევით, როგორც გვევონა; ანდა, როგორც საკუთარ თავს უსახვითი პოეტურ ქმნილებებსა თუ საგმირო გამოვლენას, ჩვენ ჩვეულებრივი ხალხი ვართ: შესაძლოა ვიღაცებზე მეტი, ვიღაცებზე ნაკლები, მაგრამ არა ისეთი იდეალურები, როგორადაც ვგაბატავდნენ საქართველოს ისტორიას სახელმძღვანელოები. ბავშვობიდან გამოვიხლი ამ ისტორიის გარე, მეც, ბევრი ქართველი ვართ: გამოვლიანა ნაირა გელაშვილის შემოსწინებული ლექსის პათოსი, თუნცე საუბრით ვასაგებია მისი საწუხარი, კახური სიმკაცხისთვის, იმისათვის, რომ პარადიარ გვეურებნება თავის სათქმელს, ნუ დავანანაშაულებთ კომპოლიტიზმისა თუ სამშობლოს უსაყვარულბაში, ისეც ილია ჭავჭავაძე ვაგისხენოთ: "მოვეყვარე პირმა ურახზე, მტერს პირს უკარან". სხვათა შორის, ეს ანგაზა, რომელსაც თვითონ ვინავერ ანგაზას უწოდებს, ილიამ "კაცთა ანგაზას" - წაშუშვარა...

"სარკის ნატეხების" თითოეულ ნივთილანზე უამრავი რამის თქმა შეიძლება. ძალზე ფართოა პრობლემებისა თუ საკითხების ის წრე, რომელსაც ეს რომანი მოიცავს. ამასაც თავისი მშობი აქვს: როგორც მოგახსენიო, "სარკის ნატეხები" ბავშვობის მოვრებებია, ავტორის - იმიჯდროულად პერსონაჟის - პირველი შეხებანი სავარდნიანი, საზოგადოებასთან და ამდენად - ძალზე მკაფიო, მტკიცეული, ტყვადი და მრავალმხრევი. წყადან რილქს "შალტე ლარდის ბროვს ჩანაწერებში" ვახსენებ და, რასაკერძადაც, სარკის ნატეხებს შემოხვევით არ უძღვს ეპიგრაფად ამ რომანის ფრაგმენტი: "ჩემში აღსვდა და ძლიერდებოდა გვევი, რომ ბავშვობის შთაბეჭდილებათა და საგანთა აუხსენ-

ლი კავშირებიდან გერ არც ერთი არ მქონდა დაღუფული... მამასადაც, მიელი ბავშვობა მტრ-ნაკლებად, ჯერ ისეც ასათვისებელი მქონდა, ვეღაფერი უნდა გამეცნობიერებინა, თუკი არ მსურდა მისი საშუალოდ დაკარგვა და როცა ვერაძენი, როგორ მეცლებოდა იგი ხელდას, იმისაც მიეჩვიდი, ბავშვობის გარდა, არასდეს არაფერი მექმნებოდა, რაზედაც დაყრდნობს, რომ დამწერბასაც შეეძლებოდა. თუკი, აქვე აღმათი ისეც უნდა თქვას, რომ ამ რომანის მთავარი დირხება სწორედ ის გახლავთ, რომ ნაირა გელაშვილი ურადლად კი არ იხსენებს საკუთარ ბავშვობას, როგორც ეს ზრდასრულ ადამიანებს სჩვევათ, არამედ დღესაც სწორედ იმ ბავშვის იფაღით უფურებს საძვარსა და წინეს დატრიალებულ ამბებსაც, რომელსაც ამ ამბავთა შთავარი პერსონაჟი გახლავთ. დრო თითქმის უკან დაბრუნებულა და ათეული წლების წინანდელი გამოცდილებებისა და შთაბეჭდილებების, ინტელექტუალური გაზარბებების და პრაქტიკული ცოდნის მტკიერი საგულდაგულად დაფეროხილია, ვადაშქენილია გულის ზედაპირიდან, რომ უფრო არეკვლის უწარბანი, უფრო მკაფიო გამხდარიყო სარკის ნატეხები, დროის უკან შემობრუნების უკაშხასხას მწერლის შვილის - ანას დაკრებებში და შთაბეჭდილებების ის მხატვრული გაზარბებანი, რომლებიც მე პირადად ამ რომანის საუკეთესო ნაწილად მიმაჩნია. განსაკუთრებით ერთი - "რა აღარ ჩანს სათავიდან", რომელსაც, მკითხველის ნებადართვით, მილიანად გადმოვიწერ ჩემს რეცენზიაში: "ექვსი წლის ბავშვი ზის ტახტზე, სათამაშოებში, უღარდელი, უხერხეული, არას მოვიტრიალო, თამაშობს, ერთობა. მზე დევრება თოახის ფანჯრანდ, მე ვაუთარქვ, იმიედროვეა. უცებს ის ჩუბებდა, ფანჯარას უმტერებს თვალს და ამბობს: "ცხორებოდა ერთი აღარავინ, ადგა და

წავიდა, აღარავინ, აღარავინ, შესის ქოხს ჭიანჭველები შეეხიუნენ!"
 ვეცავებო.
 არავინ, ვინმე, აღარავინ.
 ის: პატარა ბავშვი - უძნელები გზის თავში - ვიწროსიასკე. სათამაშოებში (ვითომ ცხოვრებში) ჩაქვადარი ხედავს ვიღაცის გზის დახსარულს, ვიღაცის ბილოს, ვინც თადთან გადდგა ადამიანობიდან.
 "აღარავინ, აღარავინ, შესის ქოხს ჭიანჭველები შეეხიუნენ".
 რა უღებოდა, რა უსაშველობა აბიბინებულია ჭიანჭველმეშუქულ ქოხს და მომავალ კაცს შორის გაწოლილ ბილიცხე, რა ზოიგას ამ მისილს? - ტანჯვისა და დაცევის მილიარდი მილიმეტრა".
 თაობათა ამგვარი სულიერი დაილოგი, ამ პატარა ფრაგმენტში რომ ივრძობა (და არა - იმბინება), სწორედ დროის ეფე მერულბობას, მის პირობობობას უსევას ხასს და კიდეც ერთსულ შევკახსენებს, რომ ბავშვობა ბევრჯერ შევკახილა ვამიქელო ბავშვთა თავში, თუნდაც შინევი შეოლის სახით, თუკი ბავშვის მიმობინა, ვაგება, გრძობა და ვაგაზრბა შევკახება.
 ამ პატარა წერლის არ შეიძლება ჰქონდეს ნაირა გელაშვილის წიგნის ყოველმხრივი უფასების პოეტუნება, ეს, უზრდელად, ჩემს შეფასების სისხარება იმის გამო, რომ დღეს ასეთი რამ დაიწერა და ძალანთ ვიხიხო, წერავს ჩამბობრომქვს ამ სიტყვების გადკრებებულ შევასებად, სამწუხაროდ, ბილი ჩანს გამოყვებული ტოტალური სიფაღობა და თვალმომკიობის პირობებში, შექებაშიც დაკარგვა არის, მაგრამ რატომ არ უნდა ვაკეთო ის, რაც ქებას, რაც დროულად, დანახვას და დიფაქების იმსახურებს.
 აღსანიშნავია, რომ თითქმის იმდეროულად როცა ნაირა გელაშვილის "ავტობიოგრაფიული, მეტრისმედავტობიოგრაფიული" გამოვიდა, "კავკასიური სახლის გამომცემლობამ დაბეჭდა მისი საბავშვო წიგნი "წიწკლებს ქოხი". "ავტობიოგრაფიული" წინათქმში ნაირა გელაშვილი საგანგებოდ წერს: "საერთოდ კი ავტობიოგრაფიული არ წიგნის წამითხაკი, საბავშვო ზეაპარ-ლექსებ-სიმბოლოების კრებულში - "წიწკლებს ქოხი" წაეკითხათ, რაკი ბავშვობის სიყვდილებსა და პატრებისათვის ვიყოფიერებ ზონიზად არ იყოფა თუნდაც მითომ, რომ "დიდებს" მუდამ ჩვენსა თუ სხვის ბავშვობასთან ვეკუქს საწმე, რომელთა უღებობა მისი ისეთ არის, ისევე და ისეც გაბორუნონ ბავშვობის სიყვდიში, რადგან ამ სიყვდიდან გასტოლს საწმე წასტოლს ...
 ჩვენი მხრდან, ერთი რამის თქმა შევკახილა - სანამ არსებობს "წიწკლებს ქოხი", არსილდეს ვიყენებთ "აღარავინ", ესეც იგი ჩვენს ქოხს ჭიანჭველები ვერ შეეკვიან.

ქვემო მხობილი

ვეშაპი ახლა ნათელშია.

1999 წ.

თავები

მე გამახსენდა, რომ უკვე ვნახე ჩემი თავი სახლში, სადაც მე ცხოვრობ და უკან გამოვბრუნდი - მე აღარ შევაწუხე ჩემი თავი, რომელიც ცხოვრობს სახლში, სადაც მე აღარ მივედი მასთან. იგი მიხვდა, რომ არც მე მქონდა მისი თავი და არც მას ჩემი და არც ამ პრობლემის მოგვარების თავი გექონდა რომელიმეს. იგი მიხვდა ამას და თავი ჩაქინდა. გაა, ჩემო თავო! - ვთქვი მე - შენ თავი დაკარგე!

1999 წ.

სიხვარული

არის ორთავიანი დრაკონი - მენთავიანი მე და ჩემთავიანი შენ.

1996 წ.

მიკროზა

ჩვენ მაკრო მიკრობები ვართ და ერთმანეთს კრიალა სხეულებით ვეკრობით

2000 წ.

ჯემალის. სიკვდილის საიდუმლო

"ჩაინიეს ასტერა ემალი, ნათელში იცის ვეშაპი"
პიტაქია

ვეშაპი ცხოვრობდა ჩემს მეზობლად, იყო შელოტი და ჰყავდა ორი შვილი. ჯემალის ცოლი არ მუშაობდა არასდ, იჯდა შინ, ფანჯარასთან და პირველ ნახევარს ელოდა პირველის ნახევრამდე. ჯემალი ბრუნდებოდა შინ ნასკამი და ეუბნებოდა ცოლს: "ფლოსტები მომიტანე". იგი არ ვახშობდა, იცვამდა ღამის პიჯამოს და იძინებდა ცოლზე ადრე. ჯემალმა არ იცოდა ის, რომ მისმა შვილებმა არ იცოდნენ როგორ ეცხოვრათ. ამიტომ ცხოვრობდა მშვიდად, ჩემს მეზობლად და იყო შელოტი. ერთხელ იგი მოკვდა, მაგრამ არავინ იცის, რატომ. გამოითქვა მხოლოდ ვარაუდი - მიკვლდა,

ინტერნეტი

ბელის ცეცებით შეღიზარ იქ, სადაც გაავიობისქსელდება ტვინი.

1996 წ.

ტყეში

მე, ადამიანი, თავზე ფიჭვები მადგას. ფიჭვებში ფულურობია და ფულურობებში ცხოვრობენ ციფვები. მათ აქეთ თავიანთი ოჯახები და კონფლიქტები ოჯახურ ნიადაგზე. ნიადაგი, რომელზეც ფიჭვები დგანან, ჩემი თავია. ვინდა? ღარჩი ამ ქალაქში და მე განეწებ ადამიანების ტყეს, ანდა სულაც ადამიანს, რომელსაც თავზე ფიჭვები ადგას.

2000 წ.

კუს კვირცხვი

ქუა უკვე ღალატია, რაკი შინიდან გამოხედვი და ცოლი აბაზანაში შენ წინდებს რეცხავს, თანაც მან გითხრა, რომ ადამიანები კუს კვირცხვებს დებენ და თავიანთ შიშებს შორის გაკეთებულ არჩევანს ადამიანურად გაურბიან. შენ გაიქეცი და ქუაში პირველივე ხეს ჩაეხუტე. ხეში ჩადგა შენი შიში და ერთჯერადი გაქცევის სურვილი. ხე შედრკა. კიდევ იყო რაღაც, რაც კუს კვირცხვზე დაფიქრებს გაიძულდება - რასაც იმჟამად ვერ ხვდებოდი ხეში ჩამდგარი, მერე მან გითხრა: ადამიანი - ეს შიშია და როცა გარბის, უკვე იცის საკუთარი თავის შესახებ.

2000 წ.

მოწევა

ეწევი სივარტს და აფერფლავ ღამეს თავზე აივნიდან, სადაც შენს გარდა დგას შენი ჩრდილი და ისიც ეწევა სივარტს და აფერფლავს ღამეს თავზე აივნიდან, სადაც მის გარდა დგახარ შენ.

1999 წ.

გაგაა ლაქიპილი

* * *

წვიმა-მოწვენილი
ზღვის ფსკერზე დაეძებს
ჩაბირულ ანძას და იალქანს

ვიყო მეკობრე და
არ ვგავდე მეკობრებს,
არც ვინმე სხვას.

თეგბანზე დავდე და თვალებით,
თვალებით ვუსმინო ზღვას.

* * *

სული სახლიდან გავიდა და ქუჩის კუთხეში იმ ქალს შეხვდა. მერე ქუჩის ფარავდა მზის ცოტა მტკრიანი ეკრანი, რომელიც იქ ხმაგაუმტარიც იყო. სული იმ ქალს პირველად და სრულიად შემთხვევით შეხვდა-გადაეყარა, როგორც ამბობენ - და იდგა ის ორ ცოცხალ ტერფზე.

უკანა გზაზე, მივლი ქუჩის განმავლობაში მათ თითქმის გაიცნეს ერთმანეთი. სადარბაზოსთან კი იფიდეს მდღლარე ჩაით სავსე ორი ფინჯანი, ლამბაქებით. და რადგან ფეხით ავიდნენ და არა ლიფტით, ჩაი ისე გაციოდა, ბოლოს მხოლოდ ზღურბლის მოსარწყავად ვარჯოდა. ითახში კიდევ კარგა ხანს ილაპარაკეს და არც ისე განიერ საწოლზე კალთასავით ჩახლართულები დაწვენენ.

ახე გაიცნო სულმა ის ქალი, ვისაც მივლი ცხოვრება დაეძებდა ის კაცი, ვინც უკვე მკვდარი იყო და ვისი სულიც იყო ეს სული.

მხედარი მზა

“საკლავის ქალიშვილი უკრავს”

პოეტო,
შე წვარო და ფარჩაკო,
გემის?
თეკზები ვვირან მდინარეში გრძელი ხიდის ქვეშ,
ფრთებიანი ფევები ჭამენ პურს,
ხელებიანი ხალხი მიირთმევს კარტოფილს,
შენ კი, პოეტო?
მაღალი ქვები გამქარალი სახეებით მიცურავენ,
მოღალატე მიწაში შორს.
ისინი ძეგლი გემალდებია,

გასასტყვინი გახსნი

შენ კი მათი მგზავრი არა ხარ.
“მგზავრო...” - შენ ეს არ გეგებია.
ხო შედავ,
მაცნე ფრინველების ენნაში ბოლო რთველია.
შენ კი სადა ხარ?
და ასე შემდეგ, უსარსულოდ,
შე ფარჩაკო და წვარო.

ფარფლებიანი ქუდის ჩრდილში
ფხიზლობს მსხედარი მზე.

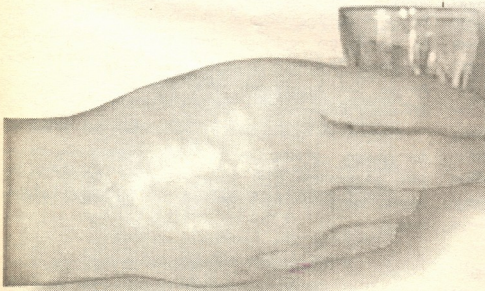
* * *

ქვის ქანდაკება დვას კლდიდან შორს.
აქვს ქვის თვალები, შუბლი და
მოღუნული ცხვირი
ქვის ტანსაცმელი და ფეხსაცმელი
მოლიანად ფარავს მავლებამდე და კისრამდე.
რადგან დასჯილია,
არავინაა, ვინც მოატყუებს და სიცივეს
დააბრალებს. დვას
როგორც მკვეთრი თვალი თავის მზერაში.
ღონიერი ხელები,
ქვის წვერი და ცოტა თმა
მემკვიდრეობით დაძვავა.
გაქვეებული უმღურება კი არაა,
მართლა ქვისაა, როგორც ქანდაკება,
რომელიც საკმაოდ შორს დვას.

* * *

მარტო ვარ, როგორც ლექსი, რომელსაც
პოეტი ზეპირად უკითხავს უცხოენოლებს
შორეული ქვეყნის მოედანზე, ღია დღის ქვეშ.
რადგან ზეპირად - საჩვენებელიც არაფერია.
ცხოვლიდავი გზასაცდენილი მოზარდი
და არა ეს ცხოვრებასაცდენილი მშობარა ბებერი.
მაშინ ვიქნებოდი მოედანზე
ულეღვიანი გრძლი ჭიქით,
რომელსაც ცხოვრების ქუჩებში
დავეყრდნობოდი, როგორც ამაყ ხელ-ჯოხს,
სიბერისკენ მიმავალი, ღია დღის ქვეშ.

სხობიანსა სტყვინი მისწავსა ბეჭეტი

ფროსტი მრავალხმიანი პოეტი და სწო-

რედ ეს შინაგანი დიალოგის უნარი აძლევს მას საშუალებას, გასცდეს არამხოლოდ თავის ეპოქას, არამედ საკუთარ თავსაც; მისი მეშვეობით იგი წარსულის თუ მომავლის რეალურ და წარმოსახვით გმირებთან გაბაზასებს ახერხებს, "ნარმოობი" საუკუნის "ჭირსა და კეთრზე" ფიქრისგან გვიხსნის და ჩვენს ყურადღებას ადამიანისკენ, კაცის სვედიანი ხვედრისკენ მიმართავს.

საინტერესოა, რომ ფროსტის ამ ლექსის ქართულ ენაზე აულერება (ჩვენი აზრით, უდავოდ წარმატებული ცდა) საუკუნეთა მიჯნას დაემთხვა; თუმცა არც ის უნდა დაგავიწყდეს, რომ იგი სწორედ ენ. "ესქატოლოგიური მოთქმისა" და "ისტორიოგრაფიული გოდების" საპასუხო დაინერა.

ნებისმიერი დრო რომ სუსტია და უძლური, კარგად გვაქვს ნახნაველი პოეტებისგან (ძველი რომაელებიდან მოყოლებული - მანდელშტამით დამთავრებული), მაგრამ ფროსტთან ამ "სწავლებამ" სრულიად სხვა სახე მიიღო და უფრო ეროტიულ-პედაგოგიურ დიალოგს დაემსგავსა, ვიდრე დარდვეულ დროთა შეკავშირების მცდელობას - ჩვენს საუკუნეში ძალზე პოპულარულ საქმიანობას. ამის მიზეზი კი, ალბათ ისიც არის, რომ ლექსში ფროსტი ალკუინს (ალკუინ ფლაკუს ალბინუსს) ესიტყვება - VIII საუკუნის შესანიშნავ პოეტს, თეოლოგსა და მწიგნობარს, უპირველეს ყოვლისა კი გენიალურ მასწავლებელს, სწავლისა და სწავლების წესის მასწავლებელს.

საუბარს ფროსტი სქოლასტიკური თამაშით იწყებს: "ათასწლეულის დამთავრების თარიღი ლხენით/ და მეცნიერულ მსჯელობებით აღენიშნოთ, მოდი! - ერ-

ფროსტის ბაკვეთილი

თიმეორეს შვედართო ჩემი და შენი/ დრო, საუკუნე - სად რა მოხდა, როგორ და როდის". მაგრამ თანდათანობით იკვეთება საერთო აზრი იმის შესახებ, რომ: "საფუძველი ყოველგვარ რწმენის/ კაცობრიობის სვედა იყო, მარადი სვედა", გაიჟღერებს ლათინური შორისდებული "cheul" ("ვაი!"), სახელგანთქმული "Memento mori!"-ც დაიგუგუნებს და ნაღვლიანი სიმღერის მოლოდინში ლექსის მდორე ნაკადს მივინებებით...

გაკვეთილიც ხომ ასევე მდორეა და სწავლაც ასეთივე უსარსულო მდინარედ ჩანს ხოლმე, როცა სკოლისა თუ უნივერსიტეტის მერს მიკრულები პირველად ვუფიქრდებით ყოვერების არსს, საგანთა თუ სახელთა ბუნებას. არადა, სწორედ ალკუინის ეპოქაში, ენ. კაროლინგური აღორძინების ბრწყინვალე ხანაში ჩამოყალიბდა თანამედროვე პედაგოგიკის საფუძვლები, სწორედ ამ ირლანდიელმა მოძღვარმა ჩაატარა სიბრძნის პირველი გაკვეთილი და შექმნა სკოლა (კლასი), რომელიც ბევრი რამით განსხვავდებოდა პლატონის აკადემიისგანაც და არისტოტელეს ლიცეუმისგანაც.

განსხვავების მიუხედავად, ალკუინი ბოლომდე ერთგული დარჩა აზროვნების პლატონისეული მოდელისა: "თეეტეტოსში" აზროვნებას სოკრატეს საკუთარ თავთან საუბარს უწოდებდა, დიალოგის ხელოვნებაში კი საუბრის წარმმართველის, პედაგოგის "შინაგანი დიალოგურობა" იკავებდა ცენტრალურ ადგილს და ერთიანი ცნების ჩამოყალიბების შესაძლებლობაც მისი, მასწავლებლის თვითკმარობის წყალობით არსებობდა (თუმცა, ყველაფერ ამას ირონიაც უწყობდა ხელს).

ფროსტის ლირიკული გმირიც ამგვარი თვითკმარობით ხორციელდება, მასში თავს იყრის ალკუინიც, კარლოსიც, პლატონიცა და ფროსტიც, შამლეტიცა და ვირგილიუსიც, ოღონდ ილუზორული დიალოგისა და რეალური მრავალხმიანობის წყალობით, ეს გმირი ზოგჯერ მსმენელებისა და მოსწავლეების გარეშე რჩება ხოლმე და აღძრავს კითხვას: რა უფრო მნიშვნელოვანია, "შენ"-თან დიალოგი თუ "მე"-სთან განმარტოება, მოსწავლეებთან ურთიერთობა თუ საკუთარი მრწამსის წრთობა...?

ძნელია ამაზე პასუხის გაცემა... მხოლოდ ერთი რამა ცხადია, კერძოდ კი ის, რომ ყველა ჩვენგანს თავისი გაკვეთილი აქვს მოსამზადებელი და ჩასატარებელი... დღეს კი ჩვენ ფროსტის გაკვეთილს ვესწრებით.

როგორ შრომობ

გაკვეთილი დღეისათვის

ეს ბუნდოვანი საუკუნე, რაც ფიქრებს გვისცავს, ისე კუსტი რომ ყოფილიყო და ბნელი ისე, როგორც იმისი შეფასება ბრძენკაცებს უყვართ, არ დაგაყრიდი წველა-კრულვას მკაცრად გვიოდნენ, ჯდომით გაკვეთილ სკამიდანაც არ ავღვებოდი, ათი ათას გვერდს გადავშლიდი პირიქით - უკან, ვინახულებდი წარსულს, სულ რომ ბნელი მოსავდა, გავისხინებდი ლათინურსაც - ენების შუქად... შევეცდებოდი უგულვრფელვას გაბაასებას იმ დროის ვინმე მეღეჭესთან, ვინმე მგოსანთან, ვისაც არც ჯილოდ ღირსება, არც დაფასება, ვინც დაიბადა ძლიერ გვიან, ან ადრე ძლიერ და, იქნებ სწორედ, ამისათვის ვერ გახდა დიდი, მაგრამ ტყეებში უმღეროდა დიანას - ციერს, საამოდ მღერდა ver aspergit terram floribus* -ს და ლათინური ძველი ლექსი ძველებურ რილით მისწრაფოდა რენესანსის რითმისკენ ენლა და იწყებოდა მძიმედ, როგორც გზა განშორების, ჩვენთვის ამ ბებერ სამყაროში ახალი ერა.

სასახლის კარის პედაგოგო, არც მეფე ჩარლზის და არც ვინმესი მასხარა შენ არა ყოფილხარ, მაილე ჩემამ ამისათვის თბილი მოკითხვა და ვით პედაგოგს პედაგოგმა, დაწყობილ აზრით, მითხარი, ჩარლზის დროს ხომ იყავ სხვაზე ნაკლები, რომ ჰგავდი ხეხილს, გამარცხვულს და ქართ

გაყვლეფილს! -

ნისლი ფარავდა შენს სინათლეს თავის ურდოით და, ბრალი არი ვანა მართლა იმ საუკუნის, რომ ვირაგლიუსს ვერ აჯობებ, ვერც გაუტოლდი? მაგრამ არავის გაუგია შენი სლუკუნე. თავს არწმუნებდი, არა მაქვსო ცოდნა ისეთი, რომ განვსაჯო საუკუნე... და დარდს ისევდი, ხოლო დღევანდელ პოეტებზე მე ამას გეტყვი: ზუსტად იციან, თუ სადაა ჭირი და კეთრი, სად მოიკოჭლებს საუკუნე... ლექსებიც მათი ხომ არ კოჭლობენ ამის გამო?! და რაც დრო გადის ურცხვი ფაქტი შეაქეჩინ უნდათ ერთიანს, ყოველნაირ ხმის გამოცნობა უნდათ ექოთი, ხოლო მე და შენ, რა თქმა უნდა, შევმინდებოდი, ვერ გაკუმლებდი ამდენ ამბავს, ბნელს რომ შერთვიდა, ვერ დავღწევდი თავს ვერც თავზარს და ვერც ოცნებას, აღინდელ სახის დაბრუნებას ჩვენ ვერ შევძლებდით, პირდაღებულნი ვიცხოვრებდით, ანდა შევწყვეტდით ცხოვრებას, რადგან არ მოესულვართ მისტიკოსებად.

არ მალავკმის განსავა ჩვენი დროის და არცა ვნებობთ, მაგრამ ვიფიქროთ მაინც, მოდი, ვესწრაფოთ შევბას, თითქოს იმდენი ვაკვევებთ, რომ განსჯის ნება გვაქვს, და აღვნიშნოთ ეს თარიღი, კოლენად ჩემო! ათასწლეულის დამთავრების თარიღი ღსუნით და შეცნებურლ მსჯელობებით აღვნიშნოთ, მოდი! - ერთიმეორეს შევაღართ ჩემი და შენი

დრო, საუკუნე - სად რა მოხდა, როგორ და როდის. სქოლასტიკურად გადავწყვიტოთ, განვსაზღვროთ, ვისი საუკუნეა უარესი, ანდა რომელი რას იმსახურებს, რომელია შექების ღირსი, მე თითქოს მესმის შენი ხმა და ფიქრი ყოველი. ამბობ: საწუხი მართლაც იყო რაღაცა სენი, იმი და ზავი სამარცხვინო, სისხლისღერა დევთა, - ერთი აზრი გვაქვს: საფუძველი ყოველგვარ რწმენის, კაცობრიობის სევდა იყო, მარადი სევდა. უსამართლობა არის ირგვლივ, - ვერ განვიკურნეთ. პოეტს არ ჩრება არჩევანი და მან ნილაბი უნდა მოირგოს ტრაგიკული, ან კომიკური, ეს სიამართლეა, ყველა დროში ასე ვივავით. ახლა შევეშვათ ამ მსგავსებას, წავიდეთ იქით, განსხვავებაზე გადავიდეთ აზრთა მოფენით, ნება მომეცი, მე დავიწყო, ჩემია რიგი (ოლიონდ გახსოვდეს: პესიმიაზმში ვართ მეტოქენი და პირუთენელად განვსჯით ყოველს, შექმელით თუკი): თანამედროვეთ გვაავადებს უსაზღვრო სივრცე, თავს ვგრძნობთ უღირსი მიკრობების ნაკადად, უღირს დელამიწაზე რომ ფუთფუთებს ისევ და ისევ და ოკულარში ზედმიწევნით მკაფიოდ მოჩანს, თავზე კი ციდან თვით მთიებც დაგვერებს მტრულად.

ჩვენც უღირს მდილთა გროვად მიწის ყოველი გოჯა დაეფარეთ და აქ განსხვავება არაა სულაც. მართლაც ორივე, ადამის ძის უბედრუკ მოდემას მიევეკუთნებთ, ერთი - ღმერთთან, მეორე - ცასთან, ანუ კოსმოსთან განსხვავებით მრავალი მოხდა უბედურება ამ ჩვენს დროშიც, არც ჩვენ დროს აცდა სირცხვილი. ეს კი მხოლოდ ჩემი, პირადად ჩემი მოსაზრებაა, დიახ: ოსტრევატორიზმი ჩაკეტილ მკვლევარს და განდევნილ ღვთისმოსავს ვკეშულს, ამ ცხოვრებაში ერთნაირი აქეთ ვოიაჟი...

მე მესმის, როგორ მოუწოდებ დიდგვაროვანთა: მოდი, ისწავლეთ ლათინური, chcu თუნდაც, - "ვაი, რომ"-ს ნიშნავს ეს ძახილი. თავი მომანდეთ მე, რაინდებო! - დღევანდელი ეს გაკეთილი ეძღვნება იმას, სხვანაირად რომ გავხდეთ უნდა უბედური და თანაც ზრდილი, თანაც კეთილი. აი, როლანდი, ოლივიე და უამრავი რაინდი, პერი, ვისთვის უცხო არის კალამი, ათას ბრძოლაში გამოცდილი, მერსზე სხდებიან და კალამს ცდიან, ჩვენც შეგქმნათო იქნება რამე, პორატუსმა რაც ვერ შექმნა! და აღწერილობები ქრისტიანულად, აღსასრულზე დრმა კითხვებს სვამენ. Memento mori! შეგვიწყალო, უფალო! - ვიცით, ღმერთებს და მუზეებს ნაღვლიანი ნამღერო უყვართ, ძნელია სულის გადარჩენა ვერცხლით და ფიცით, არცაფი შევიწოდოს, ბოლო დღემდე განცხრობით თუ ხარ. ძნელია ცისქვეშ ხსნა სულისა, ოღონდც თუკი მას სახელმწიფო დაიფარავს, მათ თუ შეუშლის ხელს სიაყვაც, - დაიფარავს სულს ცათა შუქიც (თუმცა, ეს ალბათ მხოლოდ შემდეგ ათასწლეულში).

მაგრამ ერთი რამ სამუდამოდ უცვლელი რჩება: ნებისმიერ დროს, ნებისმიერ ადგილას, ყველგან არარაინ ვართ! - ან არარად, არრად მოვედით, ან ზენაარის სინანულად! პოდა, როგორც არ უნდა ამტკიცონ, ასახუთონ ფილოსოფოსთა, ფილოსოფოსად დარჩებიან მაინც ყოველთვის, - როგორც არ უნდა შეიცვალოს ფაბი და ხანა, აბსოლუტამდე მიდიან და ერთმანეთს ჰკვანან.

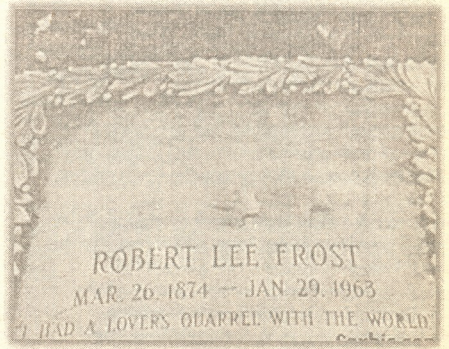
სულისთვის დრო და საუკუნე ერთია ყველა. გაკუროდეს ჩემი და სულ ჩემგან ელოდე შევლას. მე გიკარნახებ, შენ უჩემოდ ვერ იტყვი რამეს. უთხარ შენს მეფეს, არ დაიწყოს ძებნა მიზეზთა: ერთნაირ ბნელს და ზიზღს მოუცავს სუფველა ფაბი, ჩემსას გამტკიცებ და წყალს ვასხამ შენს წისქვილზედაც. იქ რაც მოგეშმა, იმას ყურს შენ აქაც მოკრავდი, მე ლიბერალი გავხდი. შენ ხარ არისტოკრატი და ვერ გაიგებ, რისი თქმა მსურს, რა ბილიკს ვეძებ, მე აღტურუსტი ვარ ბუნებით და მჯახბის განცდა... ჩემს თავს არასდროს ვეთანხმები კამათში სხვასთან, ხელს მოკვლავდები მოხუც მეფეს კვერთხიან ხელზე, და ჩაცინებით ვაუწყებდი მაგ ლაბაბანს, რომ წაკითხული მაქვს იმისი ეპიტაფია.

იმ დღეს გავედი ერთ ძველისძველ სასაფლაოზე, იქით ვივლიდა მწიანს რწყავდა და უბრუნებდა ყვავილებს სუნთქვას (ყვავილები ნუ გაგაოცებს, მე ყვავილებში ძეგლს ვგულისხმობ), რამაც გუნება მთლად გამიფუჭა. მე იქ შევედი იმიტომ მხოლოდ, რომ წამეციხა წარწერები საფლავის ქვებზე, თუ ვის როგორია ჰქონდა ცისქვეშ სიცოცხლის ბოლო, ვინ რადის მოკვდა, რისი იყო მქმნელი და შემოდე. ერთს უცხოვრია ას რვა წელი თავის კერაზე, აქ არჩევანი დიდი არი... და ვაყურადებ იღუმალებს და ვაყურებ ფამის ტერასებს - საათებს, დღეებს... ვერძენ ავა დასასრულამდე (ასლა ასეთი რამეები მაინტერესებს)... როგორც არ უნდა მიონდობი ამ ცოდვილ ქვეყნად, როგორც არ უნდა ჰვრიტო ყოვლის განვითარებას და შეისწავლო, რა გაკეთდა, რა და რა შექმნეს, მეცნიერების მიღწევები... არეკ-დარეკა... - ბოლო ერთია: მოზომილა დრო-ფაბი ჩვენთვის. გულისგატეხა გველის ბოლოს ჩვენცა და სხვასაც, სუფველაფერი წავა, რაც კი მოსულა დღემდის, გაიზიარებს ჩვენს ბედს ყველა ერთი და რასა, ვერ გაქცევა დედამიწაც ბოლო ფათერაქს, გაცამტყერდება და გაქრება უკვალოდ ისიც (ცხარე ცრემლებით ამას ტირის ლიტერატურა, სიმართლე გითხრა, არც მადარდებს ცრემლები მისი). მე ვიტრებდი სხვის სატკივარს, გაბედიოებას, ხელისმოკარგვას, უბედობას, სიტვის გაფრენლს, თანაუგრძნობდი, ვინც დაკარგა ავლა-დიდება და სიყვარული, მეც დაკარგე ეს ყველაფერი.

მე არ ვიფიქვებ შემს ამ ცნებას: Memento mori და თუ სიკვდილი ჩემი უკვე არაა შორი, ეპიტაფიად მზად მაქვს კიდევ გულის წაღება, - საფლავის ქვაზე დავაწერი ამ სიტყვებს სწორედ: მე მიუღს სამყაროს სიყვარული ვეკამათები.

თარგმანი
გაიოზ დანელიანი

* გაზაფხული ყვავილებით ფარავს მიწას (ლათ.)

რობერტ ფროსტის საფლავის ქვა.

იოსებ ბროდსკი:

“ფროსტის გმირები ლაპარაკის ბარებზე საუბრობენ”

ნაწყობი სოლომონ პოლკოვის ნიჰილად “დიპლომატი იოსებ ბროდსკისთან”

- ვიცი, რომ ფროსტი XX საუკუნის ერთ-ერთ უდიდეს პოეტად მიგანჩნიათ. მაგრამ რუსი და უფრო ფართოდ, ევროპელი მკითხველისთვის, ფროსტი, როგორც წესი, არც ისე გრანდიოზული ფიგურაა. ფროსტისადმი თქვენი დამოკიდებულების გამო მე იძულებული გახდით, სხვა თვალთ შექმნედა ამ პოეტისთვის. მოდით, ვისაუბროთ ფროსტის და საერთოდ, ინგლისურენოვანი პოეზიის შესახებ. მინდოდა აგეხსნათ მკითხველისთვის, რაში მდგომარეობს ფროსტის სიდიადე.

- ამის ახსნა სრულიად შეუძლებელია.
- მოდით, ვცადოთ. იქნებ რაღაც პარალელები ვიპოვოთ რუსულ პოეზიასთან?
- ფროსტის ერთადერთი რუსული პარალელი, რომელიც კი შეიძლება გაეხსენო, ახმატოვას თეთრი ლექსებია, მისი “ჩრდილოური ელევგიები”. ახმატოვასაც და ფროსტსაც ერთი რამ ახასიათებს - საზომის, ელერადობის მონოტონურობა.

- პირველად როდის გაიცემთ ამ პოეტის არსებობის შესახებ?

- სასაცილო ისტორიაა. დიდი ხნის წინ, როცა ჯერ კიდევ მშობლიურ ქალაქში ვცხოვრობდი, ვიღაცამ ანდრეი სერგაევის მიერ თარგმნილი ინგლისურენოვანი პოეტები მაახოვა, მანქანაზე იყო ნაბეჭდი. მასსოვს, ჯოისის თარგმანი იყო, ბალადები “ფინეგანის ქელებიდან” და სხვა რაღაცეებზე. გატაცებით ვკითხულობდი. მერე დანარჩენი თარგმანების ძებნა დაიწყო და სერგაევის თარგმნილ ფროსტსაც ასე მივაგენი. მაშინ ჯერ კიდევ მანქანაზე იყო ნაბეჭდი, ნიგინ მოგვიანებით გამოვიდა. ნაკითხვებ ლექსი, რომელსაც რუსულად “ასი საყელი” შევია, საშინლად საინტერესო რამეა. და იცით, უფრადოდ არ მეჯეროდა, რომ არის ასეთი ამერიკელი პოეტი - გვარად ფროსტი. მეგონა, რომ ვიღაც მოსკოველი გენიოსი ჩალიჩობდა ყველაფერ ამას, ქნის რაღაც აპოკრიფის მაგვარს. მაგრამ როცა “ასი საყელი” ინგლისურ ენაზე მივაგენი, ჩემთვის ყველაფერი გასაგები გახდა ეს, ალბათ 1962 წელს მოხდა.

ჩემი აზრით, ფროსტთან ყველაზე საინტერესო მისი თხრობითი ლექსებია, 1911 და 1926 წლებში დაწერილი. და ფროსტის თხრობაში უმთავრესი იმდენად აღწერა არაა, რამდენადც დიალოგი. როგორც წესი, ფროსტთან მოქმედება ოთხ კვადელში ვითარდება. ორი ადამიანი ერთმანეთს ესაუბრება [და მთელი უბედურება იმაშია, რომ ისინი არც ლაპარაკობენ]. ფროსტის დიალოგები ავტორის ყველა აუცილებელ რემარკას მოიცავს, ყველა სცენიურ მოთხოვნას. აღწერილია დეკორაციები, მოძრაობა. ესაა ტრადიციული ძველბერძნულ ყაიდაზე, თითქმის ბალეტი. ფროსტი ძალზე განათლებული ადამიანი იყო.

- მაგრამ ასეთი თხრობითი და “საადგილმამული” მოტივები ხომ აფანასი ფეტის პოეზიაშიცაა?

- შესძის რასაც გულისხმობთ. მაგრამ ეს ასე არაა. ფროსტის ახალი ინგლისი - ესაა ფერმწერი სამყარო, რომელიც არ არსებობს. იგი ფროსტის გამოგონილია. ამით პოეტი, უზრალოდ პასტორალიზმი პოეზიის წინაშე იხრის ქედს. ფროსტს ხშირად “უკანასკნელ ლივიკისტ” უწოდებდნენ, ანუ კოლრიჯთან და უოდსვორთან აკავშირებდნენ. იმის გამო, რომ ფროსტი ფართოდ იყენებდა

თეთრი ლექსის ტექნიკას და კიდევ იმიტომ, რომ მისი პოეზია თხრობითი იყო. მაგრამ ტყუილია ყველაფერი ეს! რის ფერმა, რა ფერმა. შეუძლებელია ფერმწერები ასე საუბრობდნენ. ეს ნილებუბა, ნილებუბა დიალოგი. მაშინ, როცა ფეტი - მართლაც მემამულეა. აქ ძალზე მნიშვნელოვანი განსხვავებაა.

- “მემამულე” ფეტი გასაოცარ ანთოლოგიურ ლექსებს წერდა. თქვენ თქვით, რომ ფროსტი ძალზე განათლებული პოეტი იყო...

- დიას, იგი მთლიანად კლასიკურ კულტურას ეფუძნებოდა. მისი ლექსები ესტილეს შემოქმედებული, დანურული ვარიანტი. რა თქმა უნდა, ფროსტმა ბევრი რამ ილიო “ლუიკისტთან”. გავიხსენოთ ფროსტის იდიომები, თეთრი ლექსი, ხუთტერფიანი იამბი. თანაც უნდა გვახსოვდეს, რომ ფროსტის ხუთტერფიანი იამბი ინგლისური პოეზიის პური და წყალია - როგორც რუსულში ოთხტერფიანი იამბი. ფროსტის უკან დგას ყველა - შექსპირიდან დაწყებული, ვისი დრამებზე იგივე საზომითაა დაწერილი, ქთისით დამთავრებული. მაგრამ მე ის უფრო მაინტერესებს, რაც ბერძნებისადმი შეიქმნა ფროსტმა. დიალოგი მათგან ისწავლა, თუმცა კი ფროსტის ფელოვნება XX საუკუნეს ეუთვნის - ეს ტყე, კოლნადა, პერსპექტივა და ამ პერსპექტივის დარღვევები. ტყე, როგორც სიკვდილის წყარო, ან სიკვდილის სინონიმი. ყველაფერი ეს უზრალოდ მგრანძობელია როდია. ესაა კულტურული ადამიანის აზრი ბუნების შესახებ. მხოლოდ მაღალკულტურულ ადამიანს ყველაფერი ასეთი აზრობრივი დატვირთვა მიანიჭოს ამ დეკორაციას: ტყეს, ღობეს, შუშას... ევროპულ ლიტერატურაში ვერ იპოვით ამგვარ ეგზისტენციალურ ძროხას, რომელიც ბუნების აღწერას სდევს თან. უნდა ვთქვათ, რომ ერთი მხრივ ფროსტი, რა თქმა უნდა, შეზღუდული ადამიანი იყო, გარკვეული რაღაცეებით იყო დაინტერესებული, ვთქვათ, ტყით და იმ შიშით, რომელსაც ტყე გამოსცემს. მასზე უკეთ ამას ვერაფერ გრწმობდა. ამ ტყეუ-

21702

რი აბსურდის უფრო ღრმა ინტერპრეტაცია შეუძლებელია. მაგრამ, ვთქვათ, ბალახის შესახებ მას უკვე აღარაინტერესოს თავში ამდგვარი. საერთოდ, ეს ძალზე საინტერესო თემაა, თუ რას იჩენდა ფროსტი ბუნებიდან თავისი მეტაფორათვის და რაზე ამბობდა ურსი.

- კიდევ რაში ხედავთ ფროსტის, როგორც ამერიკული, ეროვნული ცნობიერების გამომხატველ თავისებურებას?

- ფროსტი გრძნობს თავისი არსებობის იზოლირებულობას. აბსოლუტურ იზოლირებულობას. ვერაინ და ვერაფერი გიშველის საოცარი ინდივიდუალიზმს, არა? მაგრამ ინდივიდუალიზმის არა რომანტიკული, ევროპული ვარიანტი, არა საზოგადოებაზე უარის თქმა...

- ცვტებავს ინდივიდუალიზმს...

- თუნდაც მაგრამ ფროსტის ინდივიდუალიზმი სხვაგვარია: მას გაცნობიერებული აქვს, რომ საკუთარი თავის გარდა არავის იმედი არ უნდა ჰქონდეს. ფროსტს აქვს შესანიშნავი ფრაზა, რომელიც ხშირად მასსენდება ხოლმე - ლექსიდან "A servant to servants", სადაც ერთი შეშლილი ქალი ამბობს, რომ მისი ქმარი, ლევი, ყოველთვის იმეორებდა: "the best way out is always through". ანუ, ერთადერთი გამოსავალი სიტუაციიდან, სწორედ ამ სიტუაციაში გარევაა; აქედან მხოლოდ მისი გაგებით გამოვალნავთ. ანდა იგივე "შუმა" ავიღოთ, რომელიც ასე იწევა: "მოდრულულ დღეს, გაყინულ ქაობზე ხეჭიალისას..." და შემდეგნიარდ მთავრდება: ადამიანი შეშის თავარს ნაწყმდება და ხედავს, რომ მხოლოდ მას, ვისაც სხვა საქმეებიც აქვს ამქვეყნად, შეეძლო დაეტოვებინა თავისი სამუშაო, "თავისი ცდლის საქმე". და შუმა აწყვია, "აზობს ქაობს/ლობის უკავამლო ბუფტით". ჩვენ წინაშე შემოქმედების ფორმულაა, ან პოეტის ანდერძი. მიტოვებული შეშის თავარა... აქ შეიძლება პარალელი გავავლოთ კატრინთან, მიტოვებულ ლექსთან.

- და რა არის აქ საციციფურად ამერიკული?

- კოლსონალური თავშეკავება და არანაირი ღირიკა. არანაირი პათოსი. ყველაფერს თავისი სახელი ჰქვია. ინგ-

ლისურად ეს, რა თქმა უნდა, გაცილებით უკეთეს რამეა. - რა არის საციციფური ფროსტისთვის, როცა იგი სიუჟეტს, თხრობას იყენებს.

- ფროსტისთვის ამოსავალი ლეიკიტების პოეზია, მაგრამ უფრო ღრმა ფესვებიც არსებობს. ფროსტი შესანიშნავი მიხირობელია. იმიტომ, რომ ყურადღებით კითხულობდა ანტიკურ ავტორებს. პარალელი შეიძლება პუკინის "შეიერ ტრაგედიათაზეც" გავავლოთ, მაგრამ ფროსტის პიესები გაცილებით უფრო საშინელი და უბრალოა. ტრაგედიაზე ჩვენი წარმოდგენა ხომ შემდეგში მდგომარობს: ვილცამ რაღაც შეცდომა დაუშვა და ამას შედეგად ტრაგიკული სიტუაცია მოჰყვა. ფროსტთან ყველაფერი რიგზეა, ისე, როგორც უნდა იყოს. იგი უბრალო სიტუაციისა და ყოფითი, მარტივი სიტუაციების საშინელებას გვაჩვენებს და ამაში მისი უნიკალიობა.

- ოდენი ამბობდა, ფროსტის საყვარელი სახე მიტოვებული სახლიაო. და ოდენი ხაზს უსვამს ამ ხაზის თავისებურებას ფროსტთან. ევროპულ პოეტურ აზროვნებაში ნანგრევები ომთან ასოცირდება. ანდა ნანგრევი გაძარცვული ბუნების ხატს წარმოადგენს - ძველი, მიტოვებული შახტის აღწერას. ფროსტთან (ოდენის აზრით) ნანგრევები ვაჟაკობის მეტაფორად იქცევა, ადამიანის გადარჩენისთვის უიმედო ბრძოლის სიმბოლოა.

- ოდენი ერთადერთი ადამიანია, ვინც გაიგო ფროსტის მნიშვნელობა. მე ვეჭვობ, რომ ოდენზე, როგორც პოეტზე, ფროსტმა უფრო დიდი გავლენა იქონია, ვიდრე ელიოტმა. თუმცა კი პირიქით მიაჩნიათ.

- რატომ იყო, რომ ადამიანები, ვინც კარგად იცნობდა ფროსტს, ჰქუდა საყვედურებს ამბობდნენ მასზე? აიღეთ, მაგალითად, ტომპსონის ცნობილი სამტომიანი ბიოგრაფია: აქ ფროსტი ორპირ, წვრილმანი და ხშირად გაბოზოტებულ ადამიანად წარმოგვიდგება. ამგვარი დახასიათება ფროსტის შესახებ სხვათა მოგონებებშიც მოიძებნება. ისეთი არასიმპატიური პიროვნებად კი, როგორც ეზრა პაუნდი იყო, არ იმსახურებს ამგვარ შეფასებას.

- მე ვეჭვობ, ამას უბრალო მიზეზი აქვს. ფროსტმა ამერიკაში უზარმაზარი პოპულარობა მოიპოვა. ყველა შესაძლებელი ჯილდო, რომელიც ლიტერატორისთვის შეიძლებოდა მიენიჭებინათ, ფროსტს "დაატყდა თავს". მისთვის გადაცემული უბრალო ვერდები, პულიცერისა და სხვა პრემიები რომ ავიღოთ და მედლებად გადავაქციოთ, ფროსტი, ალბათ მარშალ ჟუკოვსაც გაუტოლდებოდა. ყველაფერ ამის გარეგინი იყო მინვევა ჯონ კენედის ინაუგურაციაზე, ლექსების ნასაკითხად. ძალიან ბევრი პოეტი შეურაცხყოფილად გრძნობდა თავს. ფროსტი უზურბატორად მიანდათ. მითუმეტეს, რომ სიბერეში ფროსტი საკმაოდ საინტერესო, მაგრამ ნაწლებად შინწიშელოვან ლექსებს წერდა, განსხვავებით მისი ადრეული შემოქმედებისგან. თუმცა გვიანდელ ფროსტსაც ბევრი გასაგებებელი რამ აქვს.

- ნუთუ უბრალო შურთან გვაქვს საქმე?

- არა, საქმე უფრო რთულიადაა. ფროსტის საოცრად ტრაგიკული ფიგურაა. გაიხსენეთ ფროსტის ბიოგრაფია: მისი პირველი შვილი ქოლერამ იმსხვერპლა, მეორე თავი მოიკლა; ერთი ქალიშვილი მოუკვდა, მეორე ფსიქიატრიულში მოათავსეს და ამ დროს უცვრად მეულღვე გარდაეცვალა. საშინელი რანაა, არა? ფროსტი მიჯაჭვული იყო მეულღვეზე, მათ ორმოც წელზე მეტ ხანს იცხოვრეს ერთად. და მაინც, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ დიდი სიყვარული მათ არ აკავშირებდათ. ესეც ტრაგიკულია. მე ვეჭვობ, ფროსტს დანაშაულის უზარმაზარი კომპლექსი ტანჯავდა. ამგვარ სიტუაციებში ადამიანები სხვადასხვანაირად იქცევიან - შეიძლება ყველგან ღრიალი ამოუშვა, ან დაშალს საკუთარი პრობლემები. ანუ მოიქცეს ისე, როგორც ფროსტი იქცეოდა. ადამიანები, რომლებიც ფროსტს პირ-

ფერობის გამო ესმოდნენ თავს, როგორც ინდივიდები, მასზე დაბლა დგანან. მათ უფრო მარტივი სული აქვთ - თუ გნებავთ. როცა ფროსტის "ორპირობაზე" საუბრობენ, ხშირად შემდეგი მაგალითი მოჰყავთ. საღლაც, ახალ ინგლისში, ფროსტი მოხუცებული ქალბატონების წინაშე უნდა გამოსულიყო, "ამერიკული რევოლუციის ასულთა" შეკრებაზე. ხომ იცით, ქალები რომ არიან, ცისფრად შეღებული თმებით. კოლსებში, სცენაზე გამოვლამდე მცირე ხნით ადრე, ფროსტმა საშინელი ლანძღვა-გინება ატეხა, ავინებდა ყველას და ყველაფერს, მათ შორის ამ ბებრებსაც... მაგრამ პუბლიკასთან გამოსული, დამშვიდებული ჩანდა, ილიმოდა - თოვლის ბაბუას შგავდა...

- ბაბუა ფროსტი...

- მო, ბაბუა ფროსტი, რომელიც თოვლის პაპას შგავდა და წყნარად შეუდგა ლექსების კითხვას. მე მგონი, იგი აბსოლუტურად ბუნებრივად მოიქცა. შეგიძლიან რაც გინდა ის იფიქრო ადამიანებზე, მაგრამ როცა სცენაზე გამოდისარ, არ უნდა აწვალო ისინი. სცენაზე გამოსული ფროსტი გრძობდა, რომ დაარბაზში მსხდომნიც ისევე განწირულები არიან, როგორც თავად და რომ ისინიც ასეთე სუსტები არიან. და რადგანაც მათ წინაშე აღმოჩნდა, მოვალეა, გაუფრთხილდეს ამ ადამიანთა ტკივილებს, მოასვენოს, თითქოს სამყარო მაინც ადამიანს დაჰყავს თავის ცქუაზე, თავის კონტროლს უქვემდებარებს. ფროსტის ბევრი კოლეგა ამ თვალსაზრისს არ ეთანხმება და ეს კიდევ ერთი მიზეზია მისადმი არაკეთილმოსურნე დამოკიდებულებისა.

- ფროსტი ამტკიცებდა, რომ იგი კი არ "კითხულობს" თავის ლექსებს ხალხის წინაშე, არამედ "ყვება". "პროფროსტის" გრაფაში იგი "მასწავლებელს" წერდა, ან "ფერმერს".

- თავად ფროსტი ყველაზე ძალიან იმაზე გიჟდებოდა, რომ ადამიანები ვერ უგებდნენ, მას, როგორც პოეტს, სხვაგვარად აფასებდნენ. იმიტომ, რომ თუკი ყურადღებით ნათვინავებ ფროსტის ლექსებს, მა თქმა უნდა, სკიძლება პულიცერის პრემიაც მიანიჭო მას, მაგრამ ამ ლექსებმა უნდა შეგაძრწუნოს, ნაცლად იმისა, რომ აბლოდისმენტებით შეაქრო იგი. ანუ, როცა ფროსტი კითხულობს, თავი კი არ უნდა მიოვიყაროთ, არამედ უნდა დაევიფანტო. სამსუხაროდ, ასეთია პოეტის როლი საზოგადოებაში. იგი ხელს უწყობს საზოგადოებას, საზოგადოება კი - არა. პოეტი მოუთხოვრებს აუდიტორიას, რა არის ადამიანი. მაგრამ ეს არავის ესმის, არავის...

- ფროსტის ხშირად იმეორებდა: "არ მიყვარს ბუნდოვანი პოეზია. პოეტი ცხად რაღაცეებზე არ უნდა საუბრობდეს, მაგრამ ყველაფერი ნათლად უნდა იყოს ჩაიჭყისის. ელიოტის სიაზოვნებით ვითხულებო, რადგანაც ძალზე საინტერესოა, მაგრამ, საბედნიეროდ, ჩვენი ზეზები არ ემთხვევა ერთმანეთს".

- ფროსტი უფრო ღრმა პოეტია, ვიდრე ელიოტი. ელიოტზე, ბოლოს და ბოლოს, შეიძლება ხელი ჩაიჭირო. როცა ელიოტი ამბობს, "ერთი მუჭა ფერფლი დაინახავ საშინელებას"-ო, ეს საკმაოდ კომფორტბატულირად უღერს. მაშინ, როცა ფროსტი "ალიზანებს" მკითხველს. გარეგნულად ურთკოვანოა, ხრიკების გარეშეც იოლად გაადის. არ ტენის თავის ლექსებში არც იოვას და არც ანტიკურ მითოლოგიას. არ მოაქვს მთელი ეს ცნებებები და ცრტაბის ციტატები დაწებდა. ელიოტი გარეგნულად ბუნდოვანია და ამიტომაც ფიქრის აუცილებლობა აზრს კარგავს. ფროსტი უფრო ხელმისაწვდომია, მკითხველც დაძაბულია და ბოლოს და ბოლოს, ეს მის უქმავოფლობას იწვევს. იმიტომ, რომ ადამიანი ესწრაფვის, ზურგი შეაქციოს, დაემალოს სამყაროს ქვეშაირებებს, რომელიც იგი ცხოვრობს. ყველთვის, როცა ქვეშაირებებსთან გვაქვს საქმე, ან უარს ვამბობთ მასზე, ან შევიძულებთ ხოლმე იმ პოეტს, ვინც ეს ქვეშაირებება მოგვანოდა. ან უარესი, ჯილდოების ოქრის წვიმას დავატეხავთ ხოლმე თავს და

ამით მივიწივებთ კიდევ თანამედროვე სამყაროში პოეტი ან დევნილია, ან აღიარებული. იყო დევნილი გაცილებით ადვილია - ანუ ადვილია შექმნა სიტუაცია, საიდანაც განდევნის. რადგანაც ნამდვილი აღიარება გაგებას გულისხმობს. საზოგადოება კი პოეტს - როგორც მაგალითად, ფროსტს - მხოლოდ აღიარებას სთავაზობს, გაგების გარეშე.

- ოდენი, მიუხედავად იმისა, რომ იგი აღფრთოვანებული იყო ფროსტით, მისმა მის ახლებმა ხასიათზე საუბრობდა ხოლმე. იგი ამტკიცებდა, რომ ფროსტს შურდა სხვა პოეტების, განსაკუთრებით კი ახალგაზრდების.

- არ ციცი, რომელ ახალგაზრდა პოეტებს გულისხმობთ, მაგრამ ვთქვათ, ახალგაზრდა ყოველსა და უიღბერს ფროსტის ქმარბოდა. ლოული აუცილებლს კარგს ამბობდა ხოლმე ფროსტის შესახებ. გაცილებით უფრო დიდ პატივისცემით იხსენიება მას, ვიდრე, ვთქვათ, ოდენს.

- რატომაა, რომ შეერთებული შტატების თანამედროვე ლიტერატურულ სამყაროში ასეთი სიტუაცია შეიქმნა: თუკი ადამიანი ოდენს აქებს, უჭირს შვაფასოს ფროსტი ან თითქმის, ფროსტის თავჯანისმცემელთათვის ოდენი პირობის არც არსებობს.

- ეს უკვე რაღაც ბოდეაა, ამგვარ ბანაკებს ლიტერატურასთან არაფერი ესაქმებთ. სხვა საქმეა, როცა ოდენს ამოჩემებული შყავს ფროსტი, მაგრამ ოდენს იეიტსიც ამოჩემებული შყავს და ბერტოლტ ბრეტსიც. პოეტური თვალსაზრისით ოდენი და ფროსტი ნამდვილად არ არიან ერთმანეთის ანტიპოდები, თუკი პოლარულ პოეტებზე ვისაუბრებთ, უფრო ოდენი და იეიტსი გამოდგებიან ამ როლისთვის. საყროდ ეს ადამიანებს, რომლებიც ეწ. ლიტერატურულ ამინდს ქწიანა, თავად ლიტერატურასთან, როგორც ნენი, ცოტა რამ აკავშირებს. ეს უბრალოდ პოლიტიკაა. მთელი ეს "ზხმები"- ინტლისურად ახლო შემთხვევებში გამბობ ხოლმე: "isms are isn'ts".

- მიწოდება ერთი ეპიზოდი გაგვესწავნება ფროსტის ცხოვრებაში, რომელსაც თავის დროზე აქ, ამერიკაში ძალიან დიდ მნიშვნელობას ანიჭებდნენ. მხედველობაში მაქვს თითქმის ოთხმოცდაათს

მიტანებულ პოეტის საბჭოთა კავშირში გამგზავრება. ფროსტის მოგზაურობა მრავალი თვალსაზრისით სიმბოლური გამოდგა. 1962 წელი იყო; სამყარო მრავალი დრამატული მოვლენის ზღვარზე იმყოფებოდა. ფროსტი პრეზიდენტ კენედის ოსვიენის ნივთად რუსეთში. იგი იმეორებდა იმ ისტორიას, როცა XIX საუკუნის დასაწყისში ვილად ამერიკელი მეზღვაური სანკტ-პეტერბურგში ჩავადა და მეფის საჩუქრად გოგრაფ ვაშინგტონის სახლის წინ გაზრდილი მუხის რკო მოუტანა. მან ეს რკო ჩათვა კიდევ რუსულ მიწაში. ფროსტს იმედი ჰქონდა, რომ მასაც ასეთივე სიმბოლური რკო მიჰქონდა რუსეთში, ხრუშჩოვთან და ისტორიულ პერსპექტივაში მისი ვიზიტი არსებითად შედეგს გამოიღებდა. ახლა ფროსტის დანტაზიები ძალზე გაულტურცილოდ მოჩანს... გასოვთ, სოლფენინი ხრუშჩოვს "გლეხების მეფეს" უწოდებდა და ამბობდა, რომ ხრუშჩოვში - ერთადერთში, საბჭოთა მმართველებს შორის - გაულტურიერებელი ქრისტიანობა იგრძნობოდა. და აი, "გლეხთა" პოეტი ფროსტი "გლეხთა მეფესთან", ხრუშჩოვთან მივიღო და სასაბუროდ. ფროსტის იდეა იმაში შედგომარობდა, რომ პოეტებს შეუძლია ისაუბროს ტირანთან, მაგრამ არა დემოკრატისთან. იმიტომ, რომ ტირანი შეიძლება რაღაცაში დაარწმუნო. მაშინ, როცა დემოკრატიული სისტემის წინაშე პოეტი უძღვრია.

- მართალია. პოეტს ტირანთან უფრო მეტი აქვს საერთო. დავიწყეთ იქიდან, რომ ორივეს სურს იყოს მმართველი: ერთს - სხელთა, მეორეს კი ფიქრთა. პოეტი და ტირანი ერთმანეთთან არიან დაკავშირებული. მათ კულტურული ცენტრის იდეა აერთიანებთ და ეს იდეა ძველ რომში იღებს სათავეს, არმილიც სინამდვილეში ერთი პატარა ქალაქი იყო. პოეტი და მეცენატი, არა? საერთოდ, პოეტები მუდამ კარზე იკვებებოდნენ ხოლმე. ეს ძალზე უზენებრივი. მაგრამ თუკი ფროსტზე ვისაუბრებთ, არა მგონია, რომ მას სერიოზულად სჯეროდა, რომ ხრუშჩოვსა და ამერიკას დაამოძიებდა. რადგანაც ფროსტი, რა თქმა უნდა, რესპუბლიკელი იყო, არა პარტიული, არამედ სულით რესპუბლიკელი. ფროსტს შეიძლება გაუღელვებოდა იდეამ, მაგრამ, ვფიქრობ, მალე გადაუარა. რომ აღარაფერი ვთქვათ იმაზე, რომ ფროსტი ყველფერია, ოღონდ არა "გლეხთა" პოეტი. ეს უკვე საყოველთაო აბერაციაა.

- როცა ფროსტი რუსეთში ჩამოვიდა, იგი ახმატოვას შეხვდა. რა მოგიყვით ახმატოვამ ამ შეხვედრის შესახებ?

- იუმორით ისვენებდა. კომიკური სიტუაცია შეიქმნა. ფროსტმა ახმატოვასთან შეხვედრა მოითხოვა, რადგანაც იცოდა, რომ იმ წელს ორივენი იყვნენ წარდგენილი ნობელის პრემიაზე. ამის შესახებ, რა თქმა უნდა, მწერალთა კავშირის ადმინისტრაციამაც იცოდა და ამიტომაც, როცა შეხვედრის იდეა გაჩნდა, აშკარა გახდა, რომ ფროსტის ახმატოვასთან მიყვანა შეუძლებელი იქნებოდა. რას იტყვია ფროსტი, როცა ახმატოვას "ჯიხურს" წახავდა? ამ ხუხულას? ანდა უცხოურ პრესას რა რეაქცია ექნებოდა? ამიტომაც გადაწყვიტეს შეხვედრა აკადემიკოს ალექსეევის აგარაკზე მოწყობა. ანა ანდრეევანა იქ მიიყვანეს; ათასი იდოლი ირეოდა, სავსე იყო იქაურობა ჩამშვებებითა და მწერალთა კავშირული ნაბოზრებით - რაც პრინციპში ერთი და იგივეა. ანა ანდრეევანა პვებოდა: "აი, ერთ მხარეს ზის ფროსტი, მთელი თავისი პრემიებით, მედლებითა და ა.შ. მეორე მხარეს კი მე ვზივარ, მთელი ამ ძალებით. და ჩვენც ესაუბრობთ, თითქოს არაფერი ხდებოდეს. და უცებ მეკითხება: "ზადამ, თქვენი ნაკეთის ხეებს რას უშვრებით? მე, მაგალითად, მერქიდან ფანქრებს ვაკეთებ ხოლმე". ვეღარ მოვიძინე და მთარგმნელს გადავუღაპარავე: "უთხარი მისტერ ფროსტს, რომ ჩემს ნაკეთში ხე რომ მოვჭრა, სახელწიფო ექვსი ათას მანეთს გადამხდევინებს ჯა-

რიმას-მეთქი".

- როგორ მოხდა, რომ ფროსტთან შეხვედრამ ანა ანდრეევანამ ორი ლექსი წაიკითხა, "უკანასკნელი ვარდი" და "თავს ალარ ვივი" და ორივე თქვენ გაქვდეზნობდათ?

- არ ვიცი. ვფიქრობ, შემთხვევით მოხდა. მეორე ლექსი კი არა მგონია, მე მესძლევოდა.

- ანა ანდრეევანა შემთხვევით არაფერს აკეთებდა. - მართალია. ალბათ იმიტომ, რომ ფროსტის ლექსები პირველად მე წავიკითხე და ვუყუებოდი, რა მაგარი პოეტი იყო. მე მგონი, უბრალოდ, ეს მისი ბოლო ლექსები იყო.

- ფროსტმა ახმატოვას წიგნი აჩუქა წარწერით. ჩუკოვსკაიამ მითხრა, ახმატოვას მის ლექსებზე უთქვამს: "როგორც ჩანს, ესმის ბუნება"-ო. ეს წამდვილად არაა შექება.

- მახსოვს, როცა სერგეევის თარგმნილი ფროსტი მივუტანე, თქვა: "ვერაფერი გაცივებ ამ პოეტისა. სულ იმაზე ფიქრობს, რა იყიდოს, ან რა გაყიდოს. რა არის, რას გაეს ეს?" მის ფილოსოფიულ ამბობდა: "დიდი ბაბუაა, რომელიც დიდ ბუბისათვის ჰგავს".

- ძალიან უსტიტო შენიცნა.

- თუმცა, ახმატოვამ იცოდა, ვის ელაპარაკებოდა და ფროსტსაც გაცნობიერებელი ჰქონდა, ვისთან ჰქონდა საქმი.

- როცა ამერიკელ სტუდენტებს ფროსტზე ესაუბრებოდა, როგორია მათი რეაქცია? ითვლება, რომ აქ ფროსტს ყველა იცნობს. მუდამ მის ციტირებელ არიან, როგორც საბჭოთა სკოლებში მაიაკოვსკისა.

- როცა ისე ხშირად გაიკონებთ ციტატებს, თუცა კი ფროსტი ნაციონალური პოეტია. და ამიტომაც ფროსტის ლექსებს ამერიკულ ახალგაზრდობა მუხამარდულს იღებს, მათ უზენებია, რომ ფროსტი სოფლის ცხოვრების პოეტია, პასტორალისტი და ა.შ.

- ქრესტომათიული ფიგურა...

- მო, სანიმუშო ამერიკელი. და მეც ვცდილობ ვაჩვენო ფროსტის ამერიკლობა, ოღონდ სხვა კუთხით - რომ იგი არაა ქრესტომათიული, არამედ უფრო ღრმა და საშინელი მოვლენაა. რომ წარწევდა ესა ტრაგიკული ავთენტური ამერიკული ცნობებებზე, რომელიც განოხანსწორებული მეტყველებით, ვითარებებითაა შენიღბული და ყოფითი სიტუაციების მიღმა იმალება. როცა სტუდენტები ყველაფერს ამას ხედივან, მათ უკვე აღარ იცინა, რა უნა, ისინი ჭკუას ჭკვავენ.

აარაქსა
მამი პრაპიუპოსლა

არლო

ჩარლზ სიმიკი:

“ფროსტს უნივერსიტეტიში ვასწავლი”

ამერიკელი პოეტი ჩარლზ სიმიკი 1938 წელს დაიბადა ბელგრადში. გამოცემული აქვს ათზე მეტი პოეტური კრებული, არის სხვადასხვა ლიტერატურული პრემიის, მათ შორის პულცერის პრემიის ლაურეატი, კრებულიათვის “სამყარო არ სრულდება” (ლექსები პროზად). შარშან გამოვიდა მისი ახალი წიგნი “საფრთხოებლები”. ცხოვრობს და ასწავლის ნიუ-ჰემპშირში (აშშ).

- რომელმა პოეტებმა მოახდინეს თქვენზე გავლენა?
- ძალიან გრძელი ჩამონათვალი გამოიშვა. ძველი ბერძენი და რომაელი პოეტებიდან უნდა დავიწყო... მაისაკუთრებით აღნიშნის ღირსია ძველი ჩინური პოეზიაც...
- მოდით სხვანაირად ვთქვათ - ვის კითხულობთ ხოლმე ყველაზე ხშირად?
- ყველაზე ხშირად - დიკინსონს, უიტმენს, სტივენსს. ალბათ ფროსტსაც, თუმცა არა, ფროსტს სხვა პოეტებით კი არ გადავიკითხავ ხოლმე, არამედ უნივერსიტეტში ვასწავლი. გადის რამდენიმე წელი და შლი ნივთს, რომელშიც მთელი ამ ხნის მანძილზე არ ჩაგებდა - მაგალითად, დანტეს - გადავიკითხავ და თავს ვუბნობ: “ღმერთო ჩემო! რა კარგად დაუწერია”. სულ ეს არის. ასე რომ, ჩემი საყვარელი პოეტები ისინი არიან, ვინც მასწავლებს, რომ პოეტური ხელოვნება ყველაზე მაღალი ხელოვნებაა.
- როგორი ურთიერთობა გაქვთ პროზაიკოსებთან?
- ძალიან ბევრი ნაშრომია, მაგრამ არ მახსოვს, რომ რომელიმე განსაკუთრებული შთაბეჭდილება მოუხდინოს. შესაძლოა იმის გამო, რომ... იგი, როცა ახალგაზრდა ვიყავი, ახლად სკოლადათავრებული, სამუშაოს ვეძებდი, რათა უნივერსიტეტის ფული მეშოდა. ჩიკაგოში ვიყავი, გიგანტურ ქალაქში, ლაზარფრის იმედო აღარ მქონდა და მზად ვიყავი ყველაფერზე დაეთანხმებოდი, ქუჩებში დავეტეო-ალებოდი... სიტყვ იყო, სული მესუთობდა და დისტოვისკის კითხვა დავიწყე - “დანაშაული და სასჯელი”. უდიდესი წიგნი! განსაკუთრებით, როცა შემოვიღე ჩიკაგოში კითხულობ, სადაც ზაფხული ისეთივე ცხელია, როგორც პეტერბურგში. მაშინ ამ წიგნმა ძალზე ძლიერი შთაბეჭდილება მოახდინა.
- მოხუცი ხომ არ მოიკვლავთ?
- რაღაც ამდაგვარი იყო... ვხუმრობ. შემდეგ ფოლკლორით ვიყავი გატაცებული - ყოველ შტატში ადრე სექციარული, ფოლკლორისადმი მიძღვნილი ჟურნალი გამოდიოდა და მე მათ ვკითხულობდი.
- საფრთხოებლები, თქვენი წიგნის სახელწოდებაში, აქედან ხომ არაა?
- ნაწილობრივ. ფოლკლორი - ეს ისეთი ბუნებრივი სიურეალიზმი და მეც მომწონს იგი.
- როგორ დანერგეთ თქვენი პირველი ლექსი?
- მაშინ ჯერ კიდევ საფრანგეთში ვცხოვრობდი. თხუთმეტი წლის ვიყავი, სკოლაში ვსწავლობდი. საშინელი დრო იყო დაწყებითი განათლების ფრანგული სისტემა სამონად სასტიკი იყო - ბიჭები და გოგონები ცალკე-ცალკე სწავლობდნენ. მარტო ცერამობები თავს, ჩემი პირველი პოეტები ფრანგები იყვნენ. ვერად ვიცოდი ენა, მაგრამ მაინც ვახერხებდი პოლიტიკის, ბოლშევის, რუმბოს ნაკითხვას - ჩემი პირველი ლექსიც ამ პოეტების სახეებით იყო გადაჭდილი.
- თქვენს ახალ ლექსებში ხშირია ღამის კომპარები, რაღაც საფრთხოებლები და ა.შ. რასთანაა ყველაფერი დაკავშირებული?
- მიზნად არ დამისახავს კომპარები ჩამეწკრივებინა, უბრალოდ ამ ზაფხულს ღამისპირაში ვიყავი, სადაც პირვე-

ლად ვნახე ბოხის ნახატი, “წინდა ანტონის ცდუნება”. ეს გენიალური ნახატი ადრე არასდროს მქონდა ნანახი ბევრი მქონდა ნაკითხული ბოხის შესახებ, ცდილობდი გაემეგო მისი “კომპარების” ბუნება და მივედი უბრალო დასკვნამდე, რომ ეს მხოლოდ მისი წარმოსახვის ნაყოფია და სხვა არაფერი: უბრალო საფრთხოებელია. რა თქმა უნდა, ამას ფოლკლორული ტრადიცია უდევს საფუძვლად, რომლის გარკვევასაც საფრთხოებლის სახის მეშვეობით ცდილობდი, მაგრამ უდიდესი ნაწილი ავტორის წარმოსახვის ფერმონადელი უნარზე იყო დამოკიდებული. ამიტომაც არ უნდა გაგვიკვირდეთ, რომ ჩემს ლექსებში ბოხის სახეებს ამოვიცნობთ.

- უფრო კონკრეტულად გვიამბეთ თქვენი ახალი წიგნის შესახებ.

- ჩვეულებრივი წიგნია... უბრალოდ, ლექსების კრებული.

- წიგნი თქვენ შეადგინეთ?

- დიახ, მაგრამ...

- კი, კი... თქვენს წიგნში სამი ნაწილია. რამეს ხომ არ გვეტყვიდით ამის შესახებ?

- დიახ... სამი ნაწილია... პირველი ცოტათი ფილოსოფიურია, რაღაც პრობლემებია დამძიმებული. მეორე - სექსია, სულმოდოდა სექსია. მესამე კი დასაყლობელივითაა, სულს მოგათქმევინებს მთელი ამ განსჯებისა და ფილოსოფოსობის შემდეგ, ყოველი წიგნი - ესაა მცდელობა თავი აე-არიდო გამოკრებს, ცდილობს ახალი ცენტრალიზა შექმნას ლექსს, არ ვიარო საკუთარ კვლზე და ა.შ. წიგნი, საკუთარი თავისგან გაქცევის, სხვადა დაექცევის მცდელობაა.

- თქვენ პროზადაც წერთ ლექსებს...

- ერთი წიგნი გამოვეცა... ოთხმოცდაათის შუა წლებში... ჩემმა ბიჭმა მოიხრა, რომ კომპიუტერი სჭირდებოდა. ვყვირე და ზაფხულში, როცა დასასვენებლად წავიდა, გადავწყვიტე მესწავლა მასთან მუშაობა. მომწონდა - ტექსტების დისკებზე ჩანერა და ა.შ. ძალიან ბევრი წიგნაკი მქონდა, დიდი და პატარა, სადაც რაღაცებს ვინწმავდი, ლექსების მონასახებს, აზრებს და ა.შ. ყველაფერი ეს იკარგებოდა და უცებ საშუალება მომეცა თავი მომეყარა ყველაფერ

პირველი ნაბიჯი ღრუბლებში

ამისთვის და როგორც მინდოდა ისე მტკრილ-
ბინა, ამომეჭრა, გადამესვა ტექსტიდან ტექსტში
ფრაგმენტები და ა.შ. აზრად მომივიდა ნივინი გა-
მეკეთებინა. დაახლოებით სამოცდაათი ასეთი ჩა-
ნაწერი დამიგროვდა. გაეუფზავე ჩემს გამომცე-
მელს, მოეწონა და დამიტყდა. სულ ეს იყო. შემ-
დედ კი თქვეს, რომ ეს ლექსებია პროზად და
ესებოც დანერგე მის შესახებ, პრეზიაც მიანიჭეს.

- თქვენ ერთი შესანიშნავი ლექსი გაქვთ:
კაცი პლაფზეა ნამოწოლილი ქალთან ერთად
და ერთი სურვილი ტანჯავს, ძალიან უნდა
ლიფი გახადოს ამ ქალს... დახანციისთვის...
როცა ამას ახერხებს, უცერად წვიმა იწყება,
ნეთი ქალის გაშიშვლებულ მკერდზე ეცემა
და გმირს ავინადება ყველაფერი - მხოლოდ
ერთ რამეს აკვირდება - მუშაზე დასვლულ
წვეთს. აღარაფერი უნდა, არც კოცნა, არც
თომარე და მთელი ეს ჩალიჩი... ახაკის ბრა-
ლი ხომ არაა ყველაფერი ეს? თუ პრინცი-
პია?

- ეს გამოცდილი კაცის პოზიციაა, რომელ-
საც რეფლექსის უნარი ყველაზე არაცნობიერ
მომენტებშიც არ ტოვებს. საქმე იმაში გახლავთ,
რომ მჭერტე უფრო საინტერესოა, ვიდრე მონა-
წილებია. მით უმეტეს, რომ ძალიან ბევრ რამე-
ში მივიღე მონაწილეობა და აქედან ძალიან ცო-
ტა იტყა ლექსის მასალად. მოქმედება ცალსახაა,
ვინაიდან კი ვინაიცოლო - ამიტომაც შესაძლე-
ბელს უფრო მეტი შანსი აქვს, ვიდრე უვეე მომ-
ხდარს. სტატიკურ სურათს უფრო დიდი აქვს
პოტენცია, ვიდრე მოძრაობას. ცნობიერებაში
კომბინირება უფრო საინტერესოა, ვიდრე პრაქ-
ტიკაში; სასაცილო ფაგორებს ვიღებთ ხოლმე,
საფროსობებლებივით...

- ამიტომაც გააკეთეთ აქცენტები ჩინურ
პოეზიაზე?
- კი ბატონო...

თარგმანა
მაკო ღვალაბა
დასილი

შალაბის ცნებ

მი შაბაობითაც ისე გაძო-
ვურება, როგორც სხვა დღე-
ეში. ეგ არის, სასაუბრეებსა
და ბარებში, ავტობუსებსა და
სადარბაზოებში პაერი დვი-
ნის სუნიოა გაეკერებულ.
ქალაკი შაბათის საქმიან იერს
კარგავს - ქალას შაბათო-
ბით ლოთი სოფიო აქვს. ცენ-
ტრში ამ დღეს ცხოვრების
მოთვალთვალებებს ვერ შეუ-
დები, ვერც - პარკებში საა-
თობით საქმებზე ჩამოსხ-
დარით. ამ თვალთვალის მზა-
ხა კი მხოლოდ ერთია, ოცი
წლის შემდეგ თითოეული
მათგან სრული უფლება ექ-
ნება, გაიხსენოს, ერთ მშვე-
ნად დღეს ძალზე სასაცილო
ამბის მხილველი გაკვირდ.
ცხოვრებაზე ამ უსულველ
დამკვირვებლებს ცენტრში

ისევე ვერ შეხვდები, როგორც ოკუპაციის დროს ქალაკის ქერბში წი-
და უკან მორალ კურიერებს, მძრალი სილით მოვაკრე ბეჩინანებს თუ
ქუჩის ხინწიან ტენერებს, მათ სადმე გარეუბანში თუ გააღვირები, ვი-
ნაიდან ქალაკის გაეკერების ცხოვრება, როგორც წესი, უფრო სისხლ-
სეა და დამუხტული. თუ კარგი დარია, სკამებს გამოტრანენ, ზურგს წინ
მოუტყვევენ, დეჟალაპიბიით მზრებამაპრობილება ცხენით გადააქედ-
ბიან და ცხოვრებას აკვირდებიან. მათი შეუპოვრება ზოგჯერ გენიალ-
ობის ზღვარზე მდგომ შემოილობას უფრო ჰკავს - ბუგის ამ ჯდომბის სი-
ცოცხლე თვალსა და ხელს შუა ისე გაჰპარავს, ვინმე მის წინ მანასავით
დასხობილი დამკვირვებლის ფიზიონომიის მეტი არაფერი უნახავს, ბო-
ლოს კი წუთისოფლის მოსაწყვე უფერულგამა დარწმუნებულ ამქვე-
ნიდან მიღე საწყაროზე განაწყენებული წასულა. იმიოთად თაქმი აზრად
თუ ვინმეს მოხვლია, სკამიდან წამოიშდარაიო და გვერდით მდებარე ქუ-
ჩაზე მაინც გაველ-გამოველო. წლების შემდეგ დამკვირვების ცხოვ-
რებას მოუსვენრობა ატყობს, შფოთავენ, წრიალებენ, წარამარა საათის
დასცქერბიან - რას იზამ, ასეთი სასაცილო ჩვევა აქეთ მოხუცებს! - დროს
უფროთხილებიან. ცხოვრებისადმი ინტერესი, ნარ-ნარ შაობეჭდალე-
ბათა წყურვლი მათ ზოგჯერ გაცდლებით მეტი აქეთ, ვიდრე ოცი წლის
გოგობაბუებს. ისინი ბევრს აღაპარაკობენ და ბევრს ფიქრობენ. მათი
გრმობიება ერთდროულად შეიძლება ბუნებარეც იყოს და დუნეც. მაგ-
რამ ვაივლის ცოტა ხანი და სწრაფად, მშვიდად ამრიტებიან. სიკვალის
წინ კი ვეგლს არწმუნებენ, ცხოვრება ხალისით, ზარ-ზეობით გაველიო.
იმაოტენტები მექალაქიანობას იჩემებენ, ლანრები - გმობობას, ჭკუანა-
კ-ლულები - ცხოვრებისეულ სიბრძნეს.

პან გვერემა, პროფესიით მღებებმა, ორმოცი წელსწად მამობი-
ტში იცხოვრა და იმდენივე ხანი თავისი უბნის შესწავლა-დაკვირებაში
გაატარა. იმ შაბათსაც, ისე როგორც ყოველთვის, თავისი სახლის წინ
მესვროან ივდა და აქეთ-იქით უაზროდ იფერებოდა. მწურხრს მიტანებუ-
ლი დღის პაპანაქება ვერ ისევე გაუსაძლისო იყო. პან გვერეს თანდათან
გაღიზიანება ესალებოდა - მივლმა დღემ ისე ჩააარა, საინტერესო არა-
ფერი მომხდარა, არც არავინ უცემიათ, არც ხელს მოუტეხია არავის.
მოწყენილობისაგან ფეხებში აბნადნულ ძაღლს წინხილ ჰქრა, ნადვლია-
ნად დამოქმარა და ქუჩას გახედა. ქუჩაში კაცის ჭკაუნება არ იყო, მხო-
ლოდ მანქანა თუ ჩაივლიდა კანტერკუნტად და გახერბული მტრის კო-
რიანტელს დააყენებდა. ის იყო, იმდელ საბოლოოდ გადაეწურა, რომ
მხარზე ხელის შეხება იგრძნო. თვლებიდან დამძიმებული ქუთოთიები
აწია და თავისი მუხობული მალმეუსე კი დანახა.

- წავედით, - თქვა მალმშექსკომ.
- სად?
- აქვე ახლოს.
- რატომ?
- არ გინდა, ისიამოვნო?

მალმშექსკომ დაბალი კაცი იყო, კეთილი ხასიათი და უმეკურად მოიცემი კთვლებით. მიუხედავად გარეგნული სისწრაფისა, ახალგაზრდა ზედა კატასავით სწრაფად და მოქნილად მოძრაობდა.

- ისეთი რა არი? - ჰკითხა სივხისაგან გასაყოფებულმა პან გერეკმა და დამოქმედარა.
- ბიჭო, - უპასუხა მალმშექსკომ.
- მერე რა?
- რა და, ცირკი! გოგოსთან არი, გესმის, გოგოსთან!

- შესისხ, - ჩაილაპარაკა პან გერეკმა, გულში იმედის ნაპერწკალიანთებული წამოხდა და განახლებულმა ეკითხა: - ლამაზობა?

- ლამაზიც არის და ჭორიც. გუგუნები, გახურებული მუშაობა აქეთ-მითეთ. - თქვა მალმშექსკომ და უცებ აჩქარდა, - მოიხანო თუ არ მოიხანო?

- წაისული საქმეა, - ხელი ჩაქნია პან გერეკმა, - ვიდრე მივლით, დაამთავრებენ კიდევაც. დაგნობილავები, უკვე დამთავრებული ექნებათ.

- შესწავით ბებრები ხომ არ გვინაა? - თქვა მალმშექსკომ. - დიდხანს იმუშავებენ. ჩემს ცოლსმისმა შეუუაროთ და კაიდა! რას იტყვი? სასახურთან თუ დაბრუნდა, გამთავრებება. ეე, აიერ ისიც!

მართლაც უკანა აზოვანი ახალგაზრდა მობათიკვდა. ხალათის სახელები აეკაპი-ქებინა, კბილებში ბალახის ღერო ჰქონდა გარჩილი. დამცინავ, სივხისაგან მორღვეულ თვალებს ძლივს ახელდა.

- ხენგი! - დაუძახა მალმშექსკომ, - შეიძლება ერთ წუთს?

ხენგი მთიკენ წამოიღო და მესხრს მიეყრდა, ოფლისაგან შუბლი უღალბაობდა.

- სალამი, - თქვა ხენგიკმა, - რაო, პან გერეკე, ახალი რა ისმის?

- წამო, გამოვეყვი, - შეავება პასუხად მალმშექსკომ.

- ცხელა, - ხენგიკმა ტურნება გაილოკა და ამოიხენგმა, - სული მეხუთება, პაერის ნატამაღო არ არის. ამისთანა სივხემო... საით გაგაწევაათ?

- ბაღში ვიყავი, - თქვა მალმშექსკომ, - ვილაც ბიჭს გოგო ჰყავს დათრული.

- მეძავე? - იკითხა ხენგიკმა, ბალახი გადმოაფურთხა, ახალი მოწვეიტა და მაგარ კბილებში მიიჭვია.

- მეძავეო! - შეიცხადა მალმშექსკომ, - გუგუნები ახალგაზრდა და ლამაზია-მეთქი...

- მამინ წავედით. ხომ მიცნობ, მივეყარს ცხოვრებით თვალის გახარება. მაგრამ, თუ ვინმე მათხივია, იცოდეთ, ვიბიჭე ხელის გაკერა მოვიწყვი!

მეტე აღარაფერი უთქვამთ, სწრაფი ნაბიჯით გასწივს ბაღებსსაკენ. აქაურები ბაღებში მხოლოდ საშხაურის მერე დადიან, კარტყლით, სტავოლით და პამიდორი მოკვით. ახლა კი იქ არავინ იყო, პაპანაქება სივხისაგან ყველას არაქათი ჰქონდა გაცილილი, მშრმი ვასკლას ვერავინ ბედავდა.

- ცხელა, - თქვა ხენგიკმა, - ამ თაკარა

სივხემი ხელის განმრევეტ მებზარება. - ალბათ იმითაც სივხელათ. - თქვა პან გერეკმა.

- ალბათ, - კვერი დაუკრა მალმშექსკომ. - არაუშავს, გავაგრილებთ. ასე არ არის, ხენგი?

- შარმანაც დააყვავა აქ გოგო ერთ ტიას.

- მერე რა?

- არაფერი. ეტყობა ბათით არა ჰქონდათ.

- დაქორწინდნენ? - უხალისოდ ეკითხა ხენგიკმა. ერთი კათხა ცივი, მოშწარი ლუღის მტეტი ახლა მას არაფერი აინტერესებდა.

- რა ვიცი, ებნე დაქორწინდნენ კიდევაც. ისიც ლამაზი გოგო იყო.

- ქერა? - იკითხა ახლა გერეკმა, თუმცა, კაცმა რომ თქვას, ფეხებზე ეკია და ქერა იყო თუ შავკვრემანი. უცებ გულში სკვიდს მომგურელი სივარიღელ და რაღაც ზნდის მაგვარი იგრძნო.

- მშონი შავკვრემანი იყო, - თქვა ხენგიკმა, - ის ბუტურხა ბიჭი კი - ბატყელი თორმთიანი. არ მემისბ, ისეთ ლამაზ გოგოს იმისთანა ჩიკიკვლა ბიჭი რაში სჭირდება?

- რას გაუგებ, - ჩაიბუტბუტა პან გერეკმა და გემოთელად გააწილა. ხენგიკმა იგი გულმოსული იყო, ხენგიკის სივცებობა თავისი უშნო, ჩრჩიკეტი, უტყინო ცოლად გაასხენა.

- ალბათ ვილატე ქუჩის ქალი თუა.

- ალბათ... ახლა კი წყნარად... წყნარად იყავით. - თქვა მალმშექსკომ და წინ გასწია. ხენგი და პან გერეკი უკან წელა, ფეხაკრეფით მიჰყვებენ. მოსაღამოვდა, მზე ჩაივდა, ბალახის ღურჯი ჩრდილი დაეყინა. უცებ მალმშექსკომ

წამოიხედა და ზნდაღლა დაიძახა: - აქე!

ორიოღე ნაბიჯიც არ ჰქონდათ გადადგმული, რომ ბალახებში ბიჭი და გოგო დაინახეს. გოგოს თავი ბიჭის მხარზე დაიღო და მთელი სხეულით მიჰკროდა. იქწინ სიყვარულისა და სივხისგან გასაგათებულები, ქერა და შავკვრემანი თავები ერთმანებზე მიედოთ, ორივე ლამაზი და ჯერ სულ სირჩი იყო. გოგოს სახე ასწოვდა, გრძელი, ღონიერი, მშემოკიდებული ფეხები უჩანდა.

- ლამაზია, - ჩუმად თქვა ხენგიკმა, - თანაც ძალიან.

- რას გუგუნებოდა! - წაწიურხულა მალმშექსკომ.

ერთხანს სამივენი უძრავად იდგნენ. პან გერეკმა ენით ტურნები დაისკვლა და მოულოდნელი სიძულელით შემკრალს თვალწინ კვლავ თავისი ცოლი წარმოუგვა. მალმშექსკომ უტყვივრად ჩაივინა. ხენგიკმა დამძიმებული ქუთოთები დაუშვა, ფეხი მოინაცვლა და უცებ გადმთანებულმა იკითხა:

- ახლა რა ვქნათ?

- მთელი, რაღაც ისეთი გააკეთეთ, სიცილით მოვლიდით დაუსკვით, - თქვა მალმშექსკომ, - ამის ოსტატე შენა ხარ.

- ხენუს, იცი რა, მოდი, შეკამონით.

თქვა ახლა პან გერეკმა, თითები გაატკატუნა და გაიმობრა, - ისეთი ლამაზია, ძალიან გაესკვება. დიდი ხანია ამისთანა არავინ მივინახეს, რა ღრის ამითი ეს არის, ჯერ ტურზე რბეც არ შემურობათ. - მერე მოთქმულად ხენგიკს მიბურუნდა, - მიდი, რაღას უყვრებ, თორემ მე თვითონ მივალ.

- მოიცა, - თქვა ხენგიკმა, - ვლობა, მე მივიღე.

წუთით გოგოს მზით ვარუჯულ ბარძაქს დააქცვრდა და ტკივილისგან სახე მოუღრია. მერე ხის საფარიდან გამოვიდა, ახალგაზრდებს თავს წაადგა და თვალმშობწკურულმა დაიწყო:

- დღეწეწა-მამიკუნობას თამაშობთ? შეგარკოთ!

მალმშექსკომ და პან გერეკმა გადიხარხარეს. ბიჭი წამოხტა და ჩუმად წაიბუტბუტა:

- რა გინდათ?

- არაფერი, - წელა ჩაილაპარაკა ხენგიკმა. იგი ახალგაზრდების წინ იდგა, ოღნავ ირწოვდა და წყნანდელივით კბილებში ბალახის ღერო ჰქონდა გარჩილი, - მარცვდამინც ძალიან ნე ჩიტარებ, ძმაკაც, სწორედ იმბიბო მივცი, რომ გაგაფრთხილო. მთავარია, არ იჩქარო.

ხეს ამოვარებული მალმშექსკომ გამოვიდა და ხენგიკს გვერდით დადგა.

- ლამაზი გოგოა, - ამბობდა და თავისი არეული თვალებით ბურჯავდა, - არც მე ვიქნებოდი ამისთანა გოგოს გატყობის წინააღმდეგი. რას იტყვი, გაიცოცნო ერთმანეთი?

- იდიოტი, - თქვა ბიჭის ზურგს ამოფარებულმა გოგომ. სახე უწილად ჰქონდა აღუქრული. პან გერეკი უყურებდა, სიფიფანა მხრები როგორ უთრთოდა და თვალწინ კვლავ თავისი უღამბო, სქელი, გათქვირული ცოლი ედგა.

- აი შე ბოხო, - თქვა სიბრაზისაგან თვალმუცხისხლიანებულმა მალმუცხკიმ და მოკვდომილ ხმით განავრძო: - გაქანებული ბოზი ხარ, გესმის, შე ნაირიო!

- წადით, - თქვა ბიჭმა და თვალუმი მუდარით შეხედა, - ძალიან გთხოვ, წადით, ჩვენ თქვენთვის არავფიქრებ და ვგამაძვებია.

- ვის ეხვეწება, იანკე, - უთხრა გოგომ, - ამ ბებერ გამოტყინებულს?!

- ახალეე მოაკეტინე მაგ შენ გომბოს, თორემ... შენ კი აქ სიტყვით ნუ გამოიღხარ, გუეუნები, დამწუე-მითიკა არ აჩერებ.

- შენ თვითონ მოკეტე, - გოგომ ზხილთ შეხედა ხენესს, თითქმის უკვე რბოდა, მაგრამ თავს ძალას ატანდა და ცდილობდა, ავღებულად გაეციენა, - პირუტყვი, - ძლივს ამოიქცა და აღრიალდა.

- შენ ე, - ხენეკმა სახელწოდება მოქაჩა, - შეურაცხყოფას ვის აყენებ? დაიურთო აქ ვიღაც ზეაღმთან და ენასაც არ აჩერებ.

ბიჭი გაეჩანა და სახემი ლენა - ერთი, ორი, კრითი და ორი! ეს ყველაფერი თვე სწრაფად მოხდა, ხენეკმა თვალის დამახამბაც ვერ მოასწრო. მერე უცებ ბიჭს თმამი ხელი სტაცა, მუხლი სახემი ხეობა, მუშტიჩა ჩაახილა და მიწაზე დაანარცხა.

- პა, გეყოფა? და კმაყოფილი? თუ გინდა, კიდევ დავიმატებ. ხალხს ჩვენ აქ უმაღლეს ღონეზე ვუშასურებთ, სასულიერო მუდგონად და ღამბიზი გაეკებს, - და ხენეკმა ბიძგური გინების ნილაღარი გაღმარაგებდა. თვალუმი დახუჭა, მაგრამ გოგოს შვავითი, მშით დამწკარი ფეხები თვალადან ვერ მოკლავდა.

- წავიდეთ, იანკე, - გოგომ ბიჭს სახეზე სისხლი მოსწმინდა და აღმდინა: - ამის სხვა დროს გაუვსწორდებით, - მერე ერთი-ორი ნახატი გადადგა და ისტერიულიად იფერა: - ცაკები კი არა, ღირები ხარ!

შინ ისევე ბაღები ბრუნდებოდნენ.

- ცხელია, - თქვა ხენეკმა, - ეტყობა გავწვიმდება, - მერე ამოიხუნება და თავი გაქაჩნა: - ღამბიზი გოგო იყო... რა გინდოდა, რატომ აგინე, აქამდე ვფიქრობდი არ გინახავს, რა იციდი, ვინ იყო.

- შე ისეთი არც არავფერი მიიტყამს, - თურა მალმუცხკიმ, - შენ თვითონ არ აგინე?

- შე?

- დიახ, შენ.

- რას მიქარავ? დღეს პირველად ვნახე.

- შე კი არა, - თქვა მალმუცხკიმ, - მავათ აქ დიდი ხანია ხედავდი და სიყვარული აქტი.

- ახლა რა იქნება? - იკითხა პან გერეკმა.

- რა ვიცი, რა იქნება. მე მართო ის ვიცი, რომ ერთმანეთს ხედავდნენ და რომ მათთვის პირველი არ არის...

- საიდან იცი? - ზანტად იკითხა პან გერეკმა.

- შესიმოდა, ბიჭი გოგოს როგორ ეხვეწებოდა. ორავებს უწინოდა, ბიჭსაც და გოგოსაც. შეიღობს გაჩენისა უწინოდა, აი რაზე ლაპარაკობდნენ. უფრო მეტად ეს აღბათ თავისი თავისა.

- პირველად ვყოფილეთვის ასეა, - თქვა ხენეკმა, - პირველად მეც მემწინოდა.

- პირველად ვის არ ემინა! - დაუდასტურა მალმუცხკიმ, - რა გინდოდა, ცხვირ-პირში რატომ ხეობქ?

- შენ თვითონ არ ატეხე ამბავი?

- რა გინდოდა, ასე თუ გამოვიდებოდა?.. ბიჭი რაღაც უცნაურს ეუბნებოდა.

- რას?

- რა ვიცი, არ მახსოვს.

- იბრუნებოდა, - თქვა პან გერეკმა.

- პი, სწორედ ღრუბლებზე კლაპარაკებოდა. რა ვიცი, შეიძლება ცხვე, რაღაც ლექსს უეხებოდა. გაგნის, ერთმანეთი უყვართ...

- დამოაგრძელე მავათი სიყვარული, - ჩაურთო სიტყვა პან გერეკმა, - დასწავლდი შესწავლდით ერთმანეთი. ამ ამბის მერე ერთმანეთის დახმავაც აღარ მოუნდებთ. თვალს ვერ გაუსწორებენ. კი, ვერ დაემატათთ კაი ამბავი.

- ააა, გამახსენდა, - თქვა მალმუცხკიმ, - ბიჭი უეხებოდა, ეს ჩვენი პირველი ნახატი იქნება ღრუბლებში. ზუსტად ამას ამბობდა. ოღონდ ლექსად გოგო კი - მემწინაო და ცრემლად იფუჭებოდა.

- აღბათ სხვა რაღაცის უწინოდა.

- არა მტინა, - თქვა მალმუცხკიმ, - ხომ იცი, ხალხი როგორია, ჭრიტების მეტი რა არის... ეს მერე, პირველად კი მართლაც თითქოს ღრუბლებში დაფრინავ. შეყვარებული ადამიანი სხვა ვერაფერს ხედავს.

- იდეც ჩვენ ვხედავდით ვერაფერს? - იკითხა ხენეკმა.

- დამოაგრძელე მავათი სიყვარული. ასეთი ამბის შემდეგ მე აღბათ თვალმუცხკვლარ შევხედავდი. - თქვა გერეკმა და უცებ მოიღუშა, გულში ისევ ის სევდისმომგრეული სიყვარული იფრინებდა. ბაღები რა ხანია უკან დარჩა.

- პი, - ჩემდა ჩაილაპარაკე ხენეკმა, - გათავებული საშემკა, ერთმანეთი აღარაფერს ვეყვარებთ. ოდესღაც მეც შემეჩინება რაღაც ამდაგვარი, მერე კი ამ გოგოს გაკარებაც ვეღარ შევსული.

- ასეთი რამ ყველას მოსწონს, - თქვა მალმუცხკიმ - რას ჩნობდი, ცხვირ-პირში რატომ ლექს?

- პირველი თვითონ მელწეა, - თავი იმართდა ხენეკმა, - ლუდი ხომ არ დავკვლია.

- შეიძლება. გოგო აღბათ აღარ მივა.

- პი, აღბათ აღარ მივა, - თქვა პან გერეკმა, - მაინც რა გინდოდათ, ტყუელად რატომ გახლანდით?

- იდეც მე და ჩემი გოგო ასე ვაკვლანდმეს, - თქვა მალმუცხკიმ, - მაგრამ დღესაც რომ ვინმეც მკითხოს, რატომ და რა მიზეზით, ღმერთიანი, ვერაფერს ვუპასუხებ.

- და, აღარც შეხვედრითხართ იმის შემდეგ?

- არა, - მალმუცხკიმ ერთხანს იფერა და უცებ გაღმინანებულმა წამოიხილა, - ეშმაკმა წაიღოს! მომეწით, თავი დამანებებ! არავითარი სიყვარული მე არ მწამს, ის კი არა, ჩემი დედაკაცისაც არ მეჭერა, არავისი არა მეჭერა.

- სისულელეა, - თქვა ხენეკმა, ცას შეხედა და ამოიხილა: - დღურებოდა... რაო, როგორ თქვა ამ ბიჭმა?

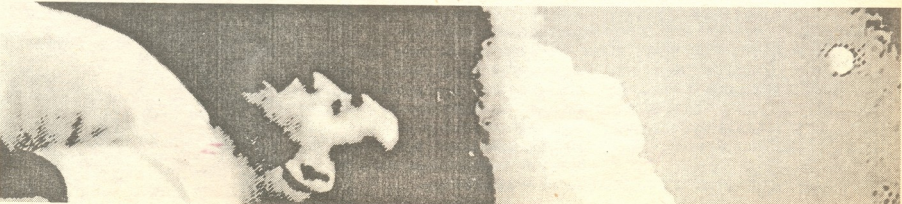
- მგონი ნახატი წვიმამო თუ რაღაც ამდაგვარი... - ძლივს ამოღერდა მალმუცხკიმ, - წავიდეთ, ლუდი დავლით... არ ვიცი, წვიმამო, არ ვიცი, ჭკუა-ქუხილმომ... მოკლდე, არ მახსოვს, არავფერი არ მახსოვს, არავფერს ვახსენებ აქ მინდა... რომ მსხომიყოდა, არც ეს მაიმუნური ამბავი დატრიალდებოდა.

- ხედავდითხართ, - თქვა ხენეკმა.

- კვირაობით ვყოფილეთვის წვიმს, - დასმინა პან გერეკმა და შუბლი შეჭმუნა - თვალწინ ისევე თავისი მოძულეებული ცოლი, ის ბიჭი, ზეაღმთან დედა და ის ღამბიზი გოგო წარმოუდგა, მისი გრძელი, მშით გარეკული ფეხები, მისი მკრდი, ღამბიზი ბავებია, ბრინჯაოსფრად მზებედიებული მაღალი კისერი, მისი მწკნე, მშემინებულ თვალუმი, და რაღაც რომ ფიქვა, ჩაბოტებული წვიმი.

- კვირაობით ვყოფილეთვის წვიმი.

თარგმანი
ლილი მჭამლობიძისა

ბრილი

მამულის კვამლი

მამულის კვამლი სერტიფიცირებული

*"ჩემო კარგო ქვეყანა,
რა ზედ მოგიწევია..."*

"306ა ყრბისარი, რომ ლაპარაკს ბედავი,
ლებრალეობ, უცხოეთიდან ცნობის მავიერ უხვნობა ჩამოიტა-
ნეთ, ენა არ გინდათ, ეროვნება არ გინდათ, ღმერთი არ გინდათ,
არ აფასებთ მამათა დეაქლას, ებრძვით ქართულ მწერლობას, სა-
ფუძველს აცლით ერის სულიერებას", - ამბობენ ერთი.

"ვევალ მთავრობას მორგებულებო, მლიქვნელებო, ჩინმდ-
ლებზე და საკუთარ სტომაქზე გადაგებულებო, ორგულებო, ორ-
პირეობ, დამსენებო, ფარისევლებო, სინამდვილეში თქვენ ერი
და ქვეყანა ფეხებზე გკიდიათ", - პასუხობენ მეორენი.

ეს გახლავთ მოკლე შინაარსი ქართულ საზოგადოებაში მიმ-
დინარე დაპირისპირებასა მე-19 საუკუნის სამოცდაათიან წლებ-
ში და მე-20 საუკუნის ბოლოს. იგივე ბრალდებები, იგივე დეკლარა-
ცია, იგივე სიმწვავე, იგივე შეუფასებელი.

უცხოეთში ცოდნის მიღება, "ოკეანედალეულობა" დღესაც
ისეთივე ბრძოლის საგანია, როგორც "თერგდალეულობა" ვახუშ-
ტის საუკუნეში. ფაქტი არ გასვლია ლუარსაბის უკვდავ სერტიფიციას:
"სწავლა ახლანდელი ჭირია!"

ეგრეთ წოდებული "მამათა და შვილთა ბრძოლის" ნამდვილი
მიზეზი, ცხადია, არცამან იყო "შემულის" ხუსტი თარგმანი და
არც დღეს არის ის, რომ ვიღაცას ილიას პუბლიცისტიკა უფრო
მისწონს, ვიდრე - პოეზია.

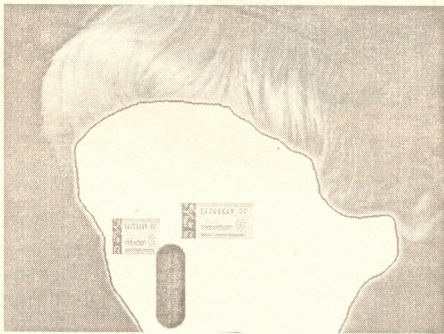
1864 წელს ბატონოსთა გადავარდა და საქართველომ ფეო-
დალნიზმთან კაპიტალიზმში შეადგია. ახალმა ეკონომიკურმა და
სოციალურმა ურთიერთობებმა თავად-აზნაურთა ფენისგან
ცხოვრების წესის გარდაქმნა მოითხოვა. მართალია, ბევრი მათ-
განა გინახობა, რომ ბატონიშვილმა თავისი დრო მიტოვა, მაგრამ
დღი და წაწილი არ აღმოჩნდა შზად ახალი დროებისთვის. კიდევ
ერთხელ გამართლდა ჩინური გაფორმების იმის შესახებ, რომ
საინტერესო დროში ცხოვრება ბატონიშვილს იძულებდა.

თავად-აზნაურთა ფენის სოციალურ დაბნეულობას და გაღი-
ზინების დაერთო საზოგადოებრივ ახსარებზე "თერგდალეულ-
თა" გამოხატვა, რომელთაც მანამდე უჩვეულო ერთი, ტრინი და
გაუგულეობით დაიწვეს ისეთი იდეების დამკვიდრება, რაც ეწინაა-
ღმდეგებოდა ტრადიციული საზოგადოების წარმოდგენებს. "მა-
მათა" "მამულის კვამლის" პატრიოტიზმი აბიბრუებდა მკაცრი
ბრძოლა: "ოჰ, მამულის კვამლო, მართლა-და ტბილია და სასი-
აშიურთა ხარ: ხანისხან ისე აგვიპაბ თვალებს ხოლმე, ჩვენ ჩვენს
საკუთარს უხედურებასაც კერ ვხედავთ".

ამიტომაც მოხდა, რომ "მამებმა" ვევალი უბედურების სათა-
ვედ დასახეს "თერგდალეულები", რომლებიც მამინ კიდევ უფრო
სწავადა დაიქმნებოდნენ, ვიდრე დღეს არასამთავრობო ორგანიზა-
ციების წარმომადგენლები. "მამათა" ბანაკში აღმოჩნდნენ ჭკვიან-
ბრძოლი მამულშვილებიც და სულგაყიდული კარიერისტებიც, რო-
მელთა დღეს ახლევლით ამგვარი კომპლიმენტია, რადგან იქმ-
ნიდნენ ღმრთვ გარსს და მათი მხილება "ქვეყნის ფეხებზე დაკი-
დეშაში" მთელი კორპორაციის შეურაცხყოფის ხასიათს იღებდა.

რადინიმე წლის წინ საქართველომ დამოუკიდებლობა მოი-
პოვა, რასაც ზედ დაერთო არანაკლებ მნიშვნელოვანი მოვლენა -
საბჭოური სოციალიზმიდან, ანუ სახელმწიფო ფეოდალიზმიდან
ქვეყანა გადაეშვა საბჭოო ეკონომიკაში. ადამიანები აღმოჩნდნენ
ახალ სივრცეში, რომელიც ძველისგან კარდინალურად განსხვავ-
დება პოლიტიკურად, ეკონომიკურად, ფსიქოლოგიურად, ისეთ-
ტიკურად და ა.შ.

საზოგადოებაში დაიწყო ღირებულებათა და შეხედულებათა
გადასჯების და ჭიდილის ბუნებრივი, მაგრამ მტკივნეული პრო-
ცესია.

დანიტრეგებულ ადამიანს შეუძლია თვალს გადაავლოს მე-
19 საუკუნეში მიმდინარე პოლემიკას და უამრავ ნაცნობ მოტივს
აიხიოს. დღეს დიდიხის საგნად გამოჩნდება, მაგრამ "მამებს" ერ-
ოვნულობის უარყოფად და არაპატრიოტობის გამოხატულებად
მიანდათ ახალი თაობის ევროპული სამოსიც კი.

ცხადია, რომ არც მამინ და არც დღეს ქართულ კულტურას-
თან და, მით უმეტეს, მწერლობასთან და მწერლებთან ბრძოლა
არავის განუზრახავს. რასაკვირველია, არ ფიქრობს ამას საქარ-
თველს პარლამენტი და მისი ახალგაზრდული ფრთა, რასაც ზო-
გიერეთით დაიჭინა ამტკიცებდა საკმაო ხანია.

მწერლობასთან და მწერლებთან ბრძოლა რას ნიშნავს, ჩვენს
საზოგადოებას საკმაო გამოცდილება აქვს - დასმენა, დახსენება,
ცენზურა, უნიჭობის აღზევება, ნიჭიერების აკრძალვა, სოციალ-
იზმი და აძულება, რომ წერო ტყუილები. მართალია, "ახალ-
გაზრდულ ფრთას" ქართული მწერლობის საკანონმდებლო და
ადმინისტრაციული დედას ვერჯერებთ არ უტკიცდება, მაგ-
რამ დაჭინებთ ბრალდება მწერლების წინააღმდეგ მორალის
ტერორის კამპანიის წამოწყება.

თურქი, ნუ იტყვიოთ და, მედასავლეთეებს სძული ყოველივე
ეროვნული. ქართული სუფიერება და კულტურა, გადაწვეტი-
ლი აქეთ მისი ამოძირკვა და ამისთვის ცდილობენ თხოუმეტსაუ-
კუნოვანი ქართული მწერლობის დისკრედიტაციის სინამდვილე-
ში, ამის არავითარი საბუთი არ არსებობს, მაგრამ ეს იმდენად
არ აბრკობებს საპატრიოტულად ცნობილ გეგმებს, რადგან აწ-
ყობთ ამის დაჯერებას.

"თერგდალეულები ჩვენს ქართველ კაცს როგორც და ემ-
აწიკება და არ მოსწონს. ამაზედ ფრად საფუძვლიანი საბუთი
აქეთ: პირველი, იმიტომ არ მოსწონს, რომ თერგდალეულები
მართლა-და თერგდალეულები არიან, მეორე იმიტომ... იმიტომ,
რომ მეორედც თერგდალეულები არიან, მესამე იმიტომ... იმი-
ტომ... იმიტომ, რომ შესამედაც თერგდალეულები არიან. მოდი
და ამისთანა ჭკვიანური სხვა საბუთით დაურღვიე ჩვენს დარღვე-
ულს ქართველობას".

რადინიმე თვის განმავლობაში "ლიტერატურულმა სა-
ქართველომ" გამოაქვეყნა უამრავი ინდივიდუალური თუ
კოლექტიური წერილი, რომლებიც იმის გარკვევას მიძღვ-
ნიან

ნა, ჩამოსწრა თუ არა ლევან ბერძენაშვილი ილიას სურათი და რატომ მოსწონს ვაჟის პოეზია ილიას და აკაკის პოეზიაზე მეტად.

თითქოს მინავლდასავით დისკუსია და კოტე ვუბანეშივილია ახალი სახაბი მიმწველა - არც ვალაკტორი მომწონს, არც ბარათაშვილი და საერთოდაც, მივილი ქართული მწერლობა ბანაია. ბოლო რამდენიმე კვირა, მეკრდიმ იცავენ კოტესკან ქართულ მწერლებს.

ტოლსტოიმ შექსაირზე დაწერა წერილი, ამტკიცებდა, ეგეთი უნიჭო მწერალი მეორე არ არსებობსო - ვინემჟ კი არა, თავად ლეკ ტოლსტოიმ. გადაიტანა ინგლისმა და მსოფლიო კულტურამ ეს დარტყმა.

ჩვენიან კი კოტეს ნათქვამის გამო, ლამის სამოქალაქო ომი დაიწყო.

არადა, ვალაკტორინის დაცვის ხასიათზე რომ დავგება ადამიანი და, მიი უმეტეს, თხუმიეტსაკუწურვანი მწერლობის, მასი საქმე კიდე უფრო ცუდად არის... ვიდრე იმისი, ვინც ლანდავს. "ლიტერატურის გუშავების" აღტყენება მახათიო თვითგუემის დაემტყენებოდა, მაგრამ თვეების განმავლობაში მიმდინარე მხანამბროტულმა კამპანიამ თავისი შედეგი გამოიღო. მწერლები, შემოქმედები, რეიგითი მეთიხველები ვიველკვირეულად კითხულობდნენ ვაჟთაში, რომ ქვეყნის შემოსვლამ მელასველუთეები, რომლებიც ებრძვიან ენის, ეროვნებას, რწმენას, კულტურას, მწერლობას და ამში უცხოელები აძლევენ განსტების. თურმე, სწორედ ამ "ვრანტის შევლიბის" და პარლამენტის ახალგაზრდული ფრისი ბრალი ყოფილა, რომ უიღერესად უჭერის ნამდკელო(!) მწერალს, რომ ხალხს ყვარა იდეულის წიგნები და სიდეუტბირეა.

სახუთი ამ ბრძოლისა ის ვიფილა, რომ ლევან ბერძენაშვილი აღმერთებს ილიას როგორც მოღვაწეს და როგორც პუბლიცისტს, მაგრამ არ მოსწონს მისი პოეზია, ხოლო კოტე ვუბანეშვილს საერთოდ არ მოსწონს ქართული მწერლობა. შაი უკან, ცხადია, მიხიულ სააკაშვილი და ახალგაზრდული ფრია დგას.

აქ მწერლობა და ლიტერატურა არაფერე შუშაა. ამ კამპანიის წამოწყების მზინა ფუნქციის შეტყენა, მტრის გამოკონების შემდეგ საჭირო ხდება ემბოტრების შექმნა, რომელნიც დიაცვენ თხუმიეტსაკუწურვან მწერლობას, ენას, ეროვნებას და ა.შ. გამოკონილი გმირის თანამდებობის შენარჩუნების მზინით საჭიროა, მუდმივად განგამი და საგანგებო ვითარება იყოს გამოცხადებული. რათა განუწყვეტლოვ იყოს იმის განცდა, რომ სწორედ ეს გმირი იცავს ქართულ კულტურას, გმირს კი "საგამირო საქმეების ჩასაღწენად" აუცილებლად სჭირდება სხვადასხვა პრივილეგიები. ვისგან იცავს გმირი სამშობლოს?

პარლამენტის ახალგაზრდული ფრისისკან, საინტერესო ის არის, სინამდვილეში რომ არც მტერი არსებობს, არც ემბოტი. და ეს ყველამ იცის.

ქართულ მწერლობასთან ბრძოლის თემის წამოჭრა კონკრეტული ადამიანების პოლიტიკურ და ეკონომიკურ გვეგმებს უკავშირდება.

ხელისუფლებაში გავლენის ვგუფები ხან უპირისპირდებიან ერთმანეთს, ხან თანხმდებიან. ცუდია ეს თუ კარგი, პოლიტიკა ამის გარეშე არ არსებობს. მაგრამ ნამდვილად ცუდია, როცა ამ კულურულ ინტერესზე ერთობიან მწერალთა კავშირის და თხუმიეტსაკუწურვანი მწერლობის სახელით, მიი უმეტეს, ამის უფლება არავის მიუცია ვინმეხთვის და ვერც მისცემენ.

"ლიტერატურული საქართველოდან" ციტიკობა, რომ ახალგაზრდული ფრისი ბრძოლას მწერლობის წინააღმდეგ ორი მზინი სჭინია, საკუთრივ ეროვნული ლიტერატურის ამოხიკვა, ყოველივე ქართულის მოსპობა და... არც მეტი და არც ნაკლები, პრეზიდენტისთვის ფუნქციების წარმოება. "ლაშქობის ქართველ მწერლებზე შევარდნაბის წინააღმდეგაა მიმართული... ამბობენ, რომ მოქალაქეთა კავშირის ახალგაზრდული გუნდი დააკრავინებს ფუნქციებს შევარდნაბის, პრეზიდენტისხტრად აირჩევენ თავიანი კაცს და შევარდნაბის მსოლოდ საგარეო საქმეები დარჩება" ... ბრალდება მძიმეა, მაგრამ დაილოცოს დარწმუნა, ბრძენი დედაცაკიცა და ყველაფრის პასუხი იცის: "რახედე ვაცხარადი, შენ გეთავყენე! - მიატანა ლუარსაბსა ცოლმა, - სომხების კარაბადინს როგორ უჯერებ? შარმაწინი კი არა სიქევე, რომ დედამიწა ხარის რქაზედე სდგას, იმ ხარს ერთი რქა მოსტეხა და ქვეყანა უნდა გადაბრუნდესო, მაგრამ ტყუელი ვი გამოვდა. გარეჯულ მკითხავს ეთქო, რომ არც რქა მოსტეხია და არც არავფერი".

პრეზიდენტის ამბონებები (ყოველ შემთხვევაში, ვინც ამის დეკლარირებას ახდენს) ორ ნაწილად იყოფიან.

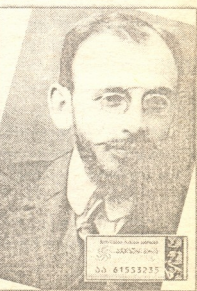
ერთინ მიზნენინ არიან საბჭოურა სისტემის მქონე ქვეყნისა, კორუფციით, ავტორიტარნიზით, კულურული პოლიტიკით, ხელისუფლების მიერ ხელისუფრად შექმნილი სოციალური იერარქიით და ა.შ. იმინი ამ გარეშეში გრძნობენ კომფორტულად თავს და პრეზიდენტისგან ამ გარემოს შენარჩუნებას ითხოვენ.

მეორენი პრეზიდენტში ხედავენ იმ ძალას, რომელიც განახორციელებს რადიკალურ ცვლილებებს, აღმოფხვრის კორუფციას, შეუქვეყნებს ვახვის საბაზრო ეკონომიკის დამკვიდრებას, თავისუფლად საზოგადოების ჩამოფლობებას, თუკიპრავად ახალ ურთიერთობებზე დფუუნებელი სახელმწიფოს შექმნას.

თავად შევარდნამქ იმითომ მიიწინა აუცილებლად საკუთარი პრეზიდენტობა, რათა არ შეცვლილიყო ქვეყნის განვითარების სტრატეგიული კურსი, რომელიც დასავლური ცივილიზაციისკენ არის მიმართული.

ქართული კულტურა და უპირველესად, მწერლობა მუდამ ამ ცივილიზაციის ნაწილად მოიაზრებდა თავის ქვეყნას.

სწორედ ქართული კულტურა და მწერლობა საქართველოს მიერ არჩეული კურსის საფუძველი. გამოკონილი გმირების ძირითადი ფუნქციის ის გახლავთ, რომ გააღვიფრონ კორუპციურ

ბული ფრთა და შექმნან ილუზია, თითქოს ქართველი მწერლები უპირისპირდებიან ამ კურსს.

პარლამენტის ახალგაზრდული ფრთა, ალბათ, ბევრ შეცდომას უწევს, მაგრამ იგი რომ შეკარდნადის და დასავლური კურსის უერთგულესი მხარდამჭერია, ეს, ალბათ, ეჭვს არ იწვევს. მოსწონს ეს ვინმეს თუ არა, რეალურადაა ისიც, რომ ეს ფრთა სისხლწვერულად არის დაკავშირებული შეკარდნასთან. შეკარდნა-ბეა მათი ფინულშპრელი, რომელიც დასავლეთისკენ ამტკრევეს ფინულს და სივრცეს უთავისუფლებს თავის გუნდს.

ამიტომ ძალიან ცუდი იქნება, თუკი გამოვლილ გმირს მიეცემა საშუალება, ქართული მწერლობის სახელით გააძლიეროს პოლიტიკური გავლენა, რომელიც იცავს კორუფციას.

თვეების წამახვლობაში მიმდინარე მთელი ეს პროცესი, რომ არის ვანოშვილები, რომ მიხილვებიან მტრის მიმართ, უკიდურესად და მტრულად პარლამენტის ახალგაზრდული ფრთა, მწერალთა კავშირისთვის ფული რომ არ გამოეყოფი. ამის წამკითხავი ნებისმიერი მწერალი ნამდვილად ცუდ ხასიათზე დადგება. მაგრამ ალბათ, კიდევ უფრო ცუდ ხასიათზე დადგება, როცა გაიგებს, რომ უსინდისოდ და ბოროტად ატყუებდნენ, რადგან ვიღაცას ეს პოლიტიკური მხინებისთვის დასჭირდა.

ვინც მწერალთა კავშირის ბუჯეტი შეადგინა, ძალიან ცუდად შეადგინა. თუმცა, ბევრი საუბარია მწერლების გაჯორებაზე, მაგრამ შემოსულ პროექტში მთელი თანხა ძირითადად განკუთვნილი იყო მწერალთა კავშირის აპარატისთვის. ცხარე კამათი ახლდა ბუჯეტის მიღებას, სხვადასხვა სფეროს დაფინანსების შიშანშეწონილობას, მაგრამ რაც სადავო არ გამხდარა, მწერალთა კავშირისთვის ფული გამოეყოფი იყო. მეტიც, ერთადერთი შემთხვევა მოხდა, როცა ორმოცდაათმა პარლამენტარმა (თითქმის ყველა ფრაქციიდან) ფრაქციიდან ხელი მოაწერა მოთხოვნას, რომ მწერალთა კავშირისთვის გამოყოფილი თანხა არ შემცირებულყოფი. სხვათა შორის, ერთ-ერთი პირველი ხელმოწერები იყვნენ მწერლობის "ცნობილი მტრები" მიხეილ სააკაშვილი და გიორგი ბარამიძე. ამ მოთხოვნაში დაიფიქსირდა ისიც, რომ მხოლოდ 41.000 ლარი განსაზღვრულიყო აპარატისთვის, დანარჩენი თანხა კი მიმართული ყოფილიყო მწერლების სტიპენდიებისთვის. თუ მანამდე ზეპირად საუბრობდნენ, რომ მწერალთა კავშირის ხელშეწყობა აპირებდა დაინაშნა მწერლებისთვის 25-25 ლარი, პარლამენტმა უშუალოდ ითხოვდა მწერალს თვეში 50 ლარამდე ღირებულება.

შეიძლება ეს მწერალთა კავშირის ხელშეწყობის უფლებამოსილების სივრცის დაიწროვებად მივიჩნიოთ, მაგრამ არა-

ვითარ შემთხვევაში - მწერლებთან ბრძოლად.

ამას გარდა, წერილობით მოთხოვნაში დაიფიქსირებული იყო, რომ ფუნდლ-გაზრდებისთვის გამოყოფილი 220.000 ლარიდან 80% მიმართული ყოფილიყო მწერალთა კავშირისთვის. გვაცნობეს, რომ კავშირის ხელშეწყობა ამის კატეგორიული წინააღმდეგი იყო, ეს თანხა მილიანად რედაქციების თანამშრომელთა ხელფასებს და საკომპიუტერო ხარჯებს უნდა მოხმარებოდა. გავიდა მათი წინადადება. თუმცა, მწერლების გადასაცემებისა, პარლამენტის კარიბატი ნუნსავდა თუ არა მწერლებთან ბრძოლას.

არსებობს სხდომების სტენოგრაფია - ერთი შემთხვევაც კი არ ყოფილა, რომ ვინმეს თავის გამოსვლაში გამოყოფილი თანხის შემცირება მოეთხოვოს. თუმცა, უკმაყოფილება ბევრმა გამოთქვა, რადგან ბუჯეტის პროექტში არააის გაახსენდა უშუალოდ ქართული და მიუღი თანხა აპარატს გამოეყვას.

იყო ასეთი მოთხოვნაც: არაინ ცნობილი მწერლები, რომლებმაც მწერალთა კავშირის წევრობაზე უარი თქვეს და მათივე ვინაობა უცნობია.

არ გავიდა, თუმცა, ალბათ, არც ეს ნუნსავდა მწერლობის წინააღმდეგ ბრძოლას.

მილიანობაში, ვინც ბუჯეტის მიღების ისტორიიდან მწერლობისათვის მტრობის სურათს შექმნის, ნამუხუზე მწერალად უნდა იყოს. საუბარი მიმდინარეობდა და დღესაც მიმდინარეობს მწერლობის და კულტურის დაფინანსების ეფექტური შექმნისთვის შემუშავებაზე და საზღვარგარეთული გამოცდილების შესწავლაზე. მწერალთა კავშირის აპარატის დაფინანსება, ჯერ კიდევ არ ნუნსავს მწერლობაში რეალური დახმარების გაწევას.

ქართული მწერლობის მტრობად ვერც ეს ჩაითვლება, თუ რომელიმე ფუნდლსტამა ან პოლიტიკოსმა მწერალთა კავშირის წევრს ან სულაც თავმჯდომარეს, თუნდაც დაუშაზხმობლად, აწვეინა. ის კი არა, მართლაც მწერალი, ვაბა იოსელიანი ციხეში ზის, მაგრამ არც მას და არც სხვას აზრად არ მოსვლია, ექვიდა, ქართულ მწერლობის შეურაცხყოფას აყენებენ და აპატმირებენ. ამიტომაც გამოვლილი გმირების მიერ თვითიდენტობის მცდელობა თხოვრებულყოფიან ქართულ მწერლობისათვის საკმაოდ კომპლექსურად გამოიყურება. მთი უმეტეს, როცა მწერლობის შეურაცხყოფად იხივს კი აღარ მიიჩნევა, როცა მწერალთა კავშირის ორგანი "ლიტერატურული საქართველო" მწერალს, თუნდაც კავშირის ფოფილ წევრს, "ბოქვენის ტელს" და "მანდაუმას" უწოდებს.

რაც შეეხება ფინანსურ საქმეებში ცალკეული პირების მიმართ ბრძალებებს, განურჩევლად იმისა, აქვთ მათ საფუძველი თუ არა, იგი უკრაფორთი შეურაცხყოფის კატეგორიაში შეიქცევა. გაიმომცემლობა თუ სხვა რამ, წარბაოდგენს კერძო მხინების სფეროს, ის ეკუთვნის იმათ. ვინც იქიდან მოგვებს იღებს და მწერლებს მის ფინანსურ საქმიანობაზე არც რამე პასუხისმ-

შევარდნაძის ბამარჯვების ზოგირთი ვიზუზი

გებლობა ეკისრებოდა და არც რამის ცოდნა ევალებოდა. სამარ-
თლიანად თუ უსამართლოდ, მაგრამ მათ ეღაპრებოდნენ, რო-
გორც ბიზნესმენებს და არა როგორც მწერლებს. ძალიან ცუ-
დაა, თუ უსამართლოდ ებრძვიან ბიზნესს, მაგრამ აქ ნამდვილად
არაფერ შუაშია თანამედროვე და თხუთმეტასწლეულის მწერ-
ლობა.

თუმცა, პარლამენტს ერთი ცოცხალი მინც მიუძღვის შემოქმე-
დებითი სფეროს წარმომადგენლების და, მათ შორის, მწერლო-
ბის წინაშე. ეს გახლავთ კანონი "შემოქმედ მუშაკთა და შემოქმე-
დებითი კავშირების შესახებ", რაც, რბილად რომ ვთქვათ, არ არ-
ის სასახლო ფურცელი ქართული კანონმდებლობის და საერ-
თოდ აზროვნების ისტორიაში.

პარლამენტს პასუხისმგებლობიდან ვერ ათავისუფლებს,
თუმცა ვასათვალისწინებელია, რომ კანონი სწორედ შემოქმედ-
ებითი კავშირის ხელშეწყობის მიზნით დადგინდა ზეწოლის შე-
დეგად იქნა მიღებული. ნიშანდობლივია ისიც, რომ მწერალთა
კავშირის ბევრი წევრი არ არის ინფორმირებული ამ კანონის ში-
ნაარსის შესახებ, თორემ, ალბათ, არ აღფრთოვანდებოდა, როცა
გაიგებდა, რომ მწერლად შეიძლება ჩიითვალის მხოლოდ ის,
ვისზეც მწერალთა კავშირი ვასცემს შესაბამის სერტიფიკატს.

სერტიფიკატის დანიშნულება მწერალთა კავშირის თავმჯ-
დომარე ასე განმარტავს: "კარგი იქნება, ჩვენმა გამომცემლებმა,
სამომავლოდ, იმაზეც იფიქრონ, რომ წევრის ავტორს თუ პროფე-
სიის დამადასტურებელი სერტიფიკატი არ ექნება, არაფერი და-
უსტამბონ! მწერლობის დამადასტურებელი სერტიფიკატის გა-
ცემა კი პარლამენტის მიერ მიღებული ახალი კანონის საფუძ-
ველზე, მხოლოდ მწერალთა კავშირის ხელშეწყობა".

სამწუხაროდ, აღარაფერია ნათქვამი, მწერალთა კავშირი
მხოლოდ თანამედროვეთა სერტიფიკირებით დაგეგმავდებოდა
თუ მიუღო თხუთმეტასწლეულის დიკტატურას ვასდასინჯავს.

რასაკვირველია, შეიძლება უფრო ზორსაც ვწავიდეთ, მწერ-
ლებისთვის მატკირება შემოვიტყოს. პირველზე თუ პირდაპირ-
სობაზე ლიცენზიების გაცემა და ლექსების და მოთხრობების აქცი-
ზური მარკეტინგის დავკაროთ, მაგრამ რა მერე?!

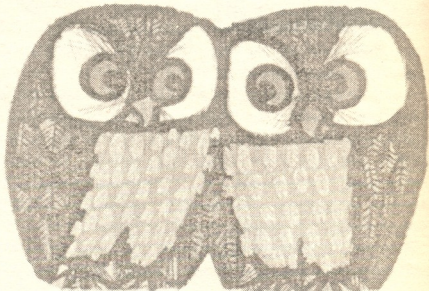
მეორე ასახა, პირველად ვის მოუვლიდა აზრად მწერლების
სერტიფიკირების დეკა, მაგრამ ნათელია, რომ მხოლოდ იმას,
ვისაც მხოლოდ სერტიფიკატი მინაიჭებს თვითვანცდას, რომ
მწერალია.

პარლამენტიც, შემოქმედებიც და საზოგადოებაც, ბუნებრი-
ვია, ეცდებიან ამ კანონის გაუქმებას, ოღონდ თუ შეიძლება ბრძო-
ლის მოგება მათთან, ვინც მწერლების სასულიერო ატებს ვნაისს,
არიქა, მწერლობას მტრობენო. არადა, სინამდვილეში, სერტიფი-
კატი მხოლოდ თავმჯდომარე შეიძლება ვადგეს აგრესიული უნი-
ვერსიტეტისთვის. ქვეყნური იქითკენ მიდის, რომ ისინი, ვისაც სინამ-
დვილეში "ქვეყანა ფეხზეუ ჰკიდიათ", მალე პატრიოტობის სერ-
ტიფიკატს მოითხოვენ.

და თუ მინც ბრძოლაზე და შეურაცხყოფაზე მივცა საუბარი,
სწორედ მწერალთა სერტიფიკირების კანონია მთელი თხუთ-
მეტასწლეულის მწერლობის შეურაცხყოფა და, საევალოა,
რომ ეს ხდება მწერალთა კავშირის სახელით.

საქართველოში, რასაკვირველია, არ მიმდინარეობს ბრძოლა
ქართულ მწერლობასთან, ქართულ კულტურასთან და არც შეიძ-
ლება მიმდინარეობდეს. "არც მამათა და შეილთა ბრძოლაა საში-
ში". უბრალოდ, ჯერჯერობით უჭირს ჩვენს ქვეყანას და მიმდინარე-
ობს ბრძოლა კორუფციასა და წესიერებას შორის, საბჭოურსა და
თავისუფლად აზროვნებას შორის, ნამდვილ მწერლობასა და
სერტიფიკირებულ მწერლობას შორის.

ერთი სოფელი ბიჭი კი პირქელბის: "შივე ხომ, ძამიკო,
სერტიფიკატი? მაგრები ხართ, მაგრები!"

10 აპრილს ეღუარა შევარდნაძის თაიისი
საარჩევნო წარმომადგენლის მოსახლეობის შირიდან მის
მიზანი ნდობით ახსნა.

პრეზიდენტის ამ სიტყვებმა ერთი ქალბატონი
ვახანსნა. იგი თბილისში, მედიკინების განაშრო-
ბის და შინძის ქუჩის კუთხეში მთელი დღის განმავლო-
ბაში მოითმინებოდა ზის და ყვავილებს ყიდის. რო-
დესაც სიცივე არ ანუხებს და არც მყიდველი ჰყავს,
ნიგნს ეთხოვლობს. მოდა, ამ ქალბატონმა ერთხელ
მოიხარა: ხშირად ვუყურებ, როგორი მწუხარ სახე
აქვთ ადამიანებს, რომლებიც ტროლიბუსით მგზავ-
რობენ; რა კარგი იქნება, პრეზიდენტმა ნახევარი სა-
ათი გამოეპნობოს და ტროლიბუსის მგზავრები და-
ავკვირდესო.

შემდეგ ვფიქრობდი, რომ ეს მართლაც ახალი
სოციალური ფენა - ტროლიბუსის მგზავრები-
ჩვენი ქალაქის მკვიდრთა ერთ ნაწილს, ალბათ, აღ-
არც ახსოვს, ბოლოს როდის იმგზავრა ტროლიბუს-
ით.

რატომღაც მგონია, ეფუარდ შევარდნაძის საარ-
ჩევნო სტრატეგია სწორედ ამ სოციალური ფენის -
ჭირბოძობი, ტროლიბუსის მგზავრების გადმობი-
რებაზე იყო აწყობილი. * * *

უქველია, რომ შევარდნაძეს ჰყავს საკუთრივ
თაიისი - მყარი და ერთგული ამომრჩეველი - X%
ნაიხასარჩევნო კამპანიის ლოკალი, ელექტორატის
დანარჩენი ნაწილისთვის იბრძოდნენ:

1. ეღუარდ შევარდნაძე;
 2. ასალ აბაშიძე;
 3. ჯუმბერ პატკიშვილი;
 4. თაიისუფლებისა და დემოკრატიის ეროვნული ცენტრი, ანუ ბოიკოტისტები (ცუნოდოთ მათ ბირო-
ბითია ბესო ჯღუღელის ალიანსი).
- ელექტორატის იმ ნაწილის ხმები, რომლებიც
მყარად არ უჭერდნენ მხარს შევარდნაძეს, სწორედ
ამ სექტორზე უნდა გადაწარმოებულიყო არჩევნის
საბოლოო სურათი მხოლოდ ამ გადაწარმოების შე-
დეგს დაადასტურებდა.

დავინფორმებო ბოიკოტისგან.

ბესი ჯუღელი აღიანის მთავარი მოთხოვნები იყო სა-
არჩევო კანონმდებლობის დახვეწა, მოსახლეობის აღწერა-
სამართლებრივი და, რაც მთავარია, არჩევნების შემადგომა-
ზე გადატანა. აღიანის ლიდერმა საინფორმაციო საშუალებე-
ზე განუცხადა, რომ მათ სამრეზიდენტო კანდიდატი პეტე
აღიანის გარეთ, თანაც, ისეთი კანდიდატი, რომელიც ჰყავს
მონგრება.

ბუნებრივია, ამ აღიანის რეალურ გეგმებთან დაკავში-
რებით ბევრი ეჭვი გაჩნდა, რადგან მოდესაც ბიზნესმენი,
პრეგამბიტორი აღიანის (რომელსაც ხელში მუდამ ვალკულა-
ტორი უჭირავს და რაღაც თვალს) ირინი საინფორმაციო პო-
ლიტიკურად გაიყრება და სრულიად უპირსპექტივო პარტიის
შეკრებიდან, მას ზურგს რამიმე "მაგარი" ათვალა უნდა
უპირსპექტივად. საინფორმაციო, რომ არჩევნების გადადების ამ-
სურველი იდეა ბესი ჯუღელს რისკიანი პოლიტიკური ნა-
ბიჯების გადადგმა არ უღირდა.

"მაგარი" გათვალისაზრდა დაკავშირებით თავიდანვე ორი ვა-
რიალუმი გამოიყო შემოძობილი:

1. ბესი ჯუღელი გადაინიშნა ხელისშეწყობაში, რომელსაც
სურდა, რომ დაფუნტული და არასარეზიდენტო პარტიე-
ბი არჩევნების წინ ერთიანი კონტროლის ქვეშ მოექცია.

2. ბესი ჯუღელი გადაინიშნა ეგრეთ წოდებულ "ომის
პარტიის" ძალებში, რომლებიც ვეგამდენდნ არეულობას, არ-
ჩევნების გადატანას და შემოგამომად აღხალი კანდიდატის
ნამოყვანებს. თუ როგორ შეიძლება "ომის პარტიით" პრეზი-
დენტობის კანდიდატის რეიტინგის "გაბერვა" დამჭერებულ
ტემპებით, ეს ყველაზე უფრო რუსეთში იცინა.

დღეს დაბეჭდილებით შეეცა მტკიცება, ამ ორი - ურთი-
ერთგამომრეცხავი ვერსიიდან რომელია სიმართლესთან ახ-
ლოს. თუმცა, ერთი მინიშნება მაინც არსებობს: სამრეზიდენტო
არჩევნების მეორე დღესაც, 10 აპრილს, ბესი ჯუღელი
პროკურატურაში დაიბარდა და აქტიური ბოიკოტის
მოთხოვნა არ მოუწონეს. თუ პროკურატურას და აღიანის
ლიდერის ურთიერთობა მომავალში კიდევ გაგრძელდება და
განვადდება, საკითხები ისლა დარჩება, - თუ საქმე ასე სე-
როსადად იყო, მაშ, რა ძალაა ჩაწალა აღიანის გეგმები?

ყველაფერი ჩინი იმით დასრულდა, რომ აღიანის არჩე-
ვნების წინ თავად მოსყვინდა ბოიკოტისკენ მოწოდება. ბოი-
კოტისკენმა ამომრჩეველს უხალისოდ სთხოვეს, რომ, პრე-
ტეტის ნიშნად, საარჩევნო ბარათები მათთან ოფისში მიე-
ტანათ. როგორც მოგვაგონებთ თამარ ჩიქიძე განხარტვა, მო-
ვალაქებით მხოლოდ რეკადუნენ, ბარათი კი არავის მიუტანა.

სხვათა შორის, რამდენიმე დღის წინ ბატონმა ასლან აბ-
აშიძემ ტელეკონფერანსიდან დაანამუსა ყველა, ვინც კი სიტუაცი-
ის ანალიზს ცდილობს - თქვენ რაღაცეებს იფიქროთ, როგორ
სეგულს გვაბარალებთ, ჩვენ კი მარტეც ნაბიჯებს ვეგაბით. ამ
ლაღიკით, უნდაურ მოვლენებში კანონმდებლებს კი არ
უნდა ვეჭვობოთ, არამედ - მადვისი პოლიტიკური უშინებობა.
ამავე ლაგოთი, შესაძლებელია, მესამე გზის აღიანისად წა-
მოსულ ბესი ჯუღელსაც არავინ შეგარველობდა და მას მხო-
ლოდ საკუთარმა პოლიტიკურმა ალბომ უშტყუნა - სულ ეს
იყო.

შედეგი კი ყველა შემთხვევაში ერთია: ბოიკოტისკენმა
ელექტორატის ხმებისთვის ბრძოლა პირმინდადა წააგეს. ეს
ხმები პოტენციური საარჩევნო ხმებდა იქცა და, საბოლოოდ,
როგორმოდაც კანდიდატს შეემატა. თუმცა, როგორ მოხერხდა
ბოიკოტისტი ლიდერების აქტიური პოზიციის სრულ პასიუ-
რობაში გადახრდა უშუალოდ არჩევნების წინ -
უცნობია.

ელექტორატის მეორე ნაწილის ხმებისთვის
ასლან აბაშიძეს უნდა ეძიროდა.

თუმცა, ამჯერად დიდი ბრძოლა მას აღარ
სჭირდებოდა. როცა იბრძოლა (საპარლამენტო
არჩევნების წინ), მიიღო ის, რაც მიიღო: მოქა-
ლქეთა კავშირმა გაიმარჯვა და ასლან აბაშიძე
უნტეტრესო გახდა იმ ძალებებისთვის, რომელსაც
იმედადაც აჭარის ლიდერი ცენტრალურ ხელ-

სუფლებას პრობლემებს უჭმინდა. ახლა ძნელი სათქმელია,
აბაშიძის ზოგის საპარლამენტო არჩევნები რომ მოეგო, 9
აპრილს კი იტყვიოდ შეგარდნაძის მტრეცე; შესაძლებელია, არა
აბაშიძე ან პატიაშვილი, არამედ - ვილაც სეცა.

პოლიტიკური მოვლენების ლოგოვა დასაბუთურებს, რომ ას-
ლან აბაშიძე საპარლამენტო არჩევნების წაგების შემდეგ საყ-
რდენის გარეშე დარჩა. მას აღარაღიანი დარწმუნდა იმის გარ-
და, რომ დღეს თუ ხვალ შეგარდნაძისკენ მიმავალი გზები
ქებნდა და შერჩაბა ამისთვის საუკეთესო დრო - საპრეზი-
დენტო არჩევნები.

რა მიზეზი ასლან აბაშიძემ, ამას მომავალი გვიჩვენებს.
სამაგიეროდ, დღესაც აშკარაა, რა მიზეზი დედურად შეგარ-
ნაძემ აჭარის ელექტორატის ხმების სილიდეროი ნაწილი და
ზურაბ ყვინის შეხედრება-შერჩევა ასლან აბაშიძესთან.

ყვინას ჩახვალა ბათუმში მართლაც პოლიტიკური მოე-
ლენა იყო. ჯერ კიდევ 1997 წლის ნოემბერში ჩვენ ვწერდით,
რომ იმის შემდეგ, რაც პარლამენტის თავმჯდომარის ტერი-
ორსტობა დაბრუნდა, ასლან აბაშიძე და ზურაბ ყვინი ერთ
პოლიტიკურ სივრცეში ვერ მოთავსდებოდნ. ეს დღესაც რეა-
ლურია. გაბუტყული შენარჩუნებული წინასწარობა უხალსა-
ლოდ ვერ გატეტრდებოდა. ადრე თუ გვიან, ერთ-ერთი მზა-
რე უნდა გაეტეტრებოდა.

სწორედ ეს მოხდა სამრეზიდენტო არჩევნების წინ. პრე-
ზიდენტმა აბაშიძის სისუსტის პირველივე მომენტე გამოიყე-
და და ყვინა ბათუმში გაუშვა, თან, "ზურგის" თვითონ "გა-
უფარდა". აღხალი, ამ პოლიტიკურ თამაშში მთავარ როლს ატე-
არის მოსახლეობა ასრულებს. შეგარდნაძის საპრეზიდენტო
გადაის ამინურვის შემდეგ, აჭარის მოსახლეობის მხარდაჭე-
რა პერიტონ დასჭირდება სერიოზული პოლიტიკური ამბი-
ციების მქონე ნებისმიერ ფიგურას. "გაბუტყის" პოლიტიკური
ყვინა წააგებდა ზუსტად იმას, რასაც აუცილებლად მო-
ვებდა მისი რომელიმე პოლიტიკური მტრეცე - აჭარის მო-
სახლეობის მხარდაჭერა.

ამიტომ, ყვინის წინასწარჩევნო ვიზიტს აჭარაში, შესაძ-
ლებელია, გაცილებით მეტა დატვირთვა ჰქონდა, ვიდრე ერთი
შეხვედრა ჩანდა. ცხადია, ეს იყო შეხვედრა ნაბიჯი, რომე-
ლიც ერთმანეთისკენ გადადგეს ყვინა და აბაშიძე, მაგრამ,
საინფორმაციო, რომ ეს იყო კიდევ უფრო დიდი ნაბიჯი,
პრეზიდენტის მიერ გადადგმული ზურაბ ყვინის მიმართუ-
ლებით.

ერთადერთი, ვისაც ასლან აბაშიძე ზურგი შეეცა საპ-
რეზიდენტო არჩევნებში, გუმბერ პატიაშვილი იყო. აჭარის
ლიდერმა ბოლო სტრატეგული შეკრებაზე მინიჭა მხოლოდ
აღორძინების კავშირის პოლიტსაბეჭო, რომ ზუსტად იმას
ნიშნავს, რომ ასლან აბაშიძე აღიანი ენდობა აღიანის პარ-
ტიებს და მათ ლიდერებს.

რამდენად გულწრფელია აჭარის ლიდერი თავის წყენა-
ში, ამის გათვლა, ჯერჯერობით, მართლაც შეუძლებელია.
სამაგიეროდ, ფაქტია, რომ წინასწარჩევნო კამპანიის ფინში-
ზე ასლან აბაშიძემ პატიაშვილი აჭარაში აღარ ჩაუშვა, ხო-
ლო შეგარდნაძის მონიშნებით გაულისხმა თავარის შერჩევა ამ-
ომრჩეველმა შესახედრად ეს კი იმას ნიშნავდა, რომ ას-
ლან აბაშიძემ თავისი სუფთიანი ხმები არაოფიციალურად
შეგარდნაძეს გადაულოცა.

ბოლოს, თვალის მიგადენით ელექტორატის იმ ნაწილს,
კისი ხმებისთვისაც გუმბერ პატიაშვილი იბრძოდა,
ის აბაშიძისთვის, რომლებიც პატიაშვილთან შეხვედრების
დრის მიუღო ემოციას აქსოვდნენ შეხახილში: "ჯუმ-ბე-რი
ჯუმ-ბე-რი" - უსათუოდ ნაწილიდნენ არჩევნებზე და ხმას
თავის რჩეულს მისცემდნენ. პატიაშვილმა ბევრი
ხმა მიიღო მოსახლეობის იმ ნაწილისგანაც, რე-
მეზლაც უკიდურესად უჭირს ახალ დროსთან შე-
გუება და თავისი ოჯახის პრობლემებში უშუა-
ლოდ პრეზიდენტს ადანაშაულებს. მაგალითად,
ქუჩაში მოვაჭრეთაგან მე ბევრი შეხვდა ისეთი,
რომელიც ამბობდა, რომ ხმას გუმბერ პატიაშ-
ვილს აძლევს.

ამავდროულად, პატიაშვილის წინააღ-
დეგე მუშაობდა რამდენიმე ფაქტორი: 9 აპ-
რილი; მამუცა; გარეგანის შერჩევა საარჩე-

ნო შტაბის ხელმძღვანელად; მთავარი ვერსია და ეჭვი იმის თაობაზე, რომ პატაშვილის მონაწილეობა არჩევნებში ყველაზე მეტად შევარდნიანის ბანაკ აძლევდა ხელს; დაბოლოს, ასთან აბაშიძისა და ჯუმბერ პატაშვილის შორის ურთიერთობის დაძაბვა უშუალოდ არჩევნების წინ.

მოსახლეობის ერთი ნაწილის აშკარა მხარდამჭერის მოუხედავად, თავიდან ბოლომდე გაუგებარი დარჩა პატაშვილის გადამწყვეტილება, რომ მას კენჭი ეყარა საპრეზიდენტო არჩევნებში. იგი, ისევე როგორც ბოიკოტისტები და ასლან აბაშიძე, ამჯერად სრულად მიტოვდა რუსეთმა. ამის შემდეგ პატაშვილს ორი არგუმენტი შეიძლება ჰქონოდა საპრეზიდენტო არჩევნებში მონაწილეობისთვის:

1. პოლიტიკურ გულუბრყვილობაზე დაშვებული საპრეზიდენტო ამბიცი.
2. ცივილიზებული სამყაროსა და დემოკრატიის წინაშე მძაფრი პასუხისმგებლობა, რომელიც ჰკარანახოდა, რომ შევარდნიძე სერიოზული კონკურენტის გარეშე არ დაეტოვებინა.

პატაშვილის საარჩევნო კამპანიის მთავარი მხარდამჭერი ის იყო, რომ მან მოსახლეობის პასუხების ნაცვლად მისი ხმის კოტეჯი შესთავაზა.

მაგალითად, გაუგებარი დარჩა, თუ ვინ დააფინანსა ნიქნასარი წავებული საარჩევნო კამპანია: რუსეთმა - არა, აბაშიძემ - არა, წარმატებული ბიზნესმენებისთვის ეს მეტისმეტრი რისიკი იქნებოდა და ამიტომ, ალბათ, - არა. რჩება თავისუფალი პატაშვილი, ან, ისევე და ისევე, დემოკრატიის მამები. ეს უკანონო მართლაც ბუნდოვანია.

საბოლოო კოტეჯები აბაშა ჯუმბერ პატაშვილის და ასლან აბაშიძის ურთიერთობაშიც.

ერთი კვირის წინ ასლან აბაშიძეს სანდო ხაზის მემფეობით შეუთვლია პატაშვილისთვის, რომ თავისი კანდიდატურა მოეხსნა. პატაშვილმა კი მას არ დაუჯერა. რატომ არ განიხილა ამ ორმა სერიოზულმა ადამიანმა ისოდენ სერიოზული საკითხი პირისპირა - უცნობია. აგრეთვე უცნობია, რა მოტივით არ გაიზიარა პატაშვილმა ასლანის პოზიცია: ან იმიტომ, რომ ძალიან უნდოდა პრეზიდენტობა, ან კიდევ - დემოკრატიის იდეალს ვერ უღალატა. ისე, ლოგიკური იქნებოდა, რომ პატაშვილს თავისი კანდიდატურა მართლაც მოეხსნა და შევარდნიძე კონკურენტის გარეშე დაეტოვებინა. ამ შემთხვევაში, საარჩევნო ტაბლოზე მონაცემები ამჯერად განვადგებოდა: შევარდნიძე - 80%, დანარჩენები - 0,1%-დან 0,3%-მდე ისე, საინტერესოა, რა მოტივით აძლევდა ასეთ რჩევას აბაშიძე პატაშვილს?

ჯუმბერ პატაშვილის უარმა ვითარება გააშთაყა: არჩევნებამდე 5 დღით ადრე აჭარის ლიდერმა საჯაროდ განაცხადა, რომ პატაშვილის საპრეზიდენტო ამბიციამ მთლიანად დაანგრია ბოლქის სტრატეგია. ხოლო ასლან აბაშიძის ამ განცხადებით დაზნეულმა თუ განანწყუნებულმა ბატონმა ჯუმბერმა ნადრეგად შეწყვიტა საარჩევნო კამპანია. ამით მან კიდევ ერთხელ დაადასტურა საკუთარი სისუსტე.

თუმცა, პატაშვილის კანდიდატობის მაშინ დაესვა წრეტილი, როდესაც საარჩევნო კამპანიის პირველსავე დღეებში მას კვერცხი ესროლეს. ვინც არ უნდა მოექცეოდა ასე უღირსად, ამის შემდეგ პატაშვილისთვის ხმის მიცემა შეუძლო მხოლოდ იმ ამომრჩევებს, რომლებიც კვერცხებნარყო პრეზიდენტზე ყაბულსა.

მთელი ამ გაუგებრობების ფონზე, სადვირებელია, რომ პატაშვილმა წაიღო საკუთარი თავისი ამომრჩევლის ხმები, მაგრამ დაკარგა აჭარის მოსახლეობის ხმების დიდი ნაწილი და მერყევი ხმები, ალბათ, მოიანად.

ესე იგი, ედუარდ შევარდნიძეს საარჩევნო ასპარეზზე დარჩა თავისი ერთგული ამომრჩევლის ხმები + პოტენციური ბოიკოტისტების ხმების ნაწილი + ასლან აბაშიძის მომხრეების ხმების უმეტესობა + მოყოყმანე ელექტორატის ხმები.

მწელი სათქმელია, მთლიანობაში ეს იყო თუ არა არჩევნებში მონაწილეობის ხმების 80%. ადგილობრივი ხელისუფლება და ადგილობრივი საარჩევნო კომისიები, ტრადიციულად, მეტისმეტად გულმოდგინედ ემსახურებინან ხელისუფლებას;

ბას; იმ შემთხვევაშიც კი, როდესაც მას დათურ სამსახურს უწევდნ. ამიტომ, მოსახლეობა უნდალოდ საარჩევნო მანქანებზე უნდობლად ეკიდება. არადა, მთელი საარჩევნო კონტექსტის გათვალისწინებით, ოპორტიზმის მიერ ნებისით თუ უნებართვო შევარდნიანისთვის დათმობილი გეგმების ჯამში "საჩუქრების" გარეშეც ევროპულ მანქანებზეც გაცილებით მაღალი იქნებოდა.

არჩევნების დღეს ედუარდ შევარდნიძემ, ალბათ, აკრიფა ყველა ხმა, რომელიც წინასაარჩევნო პერიოდში პოლიტიკურ მტოკეებს დათმობინა. ამისთვის მან რამდენიმე გამჭვირავად წინასაარჩევნო ტექნოლოგია გამოიყენა: მოსახლეობას აწვედა გარე სამყაროს მხარდაჭერა (კუმნას, ალივის, ქიზაირიანის, შროდერის, ტენეტის ვიზიტები); მოსახლეობის დაპირდა, რომ "ხელი არ აუკანკალდება" დანაშაულების დასასჯელად; მრავალჯერ მითრუნდა საკუთარი პროგრამის სოციალურ ნაწილს და ბევრი ისაუბრა სიღატაკის, სიღარიბის და უმუშევრობის აღმოფხვრებაზე; პირადად შეხვდა მოსახლეობის საქართველოს ყველა კუთხეში; მისი საარჩევნო შტაბის ლოზუნგობით მუშაობა (კვანისა და ლორთქიფანიძის შეხვედრები მოსახლეობასთან) დამატებითი სიმყარის განცხადებით ადორნირების ბანაკის შეუთანხმებლობის და დაქაქსულობის ფონზე; დაბოლოს, პრეზიდენტო გამოიყენა სამოქალაქო შერიგების ინიციატივით, რითაც თავიდან აცილა ახალი 9 აპრილი - მომიშლე პატიმრების თვითმკვლელობა. ამ გადაწყვეტილების მნიშვნელობა ერთნაირად შეაფასეს არა მხოლოდ პატიმრებმა, არამედ ნეიტრალურმა საზოგადოებამაც.

ამ საპრეზიდენტო ნაბიჯებს ემატება მუდმივმოქმედი ფაქტორები: სტაბილურობა, საერთაშორისო პროექტები, აბრეშუმის გზა, ქართული ნავთობისა და გაზის პერსპექტივები და სხვა დანარჩენი, აგრეთვე, გაუსაძლისი საინფორმაციო შტურმი ტელევიზორებით.

ყველაზე მთავარი, რამაც მთლიანად განსაზღვრა წინასაარჩევნო კამპანიის და უშუალოდ არჩევნების შედარებით მშვენიერ ხასიათი, ეს არის რუსეთის ჩაურევლობა საპრეზიდენტო არჩევნებში. როგორც და რის საპრეზიდენტო მოახერხა ამჯერად შევარდნიძემ ის, რაც ვერ მოახერხა ნახევარი წლის წინ საპარლამენტო არჩევნების დროს - უცნობია. ფაქტია, რომ არჩევნების დასკვნით ეტაბზე რუსეთის მაცნე კვლი აღარ ჩანდა.

სადვირებელია, რომ ამდენი ძალისხმევა ედუარდ შევარდნიძეს დასჭირდა არა ახალ დროსთან კარგად ადაპტირებული, წინამდებელი ადამიანების მისაშრომად, არამედ, მისთვის ძნელად მისაწვდომი სოციალური ფენის - ტროლკობის მგზავრების წინების მოსაპოვებლად.

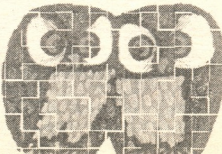
დაბოლოს, ერთი ეკიზოდა: მეტრის გაგზინა მგზავრების დედა თუ შვილთან ერთად. ბიჭი სამი წლის იქნება, გოგონა - რვის. უყვებ ბიჭი თავის დას მიუბრუნდა და ეუბნებდა: - იგი, მე შევარდნიძე მაქვს.

- აბა, მაქვს, - სიხოფს გიგონა.

ბიჭი საქმიანი სახით იღებს ჯიბიდან პატარა საფულეს და დას შორიდან დაანახებს ბევრჯერ გადაკეცილ ფურცელს.

- ეგ რომელია, განახლების პოლიტიკა? - კითხულობს გოგონა.

...ამ საუბარს არჩევნებამდე ილი დიდი ადრე შევეხნარი მეტროს ედუარდ და ჩემთვის ვიფიქრო, რომ ედუარდ შევარდნიძის საარჩევნო შტაბს კარგად ჰქონდა საქმე.

პანბანა ქოხანია

"პარესტროქის" დაწყობისთანავე საგჭოთა საზოგადოებაში დაიწყო თანამდებობის პირთა პრივილეგიების კრიტიკა, რომელიც ძირითადად ქვეყნის შიგნით არსებული ანტისაბჭოური წრეებიდან ისმოდა. რამდენიმე წელიწადში თვითონ ამ ანტისაბჭოური წრეებიდან გამოსულები ხელი-სუფლები მოხდნენ, მაგრამ პრივილეგიების პრობლემა ამ შემთხვევაში გადაუჭრელი დარჩა. საქართველოში კომუნისტების შედეგად ჯერ გამსახურდიას "ეროვნულმა" ხელისუფლებამ მოირგო პრივილეგიები ყოველგვარი მორიდების გარეშე, მერე კი, ყველა შემდგომმა ხელისუფლებამ.

ჩინეთის მთავრობის ერთ-ერთ ნარჩობადგენელს მიუტანეს ანგარიში ჩინეთის პროვინციებში მოსამართლეების უკანონო შემოსავლების შესახებ. მთავრობის ნარჩობადგენელმა ნაშოქრა ყველა იმ მოსამართლის თანამდებობიდან გადაყენების საკითხი, რომლებიც ქრთამად დიდი ოდენობის თანხას იღებდნენ. მისი აზრით, მოსამართლეები დიდი ოდენობით ქრთამის აღებით ხელს უწყობდნენ საზოგადოებაში ხელისუფლებისადმი უკმაყოფილების გავრცელებას. მისივე აზრით, მოსამართლეებს ქრთამად უნდა შეეთხოვათ ის თანხა, რის გადადასახვა საშუალო ჩინელი მეფარებით იოლად მოახერხებდა და შესაბამისად, მთავრობის ნარჩობადგენელს არანაირი უაყოფიერი დამოკიდებულება არ გამოუსატყავს იმ მოსამართლეებისადმი, რომლებიც, ანგარიშის მიხედვით, ქრთამს მოსახლეობისგან შედარებით ზომიერი ოდენობით იღებდნენ.

პრივილეგია სახელმწიფოში ორგვარია. ერთი სახის პრივილეგია კანონიერია. ასეთია სახელმწიფოს ხარჯზე მიღებული სხვადასხვა მატერიალური სიკეთე - ავტორისაწარმოები, მძღლის მომსახურება, სანავი სახელმწიფო ბიუჯეტის ხარჯზე, სახელმწიფო ავარაკი და ა. შ.

ამასთან ერთად, არსებობს არაკანონიერი პრივილეგიებიც, რაც გამოიხატება სახელმწიფოს მხრიდან ხელისუფლების ნარჩობადგენლების და ხელისუფლებასთან დაახლოებული წრეების უკანონო მოქმედებებზე თვალის დახედვით. სხვაინარად რომ ვთქვათ, სახელმწიფოს მხრიდან პრივილეგირებული წრეებისთვის გაცემულია ხელშეუხებლობის ზეპირი გარანტიები. თუმცა, ასეთი გარანტიები მოქმედებს იქამდე, სანამ პრივილეგირებული ფენა მოჩინოვდა ასრულებს პოლიტიკურ დავკვებს და როცა იგი ამ დავკვების წინააღმდეგ მიდის, ყველა უკანონო პრივილეგია, რომლითაც სარგებლობდა პრივილეგირებული ფენის ნარჩობადგენელი, მის წინააღმდეგ პრალაბებათა სერიად იტყვება ცხადია, ასეთ შემთხვევაში კანონიერი პრივილეგიებსაც წერტილი ესმება.

აქედან გამომდინარე, პრივილეგიები პოლიტიკური სისტემის მართვის ერთ-ერთი მექანიზმაცაა და, თუ ქვეყანაში დაშვებულია პრივილეგიები, იგულისხმება, რომ ხელისუფლება მას იბეჭებს პოლიტიკური მართვის არსენალში.

პრივილეგიები ადვილად ჩნდება არისტოკრატიული ეკონომიკის პირობებში, მაგრამ მათი დამკვიდრებისთვის აუცილებელია პრივილეგირებული წრეების საზოგადოებისგან იზოლირება. ამისათვის არასამართლებრივი სახელმწიფო ქმნის საზოგადოებრივი აზრის დაბლოკვის სისტემებს, რაც, ერთი მხრივ, უზრუნველყოფს პრივილეგირებული წრეების საზოგადოებრივი აზრისგან იზოლირებას და მეორე მხრივ, პოლიტიკური კურსიდან ამოვარდნილი პრივილეგირებული პირების კონტროლის თავისუფლებას.

კორუფციული მოვლენები, საბოლოოდ, დასხება პრივილეგირებული წრეების უკანონო შემოსავლებში. საქართველოს უახლესი ისტორიიდან არაერთი მაგალითის მოტანა შეიძლება, როცა სასამართლოს წინაშე წარდგენილ თანამდებობის პირები პრივილეგირებული წრეებიდან. მათ მობრალად ქრთამის აღება ან სახელმწიფო ქონების დატყვევა წაუყენეს. ყველა ასეთ შემთხვევაში, თანამდებობის პირები პოლიტიკური ინტერესების მსხვერპლი იყვნენ და ასეთი დატყვები ზოგადად კორუფციის წინააღმდეგ არ იყო მიმართული.

პრივილეგიები, რომელიც ხელისუფლებას არ ეთმობა

ამიტომაც, თანამდებობის პირთათვის კორუფციული სამართალდაზღვევისთვის ბრალის წაყენება კორუფციის დონის არასადასაძვირებელი, უზარალად, ხელოვნად პრივილეგირებული წრეების ხელისუფლების პოლიტიკურ ინტერესებთან მექანიკური ინტეგრაცია.

ამ პროცესებისგან საზოგადოება ყოველთვის იზოლირებული იყო, რადგან მას პროცესებზე ზემოქმედების არაინარი ბერკეტი არ გააჩნდა.

აინაშულების განმავლობაში საზოგადოება ეგუებოდა ამგვარ მდგომარეობას, უფრო მეტიც, საზოგადოების დიდი ნაწილი თავგანწირვით ცდილობდა თავადაც შეეღწია ორგანიზმის პრივილეგირებულ ფენაში. მეორე ნაწილი გულმოდგინედ ასრულებდა პრივილეგირებული ფენის დავალებებს, მესამე კი მაკურბლის როლს სრულებდა. შედეგად, ჩამოყალიბდა თანამდებობის პირის, უფლებაშეზღუდული მოქალაქეების და მაკურბლებელი ჩინოვების ფსიქოლოგია, რაც დღემდე ფუნდამენტურად საბჭოურ სახეს ინარჩუნებს.

საზოგადოების ფსიქიკაში საჯარო საშასურში მყოფი თანამდებობის პირი ჯერ კვდა პრივილეგირებული პერსონა, რომლის ბედსაც ხელისუფლების ნება წარმოაჩინებს კონტროლებელი ორგანოების საშუალებად. საზოგადოება არ არის ორიენტირებული კანონზე და არ აქტიურობს უკანონო მოვლენების გამოსაწვანად. საზოგადოება ადვილად ეგუება კანონის დარღვევას, რადგან დარწმუნებულია, რომ მისი მონდობება კანონის დაცვის საქმეს ვერ გააუმჯობესებს. ძალიან ხშირად, საზოგადოება არც კი ცდილობს გაიგოს, რა არის კანონიერი და რა უკანონო, რადგან ფიქრობს, რომ კანონი მინც არ განმარტავს. საზოგადოება მზად არის, კრიტიკულ წერტილზე ტვირთთან დატვირთვით პირების მიერ წარმოქმნილი პრობლემები.

საირ შემთხვევაში, დღევანდელი თანამდებობის პირის კვირა იწყება საბჭოური პერიოდთან. თავის დროზე, სწორედ მათი დიდი ნაწილი იბრძოდა პრივი-

ლეგიონერულ ფენაში შესაძლებელია და აქედან გამომდინარე, დიდი "გამოცდილება" გააჩნია.

მაკონტროლებელი ორგანიზების წარმოადგენლები ორიენტირებული არიან ხელისუფლების ნებაზე ისინი ცდილობენ განახორციელონ ხელისუფლების ნება და არა კანონი, რადგან მიიჩნევენ, რომ მათი პირადი მდგომარეობა და მოქმედებულება ხელისუფლებაზე და არა კანონზე. მაკონტროლებელი ორგანიზები თავიანთი ფუნქციის ხედავენ ხელისუფლებაზე და არა საზოგადოების სამსახურში, ამიტომ ისინი მაქსიმალურად ამყარებენ იმ პრიციპებს, რომლებმაც გამჭვირვალე უნდა გახადონ საზოგადოებრივი ურთიერთობები. მაკონტროლებელი ორგანიზების წარმოადგენლები თავად იმყოფებიან პრივილეგიურად ფენის გარეშე და შესაბამისი მითითების მიღებამდე აქტიურებით არ გამოიჩნებიან.

ასეთი პოლიტიკურ და ფსიქოლოგიურ ფონზე საქართველოში განხორციელდა გარკვეული საკანონმდებლო ცვლილებები. 1998 წელს პარლამენტმა მიიღო კანონი "საჯარო სამსახურში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ", რომლის მიხედვითაც საჯარო სამსახურში მყოფი თანამდებობის პირების ქონებრივი მდგომარეობა იურიდიულად გამჭვირვალე გახდა. თანამდებობის პირები კანონით ვალდებული არიან ყოველწლიურად შეაფასონ ქონებრივი მდგომარეობის და საფინანსო დეკლარაციები.

კანონის მიღებიდან თითქმის ორი წლის შემდეგ თავისუფლად შეიძლება იმის თქმა, რომ აღნიშნულ კანონს არანაირი ფუქტუა არ მოჰყოლია.

კანონის არსი იყო ის, რომ თანამდებობის პირების ქონებრივი მდგომარეობის და შემოსავლების გამჭვირვალობით, თანამდებობის პირებს გარკვეულად უნდა გააჩვენებოდათ უკანონო შემოსავლების მიღება. თუმცა, აღმოჩნდა, რომ ზემოთ აღნიშნულ კანონში ჩადებული დროებითი ასეთი შინაარსი არ გაულისხმობდა.

თანამდებობის პირების ქონებრივი მდგომარეობაზე საზოგადოებრივი კონტროლის დამყარებას არაფექტურს ხდის კანონმდებლობაში არსებული გარკვეული ხარვეზები, კერძოდ:

კანონის მიხედვით, საჯარო სამსახურში მყოფმა თანამდებობის პირებმა თავიანთი ქონება და შემოსავლები დეკლარაციებში უნდა წარმოადგინონ საკუთარი შეფასებებით. ამის გარდა, კანონმდებლობით თანამდებობის პირის ქონებას საბაზრო ფასებით შეფასებისა და შეტყობის ავტომატურ-ტინაში ცნობილება და რაც მთავარია, კანონი არ ითვალისწინებს თანამდებობის პირის მიერ დეკლარირებული მონაცემების გადამოწმებას. კანონის ასეთი მოთხოვნები თანამდებობის პირს თავისუფალი ლავირების უფლებას ანიჭებს. ჯერ ერთი, დეკლარანტი ვალდებული არაა დაასაბუთოს მისი სასტატუსო ქონების წარმომავლობა, მან მხოლოდ უნდა შეაფასოს (ისიც საკუთარი შეხედულებით) თავისი ქონება და შეიტანოს დეკლარაციაში. მეორეც, კანონი საერთოდ არ განსაზღვრავს დეკლარირებულ ქონების გადამოწმების შექმნილებებს, რის გამოც თანამდებობის პირს საშუალება ექვლება, თანამდებობის დაკავების მომენტში ხელეწონარად გაზარდოს საკუთარი ქონების სასტატუსო მონაცემები და ამით, დეკლარაციის მეორედ შეესაბამე, წინასწარ მოახდინოს დეკლარაცია იმ არაკანონიერი შემოსავლებისა, რომელიც შესაძლებელია მიიღოს საჯარო სამსახურში ყოფნის პერიოდში.

კანონის მიხედვით, საჯარო სამსახურში მყოფი თანამდებობის პირი ვალდებულია, დეკლარაციაში შეიტანოს ინფორმაცია მხოლოდ მასთან მცხოვრები ოჯახის წევრების ქონებრივი და ფინანსური მდგომარეობის შესახებ. კანონის ასეთი მოთხოვნა სრულიად კორექტულია თვითონ თანამდებობის პირის მიმართ, მაგრამ რადგან ქონებრივი მდგომარეობის დეკლარირებაზე არანაირი ვალდებულება არ აქვთ თანამდებობის პირების ახლო ნათესავებს (შვილი, ძმა, და, მშობლები, რომლებიც მასთან არ

ცხოვრობენ), თანამდებობის პირის მიერ დეკლარირებული შემოსავალი ასეთი ნათესავების საშუალებით უკვალოდ გაქრება. ცნობისათვის, დასავლეთის ქვეყნებში დეკლარირება-და ყველა ფიზიკური პირის შემოსავლები. აქედან გამომდინარე, თანამდებობის პირებს საშუალება არ აქვთ ახლო ნათესავების ხარჯზე მოახდინონ უკანონო შემოსავლების ლეგალიზაცია.

დეკლარანტი თანამდებობის დაკავების მომენტში ვალდებული არაა გამოაქვეყნოს ინფორმაცია მისი ახლო ნათესავების სოციალური მდგომარეობის და საქმიანობის შესახებ. ე. ი. კანონის მიხედვით, საზოგადოებრივი კონტროლი არ ხორციელდება ისეთ შემთხვევებზე, როცა დეკლარანტი მიერ თანამდებობის დაკავების შემდეგ, მისი ახლო ნათესავები იწყებენ წარმატებულ საქმიანობა საქმიანობას, წარმატებას კი შეიძლება დეკლარანტის თანამდებობრივი მდგომარეობა განაპირობებდეს. თანამდებობის პირის ახლო ნათესავების აშკარა საქმიანობა საქმიანობით მიღებული თანხები კანონის დარღვევის გარეშე შეიძლება მიიღოს თვითონ თანამდებობის პირმა ზემოთ აღნიშნული მეთოდებით.

არცერთ სახელმწიფო ორგანიზაციაში არ ევალება თანამდებობის პირების მიერ სხვადასხვა პერიოდში შეცვლებული ქონებრივი დეკლარაციების ერთმანეთთან შედარება და ანალიზი. აქედან გამომდინარე, იმ შემთხვევაშიც, თუ თანამდებობის პირის დეკლარაციებში დიფიციენტებია დაუსაბუთებელი შემოსავლები, პასუხისმგებლობის საკითხი თანამდებობის პირის წინააღმდეგ არ წარმოიქმნება.

ამის გარდა: საზოგადოების დიდი ნაწილი ინდივიდენტულია საჯარო სამსახურში მყოფი თანამდებობის პირების შემოსავლების კონტროლისადმი, რასაც მნიშვნელოვნად განაპირობებს ათწლიულების განმავლობაში ჩამოყალიბებული ფსიქოლოგიური პირობები.

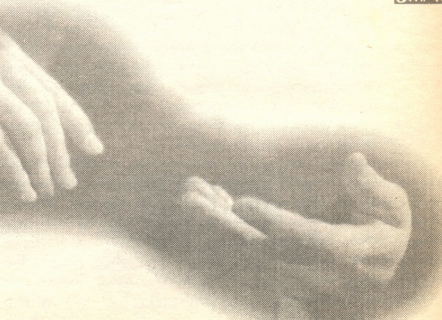
საზოგადოების დიდი ნაწილი არ არის უარყოფითად განწყობილი უკანონო შემოსავლებისადმი.

საზოგადოების დიდი ნაწილი ვერ ხედავს თავის ფუნქციის თანამდებობის პირების არაკანონიერი ქმედების კონტროლის საქმეში.

დღემდე საქართველოში არც ერთი თანამდებობის პირის წინააღმდეგ არ წამოჭრილა პასუხისმგებლობის საკითხი უკანონო შემოსავლების გამო.

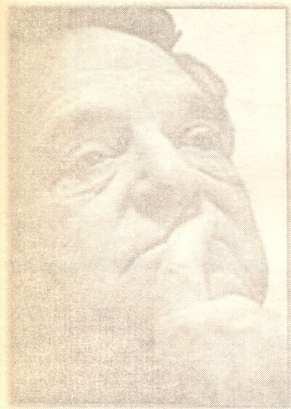
დაბოლოს, პარლამენტმა, რომელმაც კანონი "საჯარო სამსახურში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ" ამგვარი ფორმით მიიღო, თავისთავად გამოიხატა პრობლემისადმი საკუთარი დამოკიდებულება. საქართველოს პარლამენტმა, ფაქტობრივად, ბოლომდე უარი ვერ თქვა უკანონო პრივილეგიებზე. ამგვარ პრივილეგიებზე უარის თქმა დღესაც გრძელდება, სანამ კანონი არსებული ფორმით მოქმედებს და მხოლოდ კოსმეტიკურად ალამაზებს საქართველოს ცენტრ ნოვდებულ დემოკრატიულ იმიჯს.

სტრიქონი

პირველი სურათი

1996 წელს რუსეთის სახელმწიფო

ლო სატელეფონო პოლიტიკური კომპანია "სვიაზინფოსტის" აუქციონში მონაწილეობის მიღება გადაწყვიტა. ამ გადაწყვეტილებამდე მისვლა იოლი არ იყო, რადგან უკვე ვიცოდა რუსეთში კორუფციის ყოვლისმომცველი მასშტაბების არსებობის შესახებ. ბუნებრივია, ჩემთვის ბევრად მარტივი იქნებოდა საქველმოქმედო საქმიანობით შემოვადარდულიყავი, ამით ყოველგვარ სინონიმურსაც ავირიდებდი, მაგრამ მიმანდა, რომ რუსეთის მანძილზე ქველმოქმედებაზე უფრო უსუსური ინტელექტუელი ესაჭიროებოდა. ამ რწმენით დავეშვი საკუთარი ოლიგოპოლიდან, "სვიაზინფოსტის" აუქციონში ჩავიბიძგე და გაემიარევი კიდეც (მაგრამ, თუ რუსეთში მძარცველურის ნაცვლად კანონზე დაფუძნებული კაპიტალიზმი არ დამკვიდრდა, მთელი ჩემი ფლანატრობა წყალში გადაყრნილი აღმოჩნდება). ეს იყო ერთ-ერთი პირველი ნამდვილი აუქციონი რუსეთში, რომლითაც სახელმწიფო პირში ჩალაგებულდებოდა არ დაჩანა. მოხებდავად იმისა, რომ გასაყიდი ობიექტის ფასი ცოტანა მაღალი იყო (2 მილიარდი დღე ტრანს ნაჯღები), მე იგი მომგებინა კაპიტალაბანადებდა მეოწინე იმის იმე-დით, რომ კანონმორჩილი კაპიტალიზმი, როცა იქნება, მინც დამკვიდრება-შეუ-ქი.

სამწუხაროდ, რეალობა სრულიად სხვაგვარი აღმოჩნდა. ეს აუქციონი ოლიგარქებს შორის გაფორმებული შეხლა-შემოხლის დასაწყისად იქცა, რომელიც შემდგომ "ქურდული გარჩევები" და შეტაკებები გადაიზარდა. როგორც გაცხადდა, ზოგი ოლიგარქი ქვეყანაში ცვლილებების მომხრე გამოვიდა, სხვანი კი უწინააღმდეგოდნენ ამ პო-ზიციას, რადგან საშარბოლიანობის პრინციპით მოქმედება მათთვის უცხო და მიუღებელი იყო. მივარევი მონიშნალ-დევე ბორის ბერეზოვსკი გახალდა. იგი სიტუაციის ადვიტებით იმუქრებოდა.

მწარე საზოიძრალი და რუსეთის ომიავკლის რწმეა

თუკი შეპირებულს ვერ მიიღებდა და ახარულა კიდეც შეუქარა. ჩვენ რამდენჯერმე ვისაზურეთ გულაბდილა, მაგ-რამ მისი გადარწმუნება ვერ შეეძლო. ბერეზოვსკის სიმდიდრე ქალაღდზე მი-ლიარდებს მოითვისის. მისი მიაჯარი მონამორჩილი მსოფლიოში ერთ-ერთი უმსხვილესი ნავთობკომპანია "სინფ-ტია" ერთადერთი რამ, რაზეც, ჩემი აზ-რით, მას უნდა ეზრუნა, საკუთარი მდგომარეობის შენარწუნება და დაცვა უნდა ყოფილიყო. ამის თუ დამოუკი-ვებლად ვერ მოახერხებდა, შეეძლო სა-ინფლაციო ბანკებით მოეზიდა. მაგრამ ბერეზოვსკი არ იზიარებდა ამ ჩემს შე-ხედვლებას; მიანდა, რომ არ მესმოდა საქმის რეალობა არსით. რომ საქიონი ესებოდა არა მხოლოდ და არა იმდენად მისი შენარწუნებას, რამდენადაც მის იგრარქიულ მდგომარეობას ზეზბას-სა და სხვა ოლიგარქებთან მიმართება-ში. მათ შორის არსებობდა რაღაც გა-რჩება, რომლის პირობები უფილიო-დად უნდა შესრულებინა. ბორის ბე-რეზოვსკის ან სხვები უნდა გაენადუ-რებინა, ან თავად შეეღებოდა ბოლი.

სულ მალე ისეთი ისტორიული ეპი-ზოდის მომწე გახდები, რომლის ნამდვი-ლობას ვერ დავიჯერებდი, თვითმილე-ველი რომ არ ყოფილიყავი. დასაუ-ბად განჩირევი ნავთობიწილი ადამი-ნები საკვერდი-საციცოცხლოდებოდი-ნენ ერთმანეთს. კამპანია ბერეზოვსკი დაიწყო იმით, რომ საქვეყნოდ ამხილა ჩუზბის 90 ათასი დოლარის აღებაში. ეს თანა ოლიგარქებმა იმ წიგნის პო-ნორრად ჩაუთაუღეს წინასწარ, რომე-დვიც ვითომ უნდა დანერილოვი და სი-ნამდვილოთი ელციის წარმართვის გა-სამრეველი გახალდა. ამ ეპიზოდმა ჩუ-ბბისი საქმეთა შემდგომ მსვლელობას ჩამოაშორა და მისი პოზიცია მკვეროდად შეესუსტა. ჩუზბისის უშუალო მეთელ-ყურების გარეშე დარწმევილ გადასა-ხადების აკრეფის საქმე ჩავარდა. როდესაც არსის კრიზისის შედეგება იქინა თავი, რუსეთში მოვლენებმა სასმეო სა-ხე მიიღო. უკლმინიდან 1998 წლის აგ-ვისტოში მოდდა გალიაბამი რუსეთის დეფოლტრ გახდა, რამაც საერთაშორისო საფინანსო ბაზარი შეაზნარა.

შედეგად რუსეთის ეკონომიკისთვის ნაკლებ დამწერველი აღმოჩნდა, ვიდრე მოხალდებელი ჩანდა იმ პერიოდში. დეფოლტმა რუსეთის ბიუჯეტის მდგო-მარეობა შეაზუბუნა ნავთობის ფასის ზრდამ საფინანსო და საეაჭრო ბალანსი გააუმჯობესა, სოლო დეფალოციამ ეროვნულ პროდუქტზე მოითხოვნილება გაზარდა. საბანკო სისტემის რღვევი გაზარდვეული შოკის შემდეგ ეკონომიკის დონე ქვედა იწმულს გაუჭრლდა და წელ-წელა გამოჯანალებდა დაიწყო. ბანკებმა და ოლიგარქებმა სერიოზული ზარალი განიცადეს, მაგრამ შემდეგ,

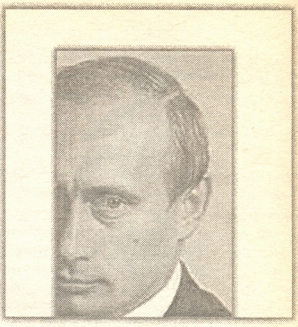
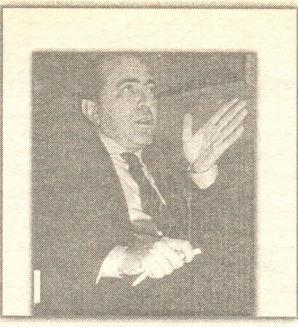
წლის განმავლობაში რუსეთის ეროვ-ნულმა პროდუქტმა კრიზისაბდელ დო-ნეს მიაღწია. უხვბოლმა კრედიტორებ-მაც კი მომგებინა და ჩაღვლები დარეგუ-ლირების ცალკეული შეთავაზებელი სქემები.

ამ ეკონომიკურ ღონეშ პოლიტიკე-რი და სოცილოური სიტუაციის ნაკლე-ზად დამაპყყოფილებელი გახალდა. ბორის ბერეზოვსკის რჩევით, ელციის ოჯახი ისეთი მემკვიდრის ძმნას შეუდ-გა, რომელიც არჩევნების შემდგომ ოჯ-ახის კეთილდღეობას უზრუნველყოდა. ასეთად დასახებდა ვლადიმერ პუტინი.

არარსობიდად პუტინის ელვისებური აღმავლა თავისი უწინაურობით 1996 წელს ელციის ხელმეორედ არჩევის მა-გონებს. ამ ორ კამპანიას, ჩემი თვალთა-ხედვით, ბორის ბერეზოვსკის ხელწერა ეტყობა. მე კარგად ვიცნობ ამ პიროვ-ნებსა და ეს მამდელე ამის თქმის სა-ღუფმელს. ბერეზოვსკის პირველად მა-შინ შევხედი, როცა მან საერთაშორისო სამედიცინო ღონეს 15 მილიონი დოლო-რი უწავლიდა. ერთმანეთი გაგავნა ამ ფონდის აღმასრულებელმა დირექტორ-მა აღლეს გაოლდფარბმა ჩემი მომდევ-ნო შეხვედრა 1996 წლის იანვარში შედ-გა დაღვსში მსოფლიო ეკონომიკურ ფორუმზე აქვე გაიზარდა ჩემი საუბარ-ი, რომელიც მოგვიანებით საყოფილო-ლო ცნობილი გახდა. კარგა ხნის შემ-დეგ ბერეზოვსკი ირწმუნებოდა, რომ სწორად და საუბარმა შოთავანდა ელცი-ის ხელმეორედ არჩევის უზრუნველყოფად საინიციატივო ჯგუფის შექმნა. 1996 წლის განმავლობაში ჩვენ რამდენ-ჯერმე უკლამბილად ვიმსვლელოთ საარ-ჩემო კამპანიის მიმდინარეობის შესა-ხებ.

წელ-წელა ჩაწვდი ბერეზოვსკის საქმიანობის მანერას, ამიტომაც არ გამ-კვირებოდა, როცა გავიცე, რომ "თეთრი სახლიდან" გადასვლისას დაიჭირეს ჩუ-ბბისის თანაშემწე, რომელმაც 200 000 დოლარი აღმოჩნდა. ამის შემდეგ მე და ბერეზოვსკი კონკრეტულნი აღმოჩე-ნდით "სვიაზინფოსტის" აუქციონში, თუმცა ჩემი შეხვედრები და საუბარები კვლავ გრემდებოდა. შეხვედრების დროს ვგდოლობდი, იგი კანონზე და-ფუძნებული კაპიტალიზმის უპირატესო-ბაში დამერწმუნებინა. თვითონ ჩემს გა-მოცენებას ლამობდა რუსეთში ყველაზე მძლავრი კომერციული სტრუქტურის "გაპრომოს" თავმჯდომარის პოსტის მოსაპოვებლად. 1997 წლის ივნისში ჩერნომორდინთან შესახვედრად მიმი-ნა ლა სოქში, იქიდან მოსკოვში თავისი თვითმფრინველი წამიყვანა. სწორედ მა-შინ მიხიარა, რომ ზუზუბისი და ნეტყოლი თავმჯდომარის პოსტზე მის კანდიდა-ტურას უჭერენ მისთვის. ბერეზოვსკის ნათქვამი სასველო მერქნა და ნემ-ცოცს ვკითხე ამის თაობაზე. რო-

გორც ველოდი, მისთვის ეს სრულადაა მოულოდნელი აღმოჩნდა. "სანამ ცოცხალი ვარ, ვე არ მოხდება", - ავითი იყო ნემცოვის რეაქცია. განვლო ცოტა ხანა. ბერეზოვსკიმ თავის "კლუბში" მიმამატებია სადილი. ჩემს გარდა არავინ ჰყავდა მინვეული. ყურადღება მიიქცია ინტერვიუმა, რომელიც, შემთხვევით თუ შეგანებულად, მაგიის შესახებ პოლიციელის ფილმების სტილში იყო გადმაცემული. მასპინძელს, მართალია, არამბრძანებია, მაგრამ მანვე ვუთხარი ნემცოვთან ჩემი საუბრის შესახებ. ბერეზოვსკი ისე გაცეცხლდა, მიმსგან ტანში დამბურძღვლა, არ მოძვალა-მეთი. მას ხმაძალია არ უთქვამს, მაგრამ გარკვევით მაგრძინონია, რომ ჩემი საქციელი დასმენად ჩამითვალა. ამ ებიზოდმა გარდატეხა შეიტანა ჩემს მერმინდელ ურთიერთობაში, მიუხედავად იმისა, რომ ერთმანეთს ისევ ვხედავდით. ერთხელ საქციელურად კი ჩამოვინდა ნიუ-იორკში ჩემთან მოხალაპარაკებულად, მაგრამ უკვე ყველანაირად ვედილობდი, გარკვეული დღესტავა დამეცვა.

როგორც მოგახსენი, ოლიგარქების შორის შეტაკება, განსაკუთრებით კი ბერეზოვსკისა და ჩუბინის კონფლიქტი, ისტორიული ებიზოდი იყო, მაგრამ არა იმდენად მოულოდნელი, როგორც ელცინის შემკვიდრედ პუტინის დასახლებლა ადამიანად. ბერეზოვსკი პირად ინტერესების პრიზამში უფურესეს სამყაროს. ამ ინტერესებს ყველაგვარი ყოყმანის გარეშე უძებნებარებს რუსეთის ბედ-ილბადაც. მას გულწრფელად ესმდა, რომ მან და სხვა რუსმა ოლიგარქებმა საკმარისზე მეტი გაიკვს ელცინის ხელმძღვრედ გასარეზიდებულად, მთავრობა კი "სეიზინესტს" ბუქციონის მოწყობით უარს ამბობდა გარეგნით ნაკვირი პირობის შესრულებლაზე ამ დილატატისთვის იგი რუბლის გადაყენებას აპირებდა. იგი ცა მე გაავითხოვდი, რომ ამით იგი თავის თავს გამოაილიდა ფეხზე წიდაც, ბერეზოვსკი მიასახა, სხვა არრეგანი არ არსებობს. აწუ: თუ სისუფტეს გამოიჩინა, თავს ნააგებდა. მაშინ ეს ჩემთვის გაუგებარი იყო, მაგრამ განვლილი დროის შემდეგ ყველაფერი აბსოლუტურად ლოგიკურად გამოიყურება. ბერეზოვსკი კანონდევდებარე კაბიტალიზმზე ვერ გადავიდა, მისი არსებობის ერთადერთი მანსი უკანონო კავშირების ქსელის შექმნა და ქსელში უპირავი სხვადასხვა ადამიანის გაბლართვა იყო. ელცინზე მისი გავლენა პრეზიდენტის ოჯახის წევრებისადმი განუელი საცქურ სამსახურით იყო მოპოვეული. სამგალითად შემიძლია დავასახელო ბერეზოვსკის მიერ "ავროლეტის" საელაუტო შემოსავლების შევიკარის კომპანიაში ჩარიცხვა (ამ კომპანიის სახელწოდება "ფორუს" ინგლისური სიტყვების შერწყმით შეიქმნა და ნიშნავს "ზეთის"). ამ საქმე სხვა ოლიგარქებთან შედარებით მეტი ძალაუფლება და გავლენა უქონდა ელცინზე. ბერეზოვსკის ხელი ჰქონდა რუბლის მაკომპრომიტრირებელი მასალაც და როგორც კი მისი გამოყენების საჭიროება იგრძინო, უყოყმანოდ გამოიყენა კიდევ - დაუწერელი წიგნის საფურსად მიღებული 90 ათასი დოლარის გამო რუბლის სახელსაფურსო სტრუქტურების მიხმა აღმოჩნდა.

სოჭიდან მოსკოვისკენ გამოფრენისას ბერეზოვსკი თავს ინონებდა ჩერჩილსა და აფხაზეთში საველ მეთაურების მის ყიდვის ფაქტებით. როცა შმილ მასაკი დალესტანში შეიჭრა, ბერეზოვსკის ნამბოში საცქურდ მუცენა. ინდიკატორად შემდეგ კითხვაც პასუხი მივიჩნიე: გაიყვანდა თუ არა მასაკი თავის რაზმებს პუტინის მიერ დანიშნულ დროში? - გაიყვანა. მიუხედავად ამისა, მანვე მიჭირს იმის დაჯერება, რომ მოსკოვში განხორციელებული აფეთქებები ამ გვეგის შემდგენელი ნაწილი იყო, იმდენად ვერაფერი შეიქვებება ეს ხანა-ფიქრი.

თუმცა, არც გადაჭრით უარყოფა შემიძლია. ბერეზოვსკის პოზიციონად ყველაფერი ლოგიკური ჩანს - ბერეზოვსკისთვის ეს პუტინზე კონტროლის ერთგვარი ინსტრუმენტიცაა. ჯერჯერობით არავითარი საშმილი არ გამანჩია ამ ვარაუდის გასაბათილებლად.

1994-1996 წლებში, ჩენიეთის პირველი ომის დროს რუსეთის მოხალციბოა გულწრფელად განიცდიდა ჩერჩილის წერევა, ჩენიე ხალხის უბედურებას. ჯარისკაცთა დედების თუ სამართალდამცავ სერევი კოვლითების და მის თანამარხრეთა გამოხატვებმა საგრძნობლად დააჩქარეს მოლაპარაკებების და კონფლიქტის დარეგულირების პროცესი. დღეს მოხალციბოის რეაქცია საცქურთ სხვანაირია, ვიდრე ლთონი წლის წინათ იყო. ამის მიზეზი დიდწილად ჩენიე ტერიტორიების ზღვარსგადასულ ქმედებებში უნდა ვეებოთ. ისინი იტაცებდნენ საცქელმოქმედო ორგანიზაციების თანამშრომლებს თუ ჟურნალისტებს და მათ გამოსახყდად დიდძალი ფულს ცოხდნენ, ხშირად ხოცავდნენ კიდევ მიველებს. ძალიან იტაცებინებდა, ვინც ჩენიებთან საქმის დაჭერაზე უარს არ იტყვითა. საზოგადოების ასეთი განწყობა საუვეუტო ინსტრუმენტიცაა ნებისმიერი მანიპულირებისთვის. ამის ნათელი დადასტურება რუსი ხალხის ამგანმდელი დემოკიდებულება ჩენიებთანადმი.

გარდაქმნების რევოლუციური პროცესის დასაწყისში სსხლისსტრუქტურის მოველბისადმი დამოკიდებულება მკვერად ნეტავარე იყო. შედეგობობაში მაქვს თბილისსა და ლტანაში მომხდარი შემთხვევები, როცა საზოგადოებრივი აზრი კატეგორიულად გამოხდა ძალადობის ყოველგვარი გამოყენებას. დღესაც ასე არ ხდება.

არსებობს თეორია, რომლის თანახმადაც ძალადობის მსგებრით თავდაცვ იოლად ხდებოდა მომხდლები. როგორც ირკვევა, ეს თეორია სწორია არა მხოლოდ მოხალდე დამანავევებთან მიმართებაში, არამედ ეთნიკურ კონფლიქტებში დაკავშირებითაცა. ხანგრძლივი დროის განმავლობაში სერბები თავიანთ თავს მსგებრლად მიიჩნევდნენ. შესაბამეულია, სწორად ამ გრძნობით მოქმედებდა მილშევიჩი ეთნიკურ მშენდის პოლიტიკა რომ ახორციელებდა. დაბლოებით ამგვარი რაზ ხდება დღეს რუსეთშიც.

პუტინი ყველანაირად ეცდებოდა, რუსეთი კვლავ ძლიერ სახელმწიფოდ აქციოს. და სრულად დასაშვებია, ეს ცდა წარმატებული აღმოჩნდეს. მოვლენათა ამგვარი განვითარება, მსგებრლი ასექტის გათავისუფლების, სასურველია. რუსეთის გამოვლდებით ვიცი, რომ სუსტი სახელმწიფოს არსებობა შესაძლია საფრთხე შექმნას თბილისსადმი. ასეთი სახელმწიფოს მხარდაჭერა ნაკლებად ეფექტურია საბაზრო ეკონომიკის განვითარებისთვის.

ამ ყველაფრის ცოდნა შესწავრება ამგანმდელი სიტუაციის ანალიზისას. ბერეზოვსკის და ელცინის ოჯახის წევრები ეძებნენ საკუთარი ხელმუხებლობის უზრუნველყოფის ისეთ გარანტიას, როგორც ელცინის პრეზიდენტობის დროს ჰქონდათ. მათ მრავალი საშუალება მისინჯეს, რომელთაგან ზოგი კომიკურადაც კი გამოიყურება. ერთ შემთხვევაში ელცინმა, ბერეზოვსკის ნაქეზებით, სათათბიროს სიკურს აუწყა პრემიერმინისტრად ნიკოლოზ ასიონენკოს დანიშნა მაქვს განზრახვებით, მაგრამ ჩუბინის ჩარევის შემდეგ სახელმწიფო სათათბიროს სერევი სტეპანენის კანდიდატურა წარედგინა. შემდეგში სტეპანენს გადააყენეს ამ თანამდებობიდან. ბერეზოვსკი სასონარკვეითობაში მაყარდა მას შემდეგ, რაც აშშ-ში ფულის გარცეხვასთან დაკავშირებული სკანდალი აცდა. მაშინდა გააცხადებია, რომ დასავლეთში თავის შეფარების იმედი არ უნდა ჰქონოდა.

მიკროთვისაც, რომელსაც თამაშის წესების დამდგენი ძლიერი ძალა უფრო ესაჭიროება. თუ მძარცველური კაპიტალიზმის კანონიერი კაპიტალიზმით შეცვლა მოახერხა, პუტინი ეკონომიკური აღორძინების ავტორი გახდება, ჩემი ინვესტიციები კი, ბოლოს და ბოლოს, დევიდენდებს მომცემს რუსეთში.

ის სახელმწიფო, რომელსაც პუტინი ააშენებს, საცქვოა ღია საზოგადოების პრინციპებზე აღმოჩნდეს დაფუძნებული. იგი უნდადგებოდეს გამოიყენებს შიშს იმ კრიზისას, რომელიც მოსკოვში სახლების აფეთქების შემდეგ განიდა ხალხში. იგი მიზანმიმართულად იღვანებს მოქალაქის პირად ცხოვრებაზე სახელმწიფო ძალაუფლების გაბატონებისა და მსოფლიოს თვალში რუსეთის სიდიადის დასამკვიდრებლად. იგი უსაბუთოდ იქნება ავტორიტარული და ნაციონალისტური. შეუძლებელია ზუსტად იწინასწარმეტყველო, როგორ განვითარდება მოვლენები, მაგრამ ერთი რამ ცხადია: ჩვენს წინ იკვეთება პირქუში პერსპექტივა, რომლის თავიდან აცილება შესაძლებელი იქნებოდა თუ დასავლეთის ღია საზოგადოება მტკიცედ დაიცავდა ღია საზოგადოების პრინციპებს.

თავის გამოსათხოვარ სიტყვაში ულცინმა პატივს სთხოვა რუს ხალხს: "იმის გამო, რომ მეფერი ჩვენი იმედი არ აღსრულდა. იმის გამო, რომ მეფერი რამ, რაც ასე მარტივად გვეუწყებოდა, მტანჯველი აღმოჩნდა. მინდა პატივს გთხოვოთ იმის გამო, რომ ვერ გავამართლე იმ ადამიანთა იმედიც, რომელთაც სწამდათ, მოვაპოვებ, ტრიტალიტარული და უსრავი წარსულიდან ერთი ნახტომით ნათელ მდინარე და ცივილიზებულ მერმისში აღმოჩნდებოდნენ. თავიდანვე მწამდა ამისა. სინამდვილეში კი ყველაფერი სხვაგვარად აღმოჩნდა".

ულცინა არ უთქვამს, რომ თვითონაც და ბევრ სხვასაც დასავლეთის იმედი შეჰონდათ, მაგრამ დასავლეთმა ვერ გაამართლა მათი აშკარად გადაჭარბებული იმედიც. ვერ მხოლოდ საკუთარ აზრს მოგასახიბებს: თავიდანვე მეგონა, რომ დასავლელი სახელმწიფო მოღალატე იქნება ავტონომიურდნენ მიმდევარ მოვლენებს. პროცესები იმედინა დასაბოლოვდა და დაუფერებლად ვითარდებოდა, რომ საქირო ხდებოდა მათი გადაიმეზება. დასავლეთი თამაშას ვარკველი ნიშნულზე აყენებდნენ, რომელიც გორბაჩოვს უნდა დაეძლია. ყოველი მოსამბების შემდეგ თამაშას სულ მაღლა და მაღლა წივდა. ბოლოს და ბოლოს ისინი იძულებული გახდნენ, უ არბინონ, რომ გორბაჩოვისეული ცვლილებები მინიშნელობდა და სერიოზულია. მაგრამ სწორედ მაშინ, მათ რუსეთისადმი, როგორც ზუსტად იმედივსადმი, ყოველგვარი პატივისცემა დაკარგეს, ხოლო რუსებს ისე დაუშვეს ცქერა, როგორც ხელგანძვილი მათხოვრებს. მხოლოდ ნანა-ლუარის კანონის დასაზურება, რომ დასავლეთმა ფინანსურად მხარი დაუჭირა პირთული განიარაღების პროექტს, რადგან სხვა რამისთვის ერთი ცენტრი არ გაუმტვებია. მაინცდნება რუსი ეკონომისტის მონათხრობი, რომელიც ხუთი საათის განმავლობაში ამაოდ ემუდგებოდა დახმარებას აშშ სახელმწიფო მდივანს - ჯეისონ ბუიკსა. მაინცდნება გორბაჩოვის უახლოესი თანამებრძოლის ალექსანდრ იაკოვცივის გულსაკვიცილიანი ნათქვამი, რამდენი დამცირების ატანა უხდებოდა ამერიკელებთან ურთიერთობის დროს.

საწმუნოა, იმ დასკვნამდე მივიდო, რომ მსოფლიო ღია საზოგადოების კონცეცია დიდად არ აიღვეს დემოკრატიულ დასავლეთს. სხვაგვარად რომ ყოფილიყო, რეფორმების პროცესი, მართალია შეცდომებითა და განხორბორციებით, მაგრამ მაინც სწორი მიმართულებით და დასრულდებოდა. რუსეთი ტემპორიტად დემოკრატიული ქვეყანა და აშშ-ის ერთგული მემორიანი გახდებოდა, ისევე, როგორც ეს მოხდა გერმანიასთან მეორე მსოფლიო ომის დასრულებისას და მარხლის გვეგის განხორციელების შემდეგ. ამაყიდა ჩვენ სრულიად სხვაგვარი პერსპექტივის პირისპირ აღმოჩნდით.

მე იმედს არ ვკარგავ. ჩემი ფონდი უწინდებურად აქტიურად მემოქმედებს რუსეთში და საზოგადოების დიდი მხარდაჭერითაც სარგებლობს. ფონდი კვლავაც გააგრძელებს მოღვაწეობას მანამ, სანამ საზოგადოების მხარდაჭერა დაფუძნებულია შესაძლებლობა ექნება. გახსნილი საზოგადოებისთვის სწრაფვა არის ის ციციხე, რომლის ჩაქობას სტალინური ტერორის მეთოდებმაც ვერ შეძლეს. მწამს, იგი არ მიწაწაღდება რუსეთში, როგორც იმ უნდა აღმოჩნდეს მისი მომავალი.

ზანა ზარეაშვილი

ტრეზობა თქვა, კაცო მარტო კვდებაო

პროლოგი

ტრეზობა პარ და, როცა მოვიდარ, ვეცლოთის რაღაც ვამბობ. აი, ახლა მოვცრებლები და მხვაგავონი, რომ ადამიანი მარტო კვდება და, თქვე რომ არ იცით, ისე, მისი გარდაცვალების ხომალდი საუკეთესო ექიმების დანაშაულებებს ღუზის მაკვივარაფრად იყენებს, ხოლო ზურგის ქარში გაფრტულ მუხობულ-ნაოსაგების მოცრებელი გულშემატკვირობა და სახლიკავების სადღეღობის ფავი-ფუცტს ნაპირზე ტრეკს.

მე ადამიანებისთვის მთელი ცხოვრება თავს ვწირავ. მაგრამ მაინც ვერ ვასწავლე, რა დროს უნდა ტრილი. ზოგჯერ, მაგალითად, სულ არ მინდა ლუგის ჩამოკვირონა. მაგრამ კი ნერვიოზიანი ხოლმე ბოლდინა მათი მაგლებს. უფრო ხშირად კი, რაც ცრების გაღმრელებს მარტო საკვირა, თვალის კარებს მიკეტავენ. საბედისწერია, როცა ეს მომაკვადებს მოსული. უბედურები გამწუხები ტრილირები ექიმების, მუხობლებისა და ნათესავების უსრეგებლად ქველ წრეზე და აქუროთ ფაფუე ნაპირის საესესაც ებღუელებანი.

ასეი დროს ბოლმისგან ვეღუდები და გულში ვიკვირი. მთელ სულს ვაფორიაკებ და ვვირი, კაცი, გაიკე რომ კვდები, მარტო კვდები და ესენი ვეღარ ვმეკლავი. დღმორის ანბარა ზარ დარჩენილი და შენ ტყის შენ უნდა მიხელო. დრწმე გამომეძიე, რომ იმ შენ დმრის ეს შენი გულის კარებს გაულო და დაუტხო. შეშობა და იმ ხომალდს, ექიმებს რომ მასხრად იფელს, ბნელქუქა კლდეებს არიოდეს და მოცრებელი გაიყვას. მეტი რა ვინდა... მაგრამ შენც არ სიკვდილო, იფერო, რა კაცი კრუგებს ურტყმს და ჰკონია, რომ წინ მისდს. ისე საცოდავად კვდება და იწყება ჩემი ექსპლუატაცია.

სიკვდილი ამას წინაით ქუთაოსში იყო ტიპური შემთხვევა. საღსალამით კაცს ინფარქტმა დაარტყა და მეთორმდე დღეს გაათავა. ცხადია, რაც შეეძლო, არავერი დააკუს და წრეზეც ბოლომდე ატრიალდა. სიკვდილამ რამდენიმე დღით ადრე ფილტვების შემუშება რომ დაერთო და ერთადიანი მარინიცივა დასკრება, საავადმყოფოში მუხობლები დედა-ბუდიანად მიკვირნ. 5 სართულან და 4 სადარბაზონი კორპუსში ერთი ბეჭადა იყო დარჩენილი. ექიმი ეწობი რომ გამოეღო, თქვა, რააც ეჭი.

შეეე დახმობ წაიყვანეს და ისეთი ყურადღების ქვეე იყო, დედ და სულ მოკვირება არ ჰქონდა. შვიც და შვიკვირადი, ავადმყოფის უცნაური შევითვა, მაგრამ უკეთესობა (ჭამა-მისისა და ლაბარაკის დაწვება) ისე ვერცადა ახმობა უარუსობას, რომ ექიმებმა ვერ მომისძინეს სიციციხლის ბოლო მავთურული აკრილი, რომელსაც სიკ

პრილი

ლიტერატურულ-საზოგადოებრივი ასოციაცია "არილი" წარმოადგენს არაკომერციულ, არასახელმწიფო, არაპოლიტიკურ გაერთიანებას, რომელიც თავის საქმიანობას წარმართავს საქართველოს კონსტიტუციის, სამოქალაქო კოდექსის, საერთაშორისო ნორმებისა და საკუთარი წესდების შესაბამისად. ასოციაციას აქვს იურიდიული პირის სტატუსი, ბუქედი და ანგარიში ბანკში.

ასოციაცია "არილი" დაფუძნდა 1994 წელს, ხოლო რეგისტრაციაში გატარდა მთაწმინდის სასამართლოს მიერ 1999 წლის 11 ოქტომბერს.

ასოციაციის წევრი შეიძლება გახდეს საქართველოსა და სხვა ქვეყნის ნებისმიერი მოქალაქე, რომელიც ეწევა ლიტერატურულ, ან მასთან დაკავშირებულ მოღვაწეობას და მონაწილეობს მიიღებს ორგანიზაციის მუშაობაში. ასოციაციის წევრად მიღებისა და წევრობიდან გარიცხვის საკითხს წყვეტს ორგანიზაციის გამგეობა ხმათა უბრალო უმრავლესობით.

ასოციაციის მართვის უმაღლესი ორგანოა საერთო კრება, რომელიც იმართება წელნადაში ერთხელ, არილის თვეში. 2000 წელს ასოციაციის კრება დაგეგმილია უახლოეს მომავალში.

ასოციაციის შემოსავლის წყაროებია საქართველოს და საზღვარგარეთის იურიდიული და ფიზიკური პირების ნებაყოფლობითი შემოწირულობები და ჟუნალ "არილის" გაყიდვიდან მიღებული შემოსავალი.

გაერთიანება "არილი" არ არის ერთი, კონცეპტუალურად ჩამოყალიბებული აზრის ირგვლივ თავმოყრილი ჯგუფი. აქ არიან სხვადასხვა გემოვნებისა და მსოფლმხედველობის მქონე ლიტერატორები - პოეტები, პროზაიკოსები, კრიტიკოსები, დრამატურგები, მთარგმნელები, პუბლიცისტები, ჟურნალისტები.

"არილის" მიზანია არა ტრადიციების სფეროში ბრუნვა, არამედ მისი გაგრძელება. ჩვენთვის მიუღებელია ტენდენცია, რომელიც შემოქმედს იდეოლოგიის ან პროპაგანდისტის როლს აკისრებს. დღეს მწერალს შეუძლია იყოს თავისუფალი, რაც უფრო მძიმე ამოცანას უსახავს მას პროფესიული თვალსაზრისით.

ერთი სიტყვით, პრაქტიკულ მიზნებთან ერთად, ასოციაცია "არილი" მაღალმხატვრობისთვის ზრუნვის გზაზე, თანამედროვე და, საერთოდ, მსოფლიო ლიტერატურული გამოცდილების ყველაზე უფრო სერიოზული (როგორც ეთიკური, ისე ესთეტიკური თვალსაზრისით) მიღწევების ათვისებას გულისხმობს. ოღონდ ეს ათვისება უნდა იყოს შემოქმედებითი, თავისუფალი და ქართული სულისკვეთებით ნიშნდებული.

ასოციაციას აქვს საკუთარი პერიოდული გამოცემა "არილი", რომელიც 1993 წლიდან 1999 წლის ბოლომდე გაზეთის სახით გამოდიოდა და წელს ჟურნალად გარდაიქმნა.

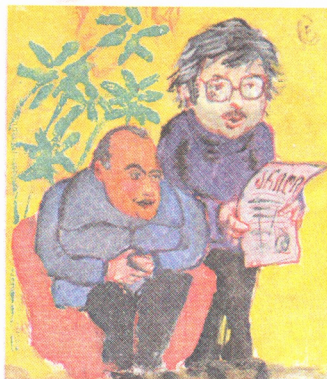
ბევრ, დღეს უკვე აღიარებულ ახალგაზრდა შემოქმედს, სწორედ "არილმა" გაუხსნა გზა მკითხველისკენ. ქართული სიტყვის აღიარებული ოსტატების პუბლიკაციებთან ერთად, ჩვენი ჟურნალის ერთ-ერთ ძირითად მიმართულებად ამჟამადაც რჩება ახალგაზრდა ავტორთა წარმოჩენა და პოპულარიზაცია.

გარდა ამისა, "არილი" შემოგთავაზებთ პუბლიცისტურ წერილებს საზოგადოებრივ და რელიგიურ პრობლემებზე, პოლიტიკურ ანალიზს და ჟურნალისტურ გამოცხიბებებს...

ია ანთაპა, მიხეილ ანთაპა, ლევან აბაშიძე, თამარ აბრამიშვილი, ირმა არაბაშვილი, ზაურა ბაქრაძე, ანდრო ბარნაბაძე, თიონა გავიშვილი, თამარ გრგუშაძე, ანდრო ბაბიძე, ნინო ღარბაიანი, მამუკა დოლიძე, თამაზ ვეშტიბაძე, თამაზ ვასაძე, ნუზუარ ჯაფარიშვილი, ნინო ჯარბაიანი, ზაურა თვარაძე, თეიმო თვარაძე, მანა თოფაძე, თამარ თორაბაშვილი, შოთა ითაშვილი, ღარიბაშ აბაშიძე, ჯურაბ კიკნაძე, ვახტანგ კობახიძე, გიორგი ლოვაშანიძე, ვასილ მაღლაფერიძე, მანა მირიანაშვილი, მამა მთაბრაძე, შინა მურაღლია, ლილი მჭედლიშვილი, ზვიად რატიანი, ზურაბ რთველიანიშვილი, ლეოპოლდ სახენიშვილი, ირაკლი სამსონაძე, მანა სარიშვილი, გიორგი სერაპიანიძე, ბესო სოლომანაშვილი, ირაკლი სოლომანაშვილი, სოზარ სუბანიანი, ნინო ფიცხაშვილი, ალექსანდრე ქუჩიანიშვილი, შადიან ზაბანიანი, დათო შიომღვიმელიშვილი, მიხეილ ჩიტაძე, დათო ჩხეიძე, თეიმურ ჩხატანიანი, ანაბე (ცხაპანი), ალექსი ცვირიშვილი, ზაურა ძიღლაძე, მაღნაზ ხარაბიანი, ბესო ხვიციანიძე, მანა ჯანიანი

არილი

წაახ HERE

